Iktató száma: 140./2025.

Sarkad Város Önkormányzat Óvoda

Pedagógiai Program

Sarkad Város Önkormányzat Óvoda
OM azonosító: 202 100
5720 Sarkad, Epreskert u. 2.

Készitette:

Pluj Erzsébet Katalin
óvodaigazgató

Hatályos: 2025. szeptember 1-től

A dokumentum nyilvános, megtalálható:
Az óvoda honlapján https://sarkadovoda.hu/

Készült: 1 eredeti példányban

Tartalom

1. Bevezetés ... 3
2. Intézményünk adatai ... 5
3. Helyzetkép az óvodánkról ... 6
   3.1.A gyermekek összetétele ... 6
   3.2.Tárgyi feltételek ... 6
   3.3. Intézményeink ... 6
   3.4. Személyi feltételek - lásd 1. melléklet ... 9
   3.5. Az intézmény belső továbbképzési rendszere ... 9
4. Nevelési filozófiánk ... 9
   4.1. Alapelveink ... 9
   4.2. Az óvodai nevelésünk célja, feladatai ... 10
   4.3. Óvodaképünk ... 13
   4.4. Gyermekképünk ... 14
   4.5. Pedagógusképünk ... 14
5. Nevelési feladataink ... 16
   5.1.Egészséges életmód kialakítása ... 16
   5.2. Érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés ... 17
   5.3. Anyanyelvi- és értelmi fejlesztés ... 20
6. Eljárások, módszerek ... 21
   6.1. Eljárások az egészséges életmód feladatainak, környezettudatos magatartás kialakítása megvalósítása során ... 21
   6.2. Eljárások az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés *kialakítása során.* ... 22
   6.3. Eljárások az értelmi fejlesztés, nevelés során ... 24
      6.3.1. Eljárások az anyanyelvi nevelés során ... 25
   6.4. A fejlődés várható eredménye óvodáskor végére ... 26
      6.4.1. Az egészséges életmód kialakulása terén ... 26
      6.4.2. Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés terén. ... 26
      6.4.3. Anyanyelvi és értelmi képességek nevelés terén ... 27
7. Heti rend, napirend ... 28
8. Az óvodai életünk tevékenység formái ... 30
   8.1. Játék ... 30
   8.2. Verselés, mesélés ... 33
   8.3. Ének, zene, népi játék, tánc ... 35
   8.4. Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka ... 37
   8.5. Mindennapos mozgás ... 40

8.6.Külső világ tevékeny megismerése 42
8.7. Munka jellegű tevékenység 45
8.8. Tevékenységekben megvalósuló tanulás 45
9. A kiemelt figyelmet igénylő gyerekekkel kapcsolatos pedagógiai tevékenység helyi rendje 46
9.1. Sajátos nevelési igényű gyermek intézményünkben: 47
9.1.1. A sajátos nevelési igényű gyermekek sérülés specifikus fejlesztésének elvei, feladatai óvodai nevelés során 50
9.2.1. Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek 55
9. 2. 2. Fejlesztőprogram 57
9.2.3. Pedagógiai fejlesztés (egyéni célzott foglalkozás) fejlesztési területek szerint 68
9.3. Kiemelt feladatunk a sajátos nevelésű és magatartászavaros gyermekek fogadásával kapcsolatosan: 75
9.4. Tehetséggondozó tevékenység az óvodában 76
9.5. Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek fejlesztése 79
9.6. Tartós gyógykezelés alatt álló gyermek 80
10. Sajátos, speciális feladataink 81
10.1. Digitális eszközök az óvodában 81
10.2. Roma nemzetiségi feladataink 81
10.3. Gyermekvédelem óvodánkban 83
10.4. A gyermekek esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések 86
11. Hagyományaink, ünnepeink 87
12. Kapcsolatrendszerünk 87
12.1. Óvoda - család kapcsolata: 88
12.2. Óvoda - bölcsőde kapcsolata 90
12.3. Óvoda - általános iskola kapcsolata 90
12.4. Az óvoda egyéb kapcsolatai 91
12.4.1. A nevelést segítő speciális kapcsolataink intézményei, szervezetei: 91
12.4.2. Kapcsolat külhoni óvodákkal 92
12.4.3. Kapcsolat a fenntartó önkormányzattal 92
12.4.4. Kapcsolat a Roma Nemzetiségi Önkormányzattal 92
12.4.5. Óvoda és a közművelődési intézmények kapcsolata 93
13. Az óvoda-iskola átmenet megkönnyítését célzó fejlesztési program 93

1. Bevezetés

Minden óvoda nevelőközössége számára nagy kihívás, megmérettetés egy helyi pedagógiai program felülvizsgálata.

Az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramjában meghatározott irányelveket követve olyan óvodai nevelési program „megalkotására” törekedtünk, mely:

- a helyi viszonyokhoz legjobban igazodik,
- hangsúlyozza a játék, a játékosság kiemelkedő szerepét,
- szeretetteljes, biztonságérzetet adó családias légkört biztosít
- lehetőséget ad az egyén kibontakoztatására, önmegvalósítására
- figyelembe veszi intézményünk sajátos helyzetét, mely szerint négy telephelyen végezzük nevelő-személyiségfejlesztő tevékenységünket más - más környezetben
- megfelel a jövő elvárásainak
- figyelembe veszi Magyarország Alaptörvényének értékeit.

Szemléletünk formálásában, alakulásában szerepet játszottak az alternatív óvodai programok.

Nevelőtestületünk többször vitatta, elemzésekkel formálta elképzeléseit.

Kikértük a szülők, a fenntartó, az iskolák, és mindazok véleményét, akik intézményünkkel valamilyen módon kapcsolatban állnak. Sok türelem, kitartás, energia kellett a lehetőségek felkutatása után a számunkra legjobb program összeállításához, módosításához.

Első és legfontosabb feladatunk volt szakmai munkánk színvonalának egymáshoz való közelítése, „egységesítése”. E cél megvalósítását nehezítette a különböző feladatellátási helyeken való működés. Igyekeztünk a szakmai munkát úgy szervezni, hogy a tagóvodák szakmai autonómiája maximálisan érvényre jusson.

Óvodánkban egy székhely és 3 tagintézményben 13 óvodai csoportban végezzük nevelő munkánkat.

Csoportjaink kialakítása során figyelembe vettük a:

- szülők igényeit
- az óvodai körzet határokat
- gyermekeink életkorát,
- testvérkapcsolatokat.

Jelenleg csoportjaink vegyes, részben osztott és osztatlan szerkezetűek.

A pedagógiai program jogszabályi háttere:

- A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény
- A kormány 363/2012. (XII.17.) kormányrendelete Az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról
- 77/2025. (IV. 15.) Korm. rendelet Az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról szóló 363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet, valamint egyes köznevelési tárgyú kormányrendeletek módosításáról
- 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról
- 32/2012. (X. 8.) EMMI rendelet a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve és a sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve kiadásáról
- 2003. évi CXXV. Törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról
- 2011. évi CLXXIX. Törvény a nemzetiségek jogairól
- 1997. évi XXXI. tv. a Gyermek védelemről és gyámügyi igazgatásról
- Az 1998. évi XXVI. Törvény a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségének biztosításáról
- Az óvoda hatályos Alapító Okirata

2. Intézményünk adatai

Az intézmény megnevezése:
Sarkad Város Önkormányzat Óvoda
5720 Sarkad
Epreskert utca 2.

<u>A székhely óvoda:</u>
Sarkad Város Önkormányzat Óvoda
5721 Sarkad, Epreskert u. 2.
Telefon: (66) 375-756

<u>Tagintézményeink:</u>
Sarkad Város Önkormányzat Óvoda
Kossuth Utcai Tagóvoda
5720 Sarkad, Kossuth u. 54.
Telefon: (66) 375-786

Sarkad Város Önkormányzat Óvoda
Szalontai Úti Tagóvoda
5720 Sarkad, Szalontai út 45.
Telefon: (66) 375-439

Sarkad Város Önkormányzat Óvoda
Vasút Utcai Tagóvoda
5720 Sarkad, Vasút u. 24.
Telefon: (66) 375-161

Alapító- és felügyeleti szervünk:

Sarkad Város Önkormányzat Képviselő-testülete

5720 Sarkad Kossuth utca 27.

Alapfeladatunk:

- ***Óvodai nevelés, iskolai előkészítés***
- ***Hátrányos helyzetű gyermekek képesség kibontakoztató fejlesztése***
- ***Sajátos Nevelési Igényű gyermekek integrált nevelése***
- ***Magyar nyelven folyó roma/cigány nemzetiségi nevelés***
- ***A gyerekek, családok életminőségét javító programok***

Térítési díj ellenében igénybe vehető szolgáltatás:

- szervezett intézményi étkeztetés

3. Helyzetkép az óvodánkról

3.1.A gyermekek összetétele

Óvodáink négy tagintézményben 13 óvodai csoportban várják az óvodai szolgáltatás iránt érdeklődőket. Az elmúlt évek tapasztalatai alapján már hároméves kortól kezdve veszik igénybe az óvodát. A roma gyermekek száma, aránya az egyes óvodákban emelkedést mutat. Gyermekeink 30%-a roma származású. Többségük hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű, illetve veszélyeztetett körülmények között él. A Nemzetiség óvodai nevelésének irányelvei alapján kiegészítő programot készítettünk. Egy feladatellátási hely 100%-ban, (Szalontai Úti Tagóvoda) roma származású gyermekeket nevel.

3.2.Tárgyi feltételek

Óvodáink épületei régiek, folyamatos felújításra szorulnak. Valamennyi tagóvodánk lakásokból átalakított, ún. „lakásóvodák". Ez a tény meghatározza a csoportszobák, kiszolgáló helyiségek méreteit. Kis alapterületű, többfunkciós foglalkoztató termek jellemzik. Ebédlővel egy óvodánk rendelkezik.

Csoportjaink tárgyi felszereltsége jónak mondható, bár az eszköznorma teljesítése még komoly feladatot ró ránk.

Intézményünkben számítógép, laptop, tablet teremt lehetőséget a nevelőmunka színvonalasabb végzéséhez. Természetesen mindez továbbfejleszthető, korszerűsíthető. Az intézményi szakkönyvtár feltöltése folyamatosan történik a korszerű szakmai, vezetési ismeretek érdekében.

Udvari lehetőségeink jónak mondhatóak. Zöld területek, árnyékot adó fák biztosítják az udvaron a gyermekek jó közérzetét. Udvari játékainkat folyamatosan cseréljük természetes anyagból készült korszerű játék - és mozgásfejlesztő eszközökre.

3.3. Intézményeink

Sarkad Város Önkormányzat Óvoda

Óvodánk a Gyepes-csatornától délre, a város külső részén zöld övezetben található. 1953-ban szolgálati lakásból lett kialakítva.

Jelenleg 4 csoport szoba, 2 fejlesztő szoba, tágas, felújított mosdó szolgálja a gyermekek igényeit. 2023-ban tornaszoba épült. Udvarunk ideális, alapterülete a létszámnak megfelelő. A

sok növényzet, árnyas fák, homokozó, fa játszótér, Mindennapos mozgásos eszközök, a fedett terasz lehetővé teszik a mindennapi szabadban történő tevékenységet.
Óvodánk igyekszik a szülők igényeit kielégíteni. Lehetőség van a csoport megválasztására, ugyanis egy vegyes életkorú csoport és három osztatlan csoportot alakítottunk ki. Óvodánk dolgozói elkötelezettek a gyermekek sokoldalú, harmonikus nevelése terén, megújulni készek, innovatív szelleműek. Ezt példázza, hogy a 2009/2010–es tanévben bevezetésre került a Kompetencia alapú oktatási program óvodánkban: új tanulási eljárások, módszerek alkalmazása a mindennapok gyakorlatában.
Elkötelezettek vagyunk az SNI gyermekek és a HHH gyermekek együttnevelésében.
Részt veszünk a városban, illetve országosan meghirdetett rajzpályázatokon. Szoros kapcsolatot ápolunk az általános iskolával. Rendezvényeiken részt veszünk, a mi rendezvényeinken szívesen látjuk őket. Fontosnak tartjuk ez által is az óvoda-iskola átmenet segítését.

Kossuth Utcai Tagóvoda

Óvodánk 1902-től tölti be óvodai funkcióját. Az épület városunk központjában helyezkedik el, nagy vonzáskörzettel rendelkezik. Három jó elhelyezkedésű csoportszoba, kiszolgáló helyiségek találhatóak épületünkben, ezen kívül ebédlő és iroda is a rendelkezésünkre áll.
Udvarunk a létszámunkhoz képest kicsi, igyekszünk minden szabad területét célszerűen kihasználni. Csoportjaink összetételét tekintve azonos életkorú gyermekekből áll. Lehetőséget biztosítunk a csoportok közötti szoros kapcsolattartásra, segítőkész együttműködésre. Elveink az együtt gondolkodás, pedagógiai optimizmus, gyermekszeretet, tolerancia. Elkötelezettek vagyunk az SNI gyermekek és a HHH gyermekek együttnevelésében.
Törekszünk a folyamatos életmód szervezésére, annál is inkább, mivel egyre több hátrányos helyzetű és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekünk van. Minden évben fogadunk sajátos nevelési igényű gyermekeket is. Igyekszünk megteremteni a nyugodt, családias légkört, hogy gyermekeink szívesen és örömmel járjanak óvodába.

Szalontai Úti Tagóvoda

Intézményegységünket 1982-ben alapították a Kossuth Utcai Óvoda tagintézményeként, a roma származású gyermekek óvodáztatása érdekében. Ezen időszak a Kijáró utca 10. sz. alatt a Roma klubbal közös épületben végeztük munkánkat. 1986-ban a két intézményegység külön költözött. 1991-ben óvodánk új helyet kapott, ezzel együtt önálló intézményegységként működött 5. sz. Óvoda néven.

Területi elhelyezkedésünkből adódóan roma gyermekek nevelése-fejlesztése az alaptevékenységünk. A nevelés megvalósítása 3 csoportszobában történik. Felújított gyermekmosdó, iroda, tágas folyosó és új tornaszoba várja az óvoda használókat. Gyermekeink többsége hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetben, illetve veszélyeztetett körülmények között él, épp ezért elkötelezettek vagyunk az HH gyermekek és a HHH gyermekek nevelésében. Fontos feladatunk továbbá az SNI gyermekek nevelése, fejlesztése is.
Óvodánk könnyen megközelíthető főútvonal mellett található. Udvarunk parkosított, Mindennapos mozgásfejlesztő játékaink cseréje folyamatban van. Három csoporttal működünk. Munkánk eredményeként emelkedett a rendszeresen óvodába járók száma, így hatékonyabban tudjuk kompenzálni a családi nevelésben fellelhető hiányosságokat.
Óvodánkban folyamatosan magas a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek létszáma. 2023-ban óvodafelújítás, bővítés történt. Az óvoda új csoportszobát, fejlesztőszobát és tornaszobát kapott.

Vasút Utcai Tagóvoda

Az óvodánk városközponthoz közel, családi házak és szőlőskert által övezett területen helyezkedik el. Az épület közel 150 éves története a XIX. sz-ig nyúlik vissza.
A 60-as évek elején a társadalmi igényeknek megfelelően szükségessé vált a település e részén is egy óvoda létrehozása. Ekkor alakították át óvodának.
Megalakulásakor egy csoporttal, ma már 3 csoporttal működünk. Folyamatos növekedést mutat a roma és a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek létszáma. 2023-ban történt részleges felújítás. Az óvoda új csoportszobát, fejlesztőszobát és tornaszobát kapott.
Új Mindennapos mozgáskorlátozott feljáró épült. Folyamatosan törekszünk arra, hogy az óvodánk képe virágos, barátságos legyen. Fontos számunkra, hogy gyermekeink esztétikus, szép környezetben nevelkedjenek.
Az óvodába járó gyermekek szüleivel nagyon jó a kapcsolatunk, közös erővel tudjuk megteremteni nevelésünk alapfeltételeit. Számítunk a szülők véleményére, közösen alakítjuk óvodánk életét. Elkötelezettek vagyunk az SNI gyermekek és a HHH gyermekek együttnevelésében.

3.4. Személyi feltételek - lásd 1. melléklet

3.5. Az intézmény belső továbbképzési rendszere

Az óvodai/tagóvoda közi szakmai munkacsoportok, munkaközösségek éves munkaterv alapján végzik tevékenységüket, amelyről félévenként beszámolót készítenek az intézmény dolgozói számára.

Az elkövetkezendő évek belső továbbképzéseit az alábbi szempontok határozzák meg

- már meglévő pályázatokhoz szükséges kompetenciák fejlesztése
- pedagógus ellenőrzések során feltárt esetleges fejlesztésre szoruló területek
- új pályázatokhoz szükséges kompetenciák fejlesztése
- a külső továbbképzéseken megszerzett tapasztalatok átadása nevelési értekezletek alkalmával, előadások, illetve team-munka módszerével.

A dajkák szakmai kompetenciáinak fejlesztése belső- illetve külső továbbképzésekkel történik.

Az óvodapedagógusok továbbképzésének egyéb színterei:

- önképzés
- szakmai továbbképzések
- fórumok
- szakmai napok
- intézményi jó gyakorlatok.

4. Nevelési filozófiánk

4.1. Alapelveink

Az óvodai nevelésünk befogadó, ennek megfelelően a gyermeki személyiség teljes kibontakoztatásának elősegítésére irányul, biztosítva minden gyermek számára az egyenlő hozzáférést, tudatosan kerüli a hátrányos megkülönböztetés, elősegíti a nemek társadalmi egyenlőtlenségével kapcsolatos előítéletek lebontását.

Az óvónők nevelői munkájukkal segítik a gyermekek harmonikus teljes személyiségfejlődését.

A gyermekek képességeinek kibontakoztatása csak a szülők segítségével, a szülői közösségek együttműködésével valósítható meg.

Csak akkor tudunk sikereket elérni nevelési, pedagógiai tevékenységünk során, ha a gyermekeket szeretetteljes, biztonságos légkörben, a gyermeki személyiség tiszteletben tartásával neveljük.
Az elfogadás, a megbecsülés, a szeretet, bizalom a jellemző értékeink, melyek hozzájárulnak a hatékony nevelőmunkánkhoz.
A gyermeket szeretetteljes gondoskodás és különleges védelem illeti meg
Az óvodai nevelésben alkalmazott pedagógiai eljárásoknak a gyermek személyiségéhez kell igazodniuk. A sajátos nevelési igényű gyermek is teljes értékű ember. Joga, hogy megfelelő, elfogadó, ugyanakkor fejlesztő hatású környezetben éljen, fejlődjön. Fontosnak tartjuk, hogy az inkluzíve pedagógiai elvei érvényesüljenek az egész óvodai nevelés során.

4.2. Az óvodai nevelésünk célja, feladatai

Az óvodai nevelés célja az, hogy az óvodások sokoldalú, harmonikus fejlődését, a gyermeki személyiség teljes kibontakoztatását elősegítse, a hátrányok csökkenését, az életkori és egyéni sajátosságok, valamint az eltérő fejlődési ütem figyelembevételével (ideértve a kiemelt figyelmet igénylő gyermek ellátását is).
A gyermek ismerje szűkebb és tágabb környezetét, amely a szülőföldhöz való kötődés alapja.

Törekszünk arra, hogy gyermekeink:

- Testi, szociális, értelmi, lelki érettség területén váljanak alkalmassá az iskolai életre.
- Érzelmi és társas kapcsolataik életkoruknak megfelelően fejlődjenek.
- Képességeik, készségeik révén alkalmassá váljanak a gyermekek a társadalmi életbe, az új közösségbe való beilleszkedésre.
- Az óvodás korú gyermekek társadalmi gyakorlatra való felkészítése: a gyermeki személyiség teljes kibontakoztatása, az életre való felkészítése tevékenységeken keresztül, nyugodt, szeretetteljes, gyermekközpontú, a különbözőséget elfogadó légkörben, valamint a nemzetiség kultúrájának megismerése, gyakorlása, kulturális hagyományok átörökítése.

Célunk továbbá, hogy:

- A gyermekek szívesen, örömmel énekeljenek, játszanak, alkalmazzák a zenei nevelés során kialakult képességeket, készségeket,

- Életkoruknak megfelelően alakuljanak ki testi képességeik, Mindennapos mozgáskoordinációjuk és a helyes testtartásuk, téri tájékozódásuk,
- Alakuljon ki a gyermekek igénye a környezettudatos magatartásra, környezetük rendjére, tisztaságára. Életkorukhoz igazodva ismerjék meg szűkebb és tágabb környezetüket, szerezzenek tapasztalatokat az őket körülvevő világról, mennyiségi, formai és kiterjedésbeli összefüggéseiről,
- Tevékenységek során fejlődjön kötelességtudatuk és érezzék, hogy fontosak a közösségért végzett tevékenységek.
- Nyílt anyanyelvi légkörben alakuljon ki a gyermekben a beszédkedv, érthető és kifejező beszédkészség, fejlődjön szókincsük, mutatkozzon meg a könyv iránti vonzódásuk, irodalmi élményekre vonatkozó befogadóképességük.
- Alakuljanak ki a gyermekben a személyi higiénés szokások és környezet iránti igényességük.
- Közös programok, tevékenységek során alakuljon a gyermekben az egymásra figyelés, segítőkészség, együttérzés, a másik és a különbözőség iránti tisztelet.
- Változatos tevékenységek során fejlődjön önállóságuk, feladattudatuk, kezdeményező, szervező képességük.
- Legyenek képesek a természetben észrevenni a szépet.
- Nyitottak legyenek a környezetükben történő változásokra.
- Egészséges tárgyi környezetben váljon belső igényükké a saját testi épségük óvása, a környezetükben való biztonságos tájékozódás, közlekedés.
- A művészeti tevékenységek eredményeit ismerjék meg, ezáltal szépérzékük, élménybefogadási képességük erősödjön.

Feladataink:

- Különös figyelmet fordítunk azokra a gyermekekre, akiknek fejlődését negatív környezeti hatások, társadalmi, kulturális hátrányok gátolják.
- Megkülönböztetett figyelemmel vesszük körül a gyermekeket, arra törekszünk, hogy a szükségleteik körüli teendőiket egyre önállóbban elégítsék ki, s eljussanak egyéni teljesítőképességük optimális szintjére.
- Egészséges és biztonságos környezetben alakítjuk az egészségüket védő, óvó szokásokat. Környezetesztétika, környezetvédelem.

- A környezet tevékeny megismerése közben fejlődön a gyermekek mentális, érzelmi és értelmi képessége, környezettudatosság révén vigyázzanak szűkebb és tágabb környezetükre.
- A különbözőség tiszteletben tartásával a nemzetiségek kultúrájának megismertetésével erősödjön a gyermekek kisebbségi identitása.
- Az erkölcsi és kulturális értékek megismertetésével a kultúra iránti érzékenység, nyitottság kialakítása. Interkulturális nevelés.
- Együttérzés, nyitottság, a valós életre orientálás, a pozitív jövőkép elemi szintű elsajátítása.
- A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek felkutatása, óvodai beíratásának támogatása, a rendszeres óvodába járás elősegítése.
- A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek felzárkóztató nevelése kiemelt feladatunk, melynek során egyéni fejlesztési tervek biztosítják a pedagógiai tudatosságot.
- A feladatok között megjelenik az élmény, tapasztalatszerzés, sokszínű tevékenységek, szabad játék biztosítása, a gyermek egyéni képességeihez igazodó műveltségtartalmak közvetítése, a gyermeki tapasztalatokra, ismeretekre, élményekre való építés.
- A nemzetiséghez tartozó gyermekek esetében biztosítja az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, átörökítését, nyelvi nevelést, és a multikulturális nevelésen alapuló integráció lehetőségét.
- A hazájukat elhagyni kényszerülő családok gyermekeinek óvodai nevelésében biztosítja az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, társadalmi integrálását.
- A sajátos nevelési igényű gyermek is teljes értékű ember. Joga, hogy megfelelő, elfogadó, ugyanakkor fejlesztő hatású környezetben éljen, fejlődjön.
- A megfelelő szakemberek bevonásával - szülővel, az óvodapedagógussal együttműködve - speciális gondozó, prevenciós és korrekciós testi, lelki nevelési feladatok ellátása.
- Az óvoda nevelje a gyermeket a különbözőségek elfogadására, tiszteletére.
- A játék biztosítása minden gyermek számára.
- A fenntarthatóságra nevelés elemei megjelennek a nevelés során.

4.3. Óvodaképünk

Az óvodáskorú gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelezettsége és ebben az óvoda kiegészítő, esetenként hátránycsökkentő szerepet tölt be.
Óvodánkban a felnőttek figyelembe veszik és betartják az emberi és gyermeket megillető jogokat. Elfogadás, szeretet, tisztelet, megbecsülés és bizalom övezi őket. Pedagógiai intézkedéseink a gyermek személyiségéhez igazodnak.

Az óvodánkban a kompetenciák, megalapozása és teljes személyiség fejlesztés folyik. Az óvodapedagógusok feladata a gyermeki aktivitás, motiváltság, kíváncsiság ébrentartása és kielégítése, aktivitás előtérbe helyezése és a komfortérzés kialakítása, fenntartása.
Az óvodánk biztosítja az óvodáskorú gyermek fejlődésének és nevelésének optimális feltételeit. Az óvodánk közvetetten segíti az iskolai közösségbe történő beilleszkedéshez szükséges gyermeki személyiségvonások kialakulását. Az óvodánk pedagógiai tevékenységrendszere és tárgyi környezete segíti a gyermek környezettudatos magatartásának kialakulását. Az óvodánk biztosítja az óvodáskorú gyermek fejlődésének és nevelésének optimális feltételeit. Az óvodánk a gyermeket a különbözőségek elfogadására, tiszteletére neveli.

<u>Nálunk a kisgyermekek:</u>

- kedvük, igényeik, elképzeléseik, vágyaik szerint vehetnek részt a szabad játékban.
- kedvük, igényeik szerint mozoghatnak térben és időben, zenében és festésben;
- átélhetik a mesék, a versek szárnyaló világát;
- átérezhetik a hagyományok üzenetét;
- bábozhatnak, dramatizálhatnak;
- nap, mint nap változatos, színes élményeket szerezhetnek önmagukról, barátaikról, a segítő, befogadó, elfogadó felnőttek jelenlétéről, a közösségről.
- az őket körülvevő világról, a környezetről, a természet csodáiról, a számok, a mennyiségek birodalmáról;
- játszva tanulhatnak egymástól és a felnőttektől;
- a kérdéseiket bátran, nyíltan megfogalmazhatják;
- megélhetik, hogy a megoldandó helyzeteknek számos megoldása lehetséges.

4.4. Gyermekképünk

Az óvodai nevelés befogadó, ennek megfelelően a gyermeki személyiség kibontakoztatására törekszik, biztosítva minden gyermek számára az egyenlő hozzáférést, tudatosan kerüli a nemi sztereotípiák erősítését, elősegíti a nemek társadalmi egyenlőtlenségével kapcsolatos előítéletek lebontását. Azokat az eszközöket, amelyeket a gyermekek használnak, számunkra hozzáférhető módon és a gyermekek biztonságára figyelemmel kell elhelyezni.
Gyermekeink szívesen járnak az óvodába, jól érzik magukat a gyermekközösségben. Tisztelik szüleiket, az óvónőket, dajkákat, bizalommal fordulnak hozzájuk. Bátran, egészséges önbizalommal kommunikálnak, érzelmeiket képesek verbálisan és nonverbális módon is kifejezni, érdeklődőek, sok-sok tapasztalattal felvértezettek. Ügyesen mozognak, szeretik a sportot, a természetet, a különböző tevékenységeket. Magatartás- és viselkedéskultúrájuk koruknak megfelelően fejlett, udvariasak, illemtudók szeretik és védik a természetet.

4.5. Pedagógusképünk

Az óvodapedagógusok és munkatársak

A nevelőmunka kulcsszereplője az óvodapedagógus, akinek személyisége meghatározó a gyermek számára. Jelenléte a nevelés egész időtartamában fontos feltétele az óvodai nevelésnek. Az óvodapedagógus elfogadó, segítő, támogató attitűdje modellt, mintát jelent a gyermek számára, éppen ezért az óvodapedagógusi tevékenységek és az óvoda működését segítő nem pedagógus alkalmazottak összehangolt munkájának hozzá kell járulnia az óvodai nevelés eredményességéhez.
Az óvodapedagógus, a dajka, pedagógiai asszisztens - mint modell – legyen:

- hiteles
- megjelenésében igényes, halk szavú
- nyugalmat, elfogadást, megértést, szeretet, vidámságot árasztó
- a gyermekek adottságaiból eredő különbözőséget tiszteletben tartó, toleráló
- az átlagtól eltérő képességek és személyiségvonások problémáit felismerő- szükség szerint segítséget nyújtó,
- személyes érzelmi kötődések kialakulásának és megerősödésének elősegítésével az ellentétek okainak felderítésével megoldási eljárásokat kereső
- a gyermeki magatartás alakulása szempontjából modell értékű az óvodapedagógus és az óvoda más dolgozóinak kommunikációja, bánásmódja, viselkedése.

Egész napi munkája során juttassa kifejezésre:

- a gyermekekkel kapcsolatos együttérzését, szeretetét,
- játékosságra való hajlamát, a „játszani tudás” képességét,
- a gyermekek iránti bizalmat, bátorítást, meleg és támogató következetes magatartását,
- egészséges optimizmusát, pozitív beállítódását, sikerorientáltságát,
- pedagógiai, pszichológiai ismeretekben, gyakorlati jártasságokon alapuló óvodai szakértelmét,
- a gyermeki kommunikáció megértését,
- a gyermek, változó testi-lelki-szellemi szükségleteinek kielégítését,
- kulturális magatartásából eredő etikus, esztétikus, magatartását és viselkedését,
- igényét önmaga megismerésére, személyiségének fejlesztésére,
- a rábízott gyermekek fejlődése- fejlesztést elősegítő értékek, eszmék, normák közvetítését,
- jó szervező- és figyelemmegoszló képességét,
- a pedagógusok módszertani kultúrájának megerősítése, folyamatos önképzés elősegítése különös tekintettel a halmozottan hátrányos gyermekekkel kapcsolatos új szakmai ismeretek elsajátítására,
- a gyermekek kezdeményezéseire támaszkodó módszerek, differenciálás, kooperatív technikák alkalmazásával a pedagógusaink képesek a különböző szociális háttérrel és fejlettségi szinttel rendelkező gyerekek fogadására, együttnevelésére differenciált fejlesztésére,
- a gyermeket megillető jogok tiszteletben tartása, az egyenlő hozzáférés biztosítása.

<u>Munkatársaink:</u>

- A jó óvodapedagógusi, dajkai modell követői legyenek viselkedésben, magatartásban, elhivatottságban, a kommunikatív képességekben, s a rájuk bízott munka minden fázisában.
- Végezzék teljes felelősséggel - mindig a gyermekek és az óvodai közösség érdekeit figyelembe véve - komplex munkájukat.
- A gyermekszeretet mellett az önképzés, az önművelés az innováció éppúgy hozzátartozzon személyiségükhöz, mint a tolerancia, helyzet felismerési – és empátia képesség.

- A gyermekek metakommunikációs üzeneteit értsék, ők maguk is a nevelés folyamatában élni tudjanak vele.
- Az óvodai dolgozók szemléletének megváltoztatása a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek tekintetében, ennek a szemléletváltásnak az elősegítése.
- A gyermeki magatartás alakulása szempontjából modell értékű az óvodapedagógus és az óvoda más dolgozóinak kommunikációja, bánásmódja, viselkedése.
- Az óvodapedagógus-gyermek kapcsolatának fontossága mellett megjelenik a gyermek-dajka kapcsolat, valamint a kapcsolatok (gyermek-gyermek is) a pozitív attitűd kihangsúlyozása.
- Az óvodapedagógus megbízhatja a pedagógiai asszisztenst, hogy az általa készített fejlesztési terv alapján a fejlesztést végezzen.

5. Nevelési feladataink

5.1.Egészséges életmód kialakítása

Egészséges életmód kialakítása, az egészség óvása, környezettudatos magatartás kialakítása.

Az egészséget értékként kezeljük, s értékként közvetítjük a gyermekek és családjaik felé.

A gyermekek egészségének védelme, megóvása, edzettségének kialakítása. A gyermek gondozása, testi szükségleteinek, Mindennapos mozgásigényének kielégítése. Harmonikus, összerendezett Mindennapos mozgásfejlődésének elősegítése. Egészséges biztonságos környezet kialakítása, nyugodt érzelmi biztonságot nyújtó családias légkör megteremtése. Megfelelő szakemberek bevonásával – szülővel, óvodapedagógussal együttműködve – speciális gondozó, prevenciós és korrekciós testi, lelki nevelési feladatok ellátása.

Az egészséges életmód, a testápolás, a tisztálkodás, az étkezés, különösen a magas cukortartalmú ételek és italok, a magas só- és telítetlen zsír-tartalmú ételek fogyasztásának csökkentése, a zöldségek és gyümölcsök, illetve tejtermékek fogyasztásának ösztönzése, a

fogmosás, az öltözködés, a pihenés, a betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés szokásainak alakítása.

Környezettudatos magatartás kialakítása terén megvalósítandók:

- A gyermekek kíváncsiságára, érdeklődésére, megismerési vágyára és a megismerés okozta örömre építve sokszínű viszony kialakítása az objektív világhoz.
- A komplexitás érvényesítése a tevékenységformák között.
- A környezetkultúra és a biztonságos életvitel szokásainak alakítása.
- A családi és tárgyi kultúra értékeinek, és a néphagyományok szem előtt tartása.
- A gyermekek önálló véleményalkotásának, döntési képességének fejlesztése
- Holisztikus szemlélet kialakítása.
- A pedagógusok közösségében olyan értékrend kialakítása, mely az elődök értékteremtő és természetmegőrző munkáját helyezi előtérbe. (az intézmény valamennyi dolgozójára vonatkoztatva).
- A differenciálás pedagógiai koncepciójának érvényesítése a nevelés folyamatában.

Célunk:

- Környezettudatos, környezetre figyelő magatartásformák és szokások alakuljanak ki, amelyek magukba foglalják a szűkebb és tágabb környezet, kulturális és természeti értékek megismertetését, megszerettetését és annak megóvására való nevelést.
- A társadalmi igények változásához igazodó, a gyermek életkorának megfelelő természeti, emberi, - és tárgyi környezetből szerzett tapasztalatok, melynek birtokában biztonságosan eligazodik az őt körülvevő világban.
- Olyan szokások, szokásrendszerek, viselkedési formák megalapozása, melyek a környezettel való harmonikus együttéléshez szükségesek és a családok környezettudatos életviteléhez hozzájárulnak.

5.2. Érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés

Közös élmények, közös tevékenységek biztosítása. Önmaguk és mások szeretetére, tiszteletére, megbecsülésére nevelés. A gyermek nyitottságára építve, ahhoz segítjük a gyermeket, hogy megismerjék szűkebb és tágabb környezetüket, amely a nemzeti identitástudat, a keresztény kulturális értékek, a hazaszeretet, a szülőföldhöz és családhoz való kötődés alapja, hogy rá tudjon csodálkozni a természetben, az emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre, mindazok megbecsülésére.

Családias légkör megteremtése, amelyben kialakul a gyermek érzelmi kötődése társaihoz és a felnőttekhez. A gyermek- gyermek, a felnőtt- gyermek pozitív érzelmi töltésű kapcsolatának kialakítása. Az érzelmekre épülő kapcsolatteremtés és megtartó képességek formálása, erősítése a társas kapcsolatok létrehozása érdekében. Alapvető feladat, hogy az óvoda a kisgyermek számára közvetítse, megalapozza és kialakítsa a kapcsolattartás alapvető, normatív szabályait, a kívánt viselkedési módokat.

Esztétikai értékek kialakítása

Az egészséges, esztétikus környezet biztosítása. Az ízlés formálás jelenjen meg az óvoda mindennapjaiban, a természetben, tárgyi és társadalmi környezetben egyaránt.

Szocializáció: Az óvoda együttélést elvár, főleg a nagycsoportos gyermekektől, egy olyan neveltségi szintet, ami magában hordozza a szokások, szabályok betartását. Ehhez kapcsolódik az óvodapedagógus tudatos nevelőmunkája, hiszen a törvény, nevelési intézményként deklarál. A gyermekek érzelmi nevelése, szocializálódásuk biztosítása meghatározza a teljes óvodai nevelést. Nincs olyan fejlesztő tevékenység, amely e feladatok figyelembevétele nélkül eredményes lehet.

Célunk: a szocializáció szempontjából különös jelentőségű, közös élményekre épülő közös tevékenységek gyakoroltatása közben a gyermekek erkölcsi tulajdonságainak (együttérzés, önzetlenség, segítőkészség, figyelmesség) és akaratának (ezen belül: önállóságának, önfegyelmének, kitartásának, feladattudatának, szabálytudatának) fejlődését elősegíteni.

Feladatunk:

Az együttéléshez szükséges készségek, jártasságok formálása, amelyek által alapozódnak a szocializálódáshoz szükséges erkölcsi, akarati tulajdonságok, jegyek.

A közös élmények forrásainak gazdagítása, a társadalmi tapasztalatok körének bővítése. A gyermek társas kapcsolatainak megfigyelése, alakítása – erősíteni a baráti kötődéseket, társakhoz segíteni a magányosokat. A viselkedés – kultúra megalapozása. A közösségi élet szokásainak és az együttműködés szabályainak alakításában a gyermekek aktivizálása egyezkedésekkel, kompromisszumokkal. Közös szabályalkotás – ezek betartása, módosítása.

A kultúrához kötődés erősítése, az értékek megbecsülésére nevelés. A gyermekek által vállalt feladatokban az akadályok leküzdésére motiválás.

Az elképzeléseket, a közös terveket összehangoló stratégiában a játszótársként alkalmanként bekapcsolódó óvodapedagógus személyes minta, - példaadása.

A gyermekek pozitív értékelése, az egyéni igényekhez, szükségletekhez és fejlettségekhez igazodó hangsúlyokkal és gyakorisággal.

Birtokló gondoskodás helyett, ésszerű korlátok közötti szabadság biztosítása.

Félelemmentes óvodai mindennapokat biztosítani, amelyben lehetőség kínálkozik a gyermekek közötti, valamint a gyermek és felnőtt közötti minél gyakoribb kontaktusfelvételre (szülőkkel is). A szülők számára biztosítani, hogy tájékozódhassanak, megbizonyosodhassanak arról, hogy gyermekük biztonságos környezetben, egyéniségük tiszteletbetartása mellett gyermekközösségben fejlődik. Szívesen hozzák óvodába gyermekeiket. Nemcsak kiegészíteni, hanem kiterjeszteni, felerősíteni kell a szociális tanulást. A pedagógiai hatások személyre szólóak legyenek, a pedagógusaink a gyermekek értékeit hangsúlyozzák és fogadtassák el a csoporttal.

A szocializáció szempontjából fontos tudni, hogy a romaság számos olyan értékeket képvisel, amely példamutató lehet össztársadalmi szinten is. (családi összetartozás, a családi élet szeretete, gyermekszeretet, a betegek segítése, óvása, optimizmus, életöröm…)

A roma gyermekeink nagy része olyan családba születik, amely sajátos szegénységi szubkultúra jellemez: nincs kereső családtag, rossz lakásviszonyok, káros szokások, szenvedélybetegségek, kommunikációs készségek alacsony szintje, a társadalom alapvető normáinak számító viselkedési szokások kialakulatlansága, ennek alapján gyermekeink eleve szocializációs hátránnyal érkeznek óvodába, a rendszertelen óvodába járás ezt még fokozza. A szülők olykor deviáns magatartási formái (alkoholizmus, bűnözés) erőteljesen befolyásolják gyermekeik személyiségének alakulását.

Roma gyermekeink személyisége, értelmi fejlődése sokkal inkább az emberi kapcsolatok, interakciók, által formálódik, mintsem a tipikus játékeszközök által.

<u>Általános feladataink továbbá:</u>

Egészséges óvodai környezet megteremtése, a gyermekek testi – lelki szükségleteinek kielégítése.

Élmény gazdag mindennapok megteremtésével olyan gyermekek nevelése, akiket az együttérzés, egymásra figyelés, segítőkészség, egymás elfogadása, a másik és a másság iránti tisztelet, szeretet jellemez. A gyermekek spontán szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, bővítése, az értelmi képességek (érzékelés, észlelés, figyelem, emlékezet, képzelet, gondolkodás) és a kreativitás fejlesztése.

A lehetőség megteremtés, hogy a gyermek kielégíthesse társas szükségleteit.

Életvezetési készségek fejlesztése, amelyek szükségesek a problémamegoldáshoz, a rugalmas alkalmazkodóképességhez, a nehézségek leküzdéséhez, a mérlegelő gondolkodáshoz, a hatékony kommunikációhoz. Az életvezetési készségeken alapuló nevelés hozzásegíti a

gyermekeket azon ismeretek, készségek, képességek megszerzéséhez, amelyek szükségesek az egészséges életmód kialakításához.

A gyermekek védelme érdekében nevelésünk folyamán figyelmet fordítunk a megelőzésre és az esetlegesen felmerülő problémák kezelésére.

Kiemelt figyelmet fordítunk az óvodai nevelés során az etnikai kisebbség hagyományainak megismertetésére és ápolására, a szociális hátrányok enyhítésére, az integrációs nevelésre, valamint a tanulási kudarcnak kitett gyermekek egyéni fejlesztésére. Ezekre a programunkban külön fejezetet szentelünk.

5.3. Anyanyelvi- és értelmi fejlesztés

Az óvoda a gyermekek érdeklődésére, kíváncsiságára építve biztosítson változatos tevékenységeket, melyeken keresztül a sokoldalú tapasztalatszerzést megvalósítja.

Az anyanyelvi nevelés valamennyi tevékenységi forma keretén megvalósítandó feladat, melyet a beszélő környezet, mintaadás és szabálykövetés segít elsősorban. Az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére nevelés közben, a gyermek természetes beszéd- és kommunikációs kedvének fenntartására ösztönzés megjelenik a programban.

A testi-lelki szükségletek kielégítése az anyanyelvi neveléstől elválaszthatatlan, hiszen áthatja az élet minden mozzanatát, az óvodai nevelés teljes folyamatában jelen van, annak szerves része. Anyanyelvünk jelrendszerét a gyermek elsődlegesen az édesanyjával való kapcsolatában, az első szociális közegben, a családjában utánzással, társas érintkezések során sajátítja el. Az anyanyelv dallama és ritmusa a beszéd gyökere. A beszéd nemcsak az érintkezés, a viselkedés – szabályozás, hanem a gondolkodás eszköze is, ezért fontos a folyamatos beszédhelyzet megteremtése.

<u>Célunk:</u>

Oldott, biztonságot, elfogadást sugárzó környezetben, a beszédöröm, biztonságos önkifejezés megalapozása.

Beszédkészség, beszédértés, a beszédhallás és szövegértés fejlesztése.

A beszédkedv felkeltése és fenntartása.

A magyar nyelv szépségének, kifejezőerejének megismertetése, szókincsgyarapítás.

A kapcsolatfelvétel támogatása, az információ eljuttatásának segítése a másikhoz, verbális és nonverbális eszköztár kialakításával.

Feladat:

Kognitív képességeik fejlesztése:

- egyre pontosabb, valósághű észlelés,
- figyelem-összpontosításra való képesség,
- valósághoz közelítő képzeleti működés,
- reproduktív emlékezet,
- problémamegoldó és kreatív gondolkodás,
- az alakuló fogalmi gondolkodás.

Az óvoda egészségvédő programja - lásd 2. sz. melléklet.

6. Eljárások, módszerek

6.1. Eljárások az egészséges életmód feladatainak, környezettudatos magatartás kialakítása megvalósítása során

Az egészséges életmódra nevelés során a gyermek egészségének védelme, edzése, óvása megőrzése szerepel.

Az egészsége életmód alakítása során helyet kapnak a testápolás, az étkezés, az öltözködés és betegségmegelőzés, egészségmegőrzés szokásainak kialakítása.

A beszoktatás ideje alatt megismerkedünk a gyermekekkel és a szülőkkel. Az óvónő kellemes, nyugodt hangulatot teremt, őszinte, hiteles viselkedéssel közeledik a gyermekekhez, ezáltal ismerhető meg a gyermek igénye, családból hozott szokása. A gyermeket fokozatosan ismertetjük meg az óvodai élet szokásaival, szabályaival. A már megismert szokásokat, szabályokat következetesen betartjuk.

A beszoktatás ideje alatt minden gyermekkel együtt végezzük a tevékenységeket, teendőket, hogy megtanulhassák a testápolási szokások sorrendjét.

Az elért eredményekről folyamatosan tájékoztatjuk a szülőket és kérjük segítő együttműködésüket gyermekük megfelelő fejlődése érdekében!

A tisztálkodáshoz biztosítjuk a megfelelő feltételeket úgy, hogy a gyermekek fokozatosan, önállóan végezhessék ezeket a teendőket. Kérjük a szülők segítségét, hogy a gyermekek az időjárásnak megfelelően rétegesen öltözködjenek. A mindennapi Mindennapos mozgás nélkülözhetetlen feltétele az óvodai életnek. A gyermekek a Mindennapos mozgásigényüket a

nap folyamán különböző Mindennapos mozgástevékenységgel elégítik ki: séta, kirándulás, udvari játékok stb. A gyermekek alvásigényének egy részét az óvoda elégíti ki.
Ehhez biztosítjuk a nyugodt pihenés feltételeit, a meghitt csendet. A gyermekek fejlődéséhez, fejlesztéséhez szükséges egészséges környezetet biztosítjuk. Az óvodában otthonos életkörülményeket, sajátságos légkört alakítunk ki. A csoportszobát úgy rendezzük be, hogy legyen alkalmas a többféle funkcióra, a szabad játékra, tevékenységek végzésére, alvásra és pihenésre. A csoportszobák derűs hangulata tevékenységre serkent, ösztönöz. Az év során a csoportszoba hangulata, díszítése a gyerekek igényeinek, ötleteinek, megfelelően formálódhat. Legyenek olyan sarkok, zugok, helyek a csoportszobában, ahol néhány, vagy akár egy-egy gyermek is elhúzódhasson, egyedül lehessen. Lehetőséget biztosítunk, hogy erre a célra használhassák a berendezési tárgyakat is.
A csoport légkörét a teljes és kölcsönös bizalom hassa át. Az óvodapedagógus éreztesse, hogy bízik minden gyermekben és csak a jót tételezi fel róluk.
Ez a gyermekek egymás iránti jóindulatának és bizalmának alapja. A gyerek akkor is érezze ezt a bizalmat, ha valamely tettéért a pedagógus elmarasztalja. Az öltözők berendezése, világítása, fűtése, szellőzöttsége biztosítson minden feltételt a nyugodt öltözéshez - vetkőzéshez, öltözéshez. Minden gyermeknek legyen külön ruha és cipő tartópolca, fogasa. A fogasra akasztva ruhazsákba tárolják személyes holmijukat. A mosdóban a gyermek számára megfelelő magasságban tároljuk a fogmosó felszerelést és a törülközőt. A gyermekek vizuális jelük segítségével ismerhetik meg saját eszközeiket. A mozgásfejlesztő eszközök különböző típusú mozgásokra adnak lehetőséget. Rendelkezünk homokozóval, amely alkalmas több gyermek közös játékára, egymás melletti békés alkotó tevékenységre és szerepjátékra.
Az udvaron is van lehetőség arra, hogy a gyermekek elhúzódjanak egy-egy sarokba, vagy pihenjenek egy-egy békésebb zugban.
A környezettudatos magatartás kialakítása hangsúlyosan a külső világ tevékeny megismerése, mint tevékenységformában jelenik meg. Komplex megvalósulása az óvodai nevelés minden területén (irodalmi - anyanyelvi, zenei, vizuális, mindennapos mozgás) valósul meg.

6.2. Eljárások az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés *kialakítása során.*

A személyiség fejlesztésben kiemelt feladat az önismeret, a gyermekek saját személyiségének kibontakoztatására vonatkozó kíváncsiság fenntartása, az önkifejezés lehetőségének biztosítása. Az akarat, a kitartás, a feladattudat, szabálytudat fejlesztése, a szokás-és normarendszer magalapozása.

A közösségi nevelés alapköve az együttműködés. Közös élmények, közös tevékenységek. A közös munka és tevékenység során a gyermekek alkalmazkodnak egymáshoz, és maguk is alakítják a közösségi szokásokat. Az együttes tevékenység a másokra figyelés biztosítja a közösségi magatartás fejlődését. A közösen végzett munka öröme olyan erkölcsi tulajdonságokat erősít meg, mint az együttérzés, figyelmesség, segítőkészség, önállóság, önfegyelem, pontosság, szorgalom, önzetlenség.

Azokat az eszközöket, amelyeket a gyermekek használnak, számunkra hozzáférhető módon és a gyermekek biztonságára figyelemmel kell elhelyezni.

Az óvodai és családi nevelés együttes eredményeként a gyerekek többsége hatéves korára elsajátítja az életkorának megfelelő és a zavartalan iskolai beilleszkedést biztosító közösségi beállítódást, magatartást.

Olyan érzelmi biztonságot nyújtó szeretetteljes, családias légkört teremtünk, amely a beszoktatástól az óvodáskor végéig elősegíti a közösségbe való beilleszkedést. Az óvodában a gyermeket minden körülmények között érzelmi biztonság, derűs légkör vegye körül. A gyermek elsősorban a családban nevelkedik. Az óvodában folytatja, kiegészíti a megkezdett folyamatot. A beszoktatás időszakában meghatározza a gyermekek kialakuló érzelmi kötődését az óvodához.

Lehetőséget adunk arra, hogy a gyermekek szüleikkel együtt ismerkedjenek az óvodával. A beszoktatás ideje alatt behozhatják kedvenc játékaikat, tárgyaikat.

Sok érdekes, ízléses játék mellett az óvónő személyes kapcsolattal, mesével, szeretettre ékes kapcsolatot alakít ki a gyermekkel. Lefekvésnél az új gyermekeket különös szeretettel veszik körül az óvónők. A közös élmények az óvodáskor végéig biztosítják a gyermekek együttműködését, amiben formálódik egymáshoz való viszonyuk.

A nem érdeklődő gyermekekre több figyelmet fordítunk és igyekszünk felderíteni ennek okait, megpróbáljuk feloldani azokat.

A gyermekek pozitív kapcsolata csak úgy alakul ki, ha jól érzi magát a csoportban. Bizalmuk, biztonságuk kialakulását elősegíti az óvoda felnőtt közössége, gyermekközössége. A nevelés alapja a feltétel nélküli szeretet. A csoport előtt álló feladatokat minden gyermek számára elérhetővé, vonzóvá tesszük egyéni sajátosságaik figyelembevételével. Bizalmas kapcsolatot alakítunk ki a szülőkkel az együttneveléshez, így megismerhetjük a gyermek egyéni jellemzőit. Az óvónő segítse a gyermekbarátságok kialakulását, formálja úgy, hogy a közösség többi tagjaihoz is kapcsolódjanak. Örömmel és érdeklődéssel kapcsolódjanak be a közös együttlétekbe. Az óvónő bátorítson minden gyermeket a csoporton belül, hogy a belső elégedettsége, pozitív én-képe kialakuljon.

Az agresszív gyermek lehetőleg ne kapjon figyelmet az agresszivitásán keresztül. A negatív viselkedési módot szándékosan mellőzni szükséges.
A harmonikus kapcsolat kialakítása érdekében a gyermekek számára biztosítjuk a személyes perceket, ahol lehetőség nyílik a saját érzések elmondására, elfogadására.
A lassan fejlődő gyermekeket szakemberekhez, logopédushoz, pszichológushoz stb. irányítjuk. Ez a nevelőtől az egyéni bánásmód széleskörű alkalmazását kívánja meg. A gyermekek megtanulják az együttélés szabályait.
A szoktatás személyes példamutatással, a követelmények következetes betartásával igyekszünk elérni. Természetesen tiszteletben tartjuk a gyermekek egyéni akarati tulajdonságait és egészséges önérvényesítési törekvéseiket.
A bizalom a felnőtt-gyermek, gyermek-gyermek felnőtt kapcsolatban követelmény. A szeretetteljes magatartás meleg, barátságos, biztonságot, sugárzó légkört biztosít a csoport minden tagja számára. A tiszteletadás minden gyermek számára alapvető követelmény. A csoport minden tagja számára fontos követelmény az óvoda dolgozóival, vendégekkel, csoporttársakkal szemben a tiszteletet sugárzó viselkedés. Ugyanúgy a felnőtt családtagok tiszteletére is neveljük őket.
Az együttélés fontos követelménye a jó csoportlégkör megalapozója a tagok egymás iránt érzett és kinyilvánított megbecsülése. A gyermekek figyeljenek a felnőttek és társaik produktumaira, munkájára, vigyázzanak „alkotásaikra”. A figyelmesség segítségnyújtás, türelem alakuljon ki a gyermekekben, érzelmileg ez által kötődjenek a közösséghez. Az ismeretek alkalmazása, gyakorlása a különböző tevékenységekben és élethelyzetekben.

6.3. Eljárások az értelmi fejlesztés, nevelés során

Minden életkornak megvan az-az adekvát tevékenysége, amely a személyiségfejlesztés optimális feltételeit megteremti. Ez óvodáskorban a játék. A gyermek legfontosabb tevékenysége ez, amely óvodai értelemben a tanulás színterének tekinthető. A játék a tanulás teljes mértékben összekapcsolódik óvodáskorban. A játék közben játékosan, észrevétlenül tanul.
Az eredményes óvodai tanulás alapja a kisgyermekkori gondolkodásfejlődés ismerete. Az óvodáskorú gyermek gondolkodásának fő jellemzője a szemlélethez kötöttség. Gondolkodása az észlelésbe ágyazódik, mert a közvetlenül észlelt tárgyak, jelenségek és azok kapcsolatai alapján gondolkodik, oldja meg a feladatokat, oldja meg a probléma helyzeteket. A gondolkodás fejlődése a helyhez kötöttségtől az élménygondolkodás képszerűségén keresztül jut el az absztrakcióig.

A cselekvés - beszéd - gondolkodás óvodáskorban együttesen egymásra hatva fejlődik. A cselekvéssel összefonódó értelmi tevékenység a tanulási aktivitás garanciája. A Mindennapos mozgásos, látható és a műveletben megjelenő modell a legjobb útja a fejlődésnek. A kommunikációs helyzetek teremtésével a cselekvés és gondolkodás, gondolkodás és beszéd fejlődése különböző irányú és tartalmú megerősítést kap.

A verbális, motoros és szociális tanulás összefonódik komplex formában van jelen.

A verbális tanulásban alapvető feltétel a megismerési képességek, a gondolkodási műveletek aktivizálása, stabilitása.

A motoros tanulás keretében olyan Mindennapos mozgásos feladatokat és műveleteket lehet végezni, amelyek kizárólag, vagy részben motoros elemeket tartalmaznak. A gyakorlatban a verbális és motoros tanulás nem válik el, mivel a szavak jelentése és a fogalmak kialakulása elválaszthatatlan.

A szociális tanulás hátterében az a tanulási folyamat áll, amelyet a tárgyakkal, személyekkel, a világ jelenségeivel való szociális érintkezésben, interakciók révén lehet elsajátítani. Ennek lényege az érzelmi alapon való azonosulás.

Az értelmi képességek fejlődésének intenzitását növeli a gyermek és óvónő között létrejövő személyes kontaktus, az óvónő nyújtja azokat az ingereket az együttes tanulás helyzeteiben, amelyek egyben interakciós helyzetek, amelyekben a gyermek megfigyelhet, utánozhat, gyakorolhat és próbálkozhat.

6.3.1. Eljárások az anyanyelvi nevelés során

- Nyugodt, beszélgetésre alkalmas lehetőségek mindennapos biztosítása mellett a közlésvágy – befogadás egységének megteremtése, mások türelmes meghallgatása, kérdések, válaszok érvényesítése.
- Beszédmegértés fejlesztése a folyamatos beszédgyakorlás során.
- A felnőttek mintaadó beszédkultúrájának fejlesztése.
- A gyermekek beszédfejlesztése az anyanyelvi játékok, irodalmi alkotások által
- A beszéd s a beszédet kísérő metakommunikációs jelzések összhangjának megteremtése.
- A beszédszervek védelme.
- A nem élettani hibák javítása szakemberek bevonásával.
- Az összefüggő, hatásos és értelmes beszéddel a gondolatok világos, lényegre törő megfogalmazásával a későbbi életszakaszban a tanulás elősegítése.

- Az emberi érintkezés legalapvetőbb szabályainak megismertetése, természetes szituációkban való alkalmazása.
- Udvariassági nyelvi formáinak gyakorlása (köszönés, bemutatkozás, kérés stb.).
- Érzelmi kifejezések gazdagítása (tekintet, távolságtartás, mimika, gesztus).
- Beszédfegyelem, hangerő szabályozása.

6.4. A fejlődés várható eredménye óvodáskor végére

6.4.1. Az egészséges életmód kialakulása terén

- Önállóan öltözzenek, vetkőzzenek, ruhájukat tartsák rendben, összehajtogatva tegyék helyére.
- Helyes technikával fogat mosnak, fogmosó felszerelésüket rendben tartják.
- WC használat után felszólítás nélkül mosnak kezet.
- Szükség szerint használják a körömkefét, szappant, a fésűt.
- Zsebkendőjüket rendeltetésének megfelelően használják köhögéskor, tüsszentéskor.
- Kulturáltan étkezzenek, önállóan eldöntik, mennyi ételt fogyasztanak, önállóan töltenek vizet a kancsóból.
- Helyesen használják az evőeszközöket.
- Étkezés közben halkan beszélgetnek.
- A szalvétát rendeltetés szerint használják.
- Cipőjüket befűzik, bekötik.
- Ha fáznak vagy melegük, van – igényüknek megfelelően öltözzenek, vagy vetkőzzenek.
- Környezetükben igyekezzenek mindenütt rendet tartani, vigyáznak saját külsejükre, megjelenésükre. Óvják, védjék környezetüket.

6.4.2. Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés terén.

- Szívesen járnak óvodába, ragaszkodnak a felnőttekhez, társaikhoz, ezt érzelmeikben is nyilvánosságra hozzák.
- Igényükké válik a cselekvések, szokások szabályainak betartása.
- Közös tevékenységekben aktívan és érdeklődéssel vesznek részt, megismeri szűkebb és tágabb környezetét, amely a nemzeti identitástudat, a keresztény kulturális értékek felismeréséhez segíti.
- Odafigyelnek az óvónő és társaik közlésére.

- Ébredezik bennük a közösségi öntudat, a hazaszeretet, a szülőföldhöz és családhoz való kötődés.
- Értékelik saját tetteiket és az eléjük tárt magatartási példákat.
- Konfliktus helyzetekben társaikkal képesek egyezkedni.
- Igyekeznek legyőzni a felmerült akadályokat, a megkezdett munkát, tevékenységet befejezni,
- Szociálisan éretté válnak az iskolai életmódra.
- Rácsodálkozik a természetben, az emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre, mindazok megbecsülésére
- Egyre több szabályhoz tud alkalmazkodni, késleltetni tudja szükségletei kielégítését,
- Feladattudata kialakulóban van, és ez a feladat megértésében, feladattartásban, a feladatok egyre eredményesebb – szükség szerint kreatív – elvégzésében nyilvánul meg; kitartásának, munkatempójának, önállóságának, önfegyelmének alakulása biztosítja ezt a tevékenységet.

6.4.3. Anyanyelvi és értelmi képességek nevelés terén

- Képes vizuális és auditív érzékelésre. Térbeli viszonyokat képes felismerni, megnevezni. A keresztcsatornák működése korának megfelelő. Helyesen, tisztán, érthetően beszél. Kérdésre minimum egyszerű mondattal válaszol. Szókincse korának megfelelő. Jól használja a metakommunikációs eszközöket. Bátran és szívesen kommunikál a társaival és a felnőttekkel. Társára odafigyel, türelmesen végig hallgatja mondanivalóját, a közölt információt megérti. Kommunikációt kapcsolatfelvételre is használja, bátran kérdez. Verbális emlékezete korának megfelelő. Egyszerűbb történetet, mesét képes önállóan is elmondani, ismeri és használja az udvariassági szavakat. Tud szemkontaktust teremteni és tartani, élményeit és gondolatait el tudja mondani. A migráns kisgyermek is megérti az óvodai élethez szükséges kifejezéseket, és képes magát megértetni.
- Az önkéntelen emlékezeti bevésés és felidézés mellett megjelenik a szándékos bevésés és felidézés
- Megnő a megőrzés időtartama, a felismerés mellett nagyobb szerepet kap a felidézés
- Megjelenik a tanulás alapját képező szándékos figyelem, melynek fokozatosan növekszik tartama, terjedelme, könnyebbé válik a megosztása és átvitele

- Cselekvő szemléletes és szemléletes képszerű gondolkodása mellett az elemi fogalmi gondolkodás is kialakulóban van. Korának megfelelően kialakult a pontos érzékelése, észlelése.

7. Heti rend, napirend

A napirend és heti rend tervezéseinek kereteit jelöltük meg. A konkrét terveket óvodáink munkaterve tartalmazza, ill. az oviKréta rendszerében is rögzítésre kerül.

Napirend összeállításának elvei:

Az óvodai élet keretét a napirend adja. A napirend kereti között a gyermekek a szükségleteinek (testi-lelki-szellemi) kielégítése történik.

A napirendet a stabilitás és a rugalmasság jellemzi, mely segíti a gyermekek napi életritmusának kialakítását.

A gyermek egészséges, a tevékenységekben megnyilvánuló fejlődéséhez, fejlesztéséhez a napirend és a hetirend biztosítja a feltételeket, melyek a megfelelő időtartamú, párhuzamosan is végezhető, differenciált tevékenységek, valamint a gyermek együttműködő képességét, feladattudatát fejlesztő, növekvő időtartamú (5–35 perces) csoportos tevékenységek tervezésével, szervezésével valósulnak meg. A napirend igazodik a különböző tevékenységekhez és a gyermek egyéni szükségleteihez, valamint tekintettel van a helyi szokásokra, igényekre. A rendszeresség és az ismétlődések érzelmi biztonságot teremtenek a gyermeknek.

A stabil pontokat, a rendszerességet, az azonos időben visszatérő tevékenységek jelentik /étkezések időkezdése, szabad levegőn való tartózkodás, pihenési idő kezdete/.

Kötelező jellegű tevékenységek / testnevelés, ének a nagyoknak/.

<u>Rugalmasság vonatkozik:</u>

- Az étkezések befejezésére.
- A gyermekek eltérő szükségleteinek kielégítésére, például: eltérő egyéni alvásigény kielégítésére.
- A tevékenységekbe való bekapcsolódásra, azok befejezésére.

Fontos a napirend zökkenőmentes megvalósításához az ésszerű szokás és szabályrendszer, a szervezési feladatok átgondolt kialakítása.

Az évszakokhoz igazodó napirendben az időkeretek rugalmasan alakíthatók- mindig szem előtt tartva a gyermek legfontosabb tevékenységét- a játékot, melyre a lehető legtöbb idő jusson.
A napirend rugalmasságával lehetővé válik, hogy egyéni tempó, teljesítőképesség, egyéni igény szerint végezzék a gyermekek a tevékenységeket.
Miután a tevékenységeket egyszerre kevés gyermek végzi, az óvodapedagógus jól megfigyelheti melyik gyermek, milyen szinten végzi a különböző tevékenységeket, és szükség esetén sor kerül az egyéni segítségnyújtásra is.
Napirend az életkor összetételétől függően:
Az időkeretek az életkortól és egyéb tényezőktől függően rugalmasan változnak, mindig szem előtt tartva: lehetőség legyen az elmélyült tevékenységekre, mindig időt hagyva a tevékenységek befejezésére, pontos elvégzésére.
Ez nem zárja ki, hogy egy elkezdett tevékenységet a következő napokban ne lehessen folytatni, a folyamatosságot is igyekszünk biztosítani.
A napirend június 15-től augusztus 31-ig módosul az előző időszakhoz képest (szeptember 1-június 21-ig). A csoportok összevontan működnek (kevesebb gyermek). Az éves szabadságok kiadása erre az időre esik. Ezen időszak alatt fogadunk más óvodákból is gyermekeket.
A tartalmas, szervezett, gyermeki szabadságot tiszteletben tartó nyári napirend kialakításánál, a szabadban történő tevékenységek szervezése és lebonyolítása a domináns.
A tízóraizás, uzsonnázás is jó idő esetén az udvaron is történhet. Ugyanitt van lehetőség- hasonlóan, mint a csoportszobában- a felkínált sokféle tevékenységek közötti választhatóságra.
A feltételek biztosítására ugyanúgy hangsúlyt helyezünk, mint azt a csoportszobákban tesszük.
A hőségriadókra kiemelten figyelünk.

Napirend:

A program alkalmazásakor az óvodáskorú gyermek fő tevékenységét a játékot vesszük kiinduló pontnak. A részletes napirendet a csoportnaplók tartalmazzák.

Heti rend:

A heti rend egy-egy (környezeti) téma köré csoportosított élmények, tapasztalatok, ismeretek folyamatos feldolgozását jelenti, a különböző műveltségtartalmak komplex megvalósításával.
Naponta folyamatosan biztosítjuk a sokszínű tevékenységek választhatóságát, amelyek a szabad játék keretein belül szerveződnek.
Kivételt képez az időben kötött heti Mindennapos mozgásos tevékenység

A heti rendben életkortól függően naponta biztosítjuk a rendszeres Mindennapos mozgásfejlesztést, a beszélgető kört. Az óvodai élet megszervezésénél maximálisan biztosítjuk a gyermeki jogokat, figyelembe vesszük a gyermek aktuális állapotát, szükségleteit, érdeklődését, terhelhetőségét.
Mindezek kielégítésére indirekt, a gyermeki aktivitást biztosító módszereket alkalmazzuk.

8. Az óvodai életünk tevékenység formái

8.1. Játék

A gyermek legfontosabb tevékenységének a játékot tekintjük, hangsúlyozva a játék önkéntességét, a gyermek önállóságát, kezdeményezését, aktivitását. A játék során olyan tulajdonságok alakulnak ki, amelyek a későbbiekben meghatározóak lesznek. Ebben az életkorban előnyt, élvez az utánozásos tanulási forma, ezért szorgalmazzuk az együttes tevékenységet, modellnyújtás gyakoribb alkalmazását.
A szabad játék azt jelenti, hogy nincs játékelrakás, a gyermekek a tevékenységek befejezése után igényük szerint visszatérhetnek eredeti játékukhoz, vagy újat kezdhetnek.
A játék a kisgyermekkor legfontosabb és legkifejlesztőbb tevékenysége, így az óvodai élet leghatékonyabb eszköze.
A játék sok más jellemzője mellett jelen van a pszichikumot, a kreativitást fejlesztő és erősítő, élményt adó szerepe. Az óvodában fontos elvként megjelenik a szabad játék túlsúlyának érvényesülése, az óvodapedagógus indirekt irányítási felelőssége, tudatossága.
Célja: a gyermekek által kezdeményezett, spontán játék elősegítése. Élmények otthoni tapasztalatok többszöri átélésével a gyermek egyéni vágyainak és ötleteinek kibontakoztatása.
Feladata: nyugodt légkör, elegendő idő és hely a játék számára.
A játékhoz szükséges eszközök folyamatos biztosítása.
Közös élmények, élményszerző séták, jó séták feltételeinek biztosítása.
A beszédkészség fejlesztése.
A gyermek megválaszthatja, hogy hol, mikor, milyen játékkal szeretne játszani.
Minden gyermek szabadon dönti el, hogy kivel játszik, vagy félre húzódva egyedül játszik rövid ideig. A gyermekek szeretik magukkal hozni az otthoni játékaikat, tárgyaikat, ezeket szívesen cserélik el társaikkal.

A csoportszobát a gyerekek igényeik szerint átrendezheti, melyben maguk is aktívan közreműködnek.

Az átrendezés során, ha szabályt állítunk fel:

- Legyenek tekintettel egymás játékára.
- Becsüljék meg a játékeszközöket.
- A játék végén a következő tevékenységhez megfelelő rendet csináljanak.
- A csoportban csak annyi szabályt vezetünk be, ami segíti a nyugodt, oldott légkörfenntartását, a szabad játékot, manipulációt, az elképzeléseik megvalósítását.
- A kreatív légkör segíti a gyerekek ötleteinek szabad áramlását, a másik gyermek meghallgatását, az alkotó együttműködés kialakítását.
- A szabad játék során a gyermekek feszélyezettség nélkül tudjanak önállóan, vagy társaikkal önfeledten játszani. A gyermekek a szerepjáték során a szerepeket osszák fel egymás között.
- Az óvónő őszinte játéka mély átérzésre serkenti a gyerekeket.
- Az óvónő csak szükség esetén avatkozik be a játéktevékenységekbe.
- Visszahúzódó gyerekeket bátorítom, biztatom, bevonom kisebb csoportjátékba.
- Társakat zaklató gyerekeket csendesebb nyugodtabb játékra ösztönzöm.
- Élményszerző séták után összegyűjtött tárgyak, termések, növények stb. a természetsarokban kapnak helyet. Ezeket a szerepjátékok során fel is használhatják.
- A rajzolásnak, gyurmázásnak, bábozásnak gyermekek által hozzáférhető helye van, melyet a nap folyamán bármikor használhatnak. Lehetőség szerint a legtöbb időt töltjük az udvaron, szabad levegőn, hogy a gyerekek Mindennapos mozgástevékenységét ki tudjuk elégíteni.
- A játékhoz sokféle ízléses eszközöket biztosítunk, mely többféle játéktémához ihlessen, korcsoportjuknak megfelelően.
- Minden korcsoportban az eszközválasztékot a szerepjátékhoz az év folyamán bővítjük a lehetőségekhez mérten.

A fejlesztés tartalma:

Gyakorló játék kiindulópontja a végtelen Mindennapos mozgásból, cselekvésből fakadó siker, amely újra és újra ismétlésre készteti a gyerekeket. Lehet Mindennapos mozgásos, manipulációs és verbális. A mozgásos gyakorlójáték során a gyakori ismételgetésekkel

bizonyos Mindennapos mozgásokat begyakorol a gyermek. A manipulációs gyakorlójáték nagy jelentőségű a gyermek szem-kéz koordinációjának fejlődésében.
Szerepjáték nevelési szempontból a leggazdagabb lehetőségeket nyújtó játékfajta. Tükrözi a gyermek egész eddigi életét, személyiségét, sok egyedi vonás van benne. A gyerekek játékukban a felnőtteket és társaikat utánozzák, azonosulnak az óvónő, a szülő cselekvéseivel, gesztusaival. Megjelenítik a felnőttek és a gyerekek közötti kapcsolatokat, közben új magatartási formákat sajátítanak el.
Fejlődik képzelete, egy-egy kitalált történet eljátszásával, szervezőkészsége a játék megszervezésével, empátiája a társak érzelmeinek felfogásával, elgondolásainak megértésével. Szabályjáték kapcsán fejlesztjük a szabályok pontos betartására való törekvést, az egymásért folytatott játéktevékenység örömének kialakítását.

Barkácsolás a játék igényéből induljon ki, tehát legyen kötetlen. Fontos, hogy az elkészített játékoknak legyen funkciója és a gyerekek számára bármikor hozzáférhető legyen.

Bábozás, dramatizálás első feltétele, hogy az irodalmi alkotások érzelmileg megragadják a gyerekeket.

A rendszeres, többszörös ismétlődő meseélményből dramatizálás, bábozás alakulhat ki. Az egyszerű meseélményeiket saját elképzeléseik szerint játsszák el. A mesealkotások mellett a hétköznapi élet kedvelt figuráit is szívesen elevenítik meg (kislány, fiú, orvos stb.) Fejlesztjük az empátiát segítő magatartásformák erősítését, a pozitív szokáselemek tükröződését a cselekedetekben, a konfliktushelyzetek megoldását, kifejezőkészséget, érzelmi hangulat kialakulását, a bennük rejlő különböző érzelmek kifejezését.

A fejlődés eredménye az óvodáskor végén

- Ismert meséket báboznak, dramatizálnak.
- Egyéni ötleteik alapján képesek bonyolult építményeket létrehozni, amelyek egyre pontosabbak.
- Élvezik a szabályjátékokat és képesek normák betartására.
- Játékukban a szerepjáték meghatározó, képesek az eszközök kiválasztását is önállóan végezni.
- Barkácsolást is kezdeményezhetnek, amit felhasználnak más játékokban is

- Társaikkal való együttműködésre képesek.
- A játék során olyan tulajdonságok alakulnak, amelyek a későbbiekben meghatározóak lesznek.

8.2. Verselés, mesélés

A mese és a vers része az egész óvodai életet átfogó anyanyelvi nevelésnek, az anyanyelvi kultúra és műveltség megalapozását szolgálja.
Lehetőséget ad a program a gyermek számára a saját vers-és mesealkotásra, annak Mindennapos mozgással és/vagy ábrázolással történő kombinálására.

A tevékenység célja:
A gyermekek érzelmi értelmi és etikai fejlődésének segítése, pozitív személyiségjegyeinek megalapozása a mágikussággal, a csodákkal teli mese élmények segítségével és a versek zeneiségével, rímeinek csengésével.

Feladatok:
A felhasznált irodalmi anyagok igényes összeállítása. 3-6-8 éves korban megjelenő jellegzetes tartalmak biztosítása (mesélés, dramatizálás, verselés, bábozás, dramatikus játékok).
A népi – népmesék, népi hagyományokat felelevenítő mondókák, rigmusok, a magyarság történelmét feldolgozó mondavilág elemei, meséi –, a klasszikus és a kortárs irodalmi műveknek egyaránt helye van.
A gyermekek nyelvi képességeinek fejlesztése a versekkel, mesékkel, dramatikus játékokkal.
Megfeleljen a gyermekek és a csoport fejlettségi szintjének.
Feleljen meg az óvónő egyéniségének.
Forrásaink elsősorban a magyar népmese, vers, mondóka gyűjtemények, magyar gyermekköltészet, a népi, dajkai hagyományok, de más népek kulturális értékeit is a gyermekek elé tárjuk.
A változatos hagyományos és a kortárs gyermekirodalmi anyaggal is megismerkedtetjük a gyermekeket.

A fejlesztés tartalma 3-4 éves korban:
Az óvodába kerülő 3-4 éves gyerekek első igazi vers élménye a mondókákhoz, ölbeli játékokhoz tapadnak. A népi mondókákhoz kapcsolódó mozdulatok, játékok nagy élvezetet jelentenek a gyerekeknek, mert a felnőtt ölében, test melegében teljes biztonságérzetben

hallgatják. Ez az ölbeli játék sokat jelent gyermekek és a felnőtt érzelmi egymásra találásában. Az óvónő teremtsen minél több lehetőséget a vidám ritmusok korai megkedveltetésére. A gyermekek az óvónővel együtt sokszor ismételjék a mondókákat, meséket, kiolvasókat, verseket stb. Az egyszerű állatmeséken keresztül fokozatosan szoktassuk rá a gyermekeket mese figyelmes végig hallgatására. A mese többszöri meghallgatása után legyenek élvezői a mese dramatikus feldolgozásának. Az óvónő a gyerekek fokozatos bevonásával próbálja megjeleníteni az egyszerű meséket. Rövid jelenetek bemutatásával ismerkednek meg a bábokkal, melyek számát fokozatosan emeljük. A vers, a mese dramatikus játékokhoz csak kelléket használunk, ami elősegíti a képzeleti képek előhívását, a meséhez való erős kötődés kialakulását.

A fejlesztés tartalma 4-5 éves korban:

A 4-5 éves gyermekekben kialakul a mese, vers szeretete. Igénylik, izgatottan várják az óvónő meséjét. A gyermekek arcán mesehallhatás során megjelenik a csodálkozás. Szerepjátékban előadják az ismert mesék kedvelt részleteit, ismételgetik a mondókákat, halandzsa szövegű mondókákat. A gyermekek élményeihez kapcsolódó új verseket választunk. Kapjanak helyet a vidám, groteszk, humoros versek is. Rögtönözzenek bábjátékot.

Alkalmanként a már előző évben megismert kedvenc mesék ismételgetésére is kerüljön sor. Mesemondás után verset is mondhat, énekelhet az óvónő, csak az a fontos, hogy az elhangzott mese, dalok között hangulati, érzelmi kapcsolat legyen.

A fejlesztés tartalma 5-6-7 éves korban:

Az 5-6-7 éves korban is minden alkalmat használjon fel az óvónő a kiolvasók, rigmusok ismételgetésére. Kiolvasóval gazdagítjuk a mondókákat.

Társak az óvónő énekes, halandzsás, Mindennapos mozgásos, improvizáló játék kezdeményezésében. Várják és kérik a mesét, maguk is segítenek a mesemondás feltételeinek kialakításában. Megszilárdulnak a mesehallgatáshoz kapcsolódó szokásai.

Figyelmesen, csendben képesek végighallgatni a mesét, viselkedésükön, tekintetükön látszanak a belső képzeleti képek készítésének jelei.

A folytatásos mesék, versek, versmesék, meseregények szálait összekötik. Van néhány mesehősük, a vele megtörtént dolgokat beleszövik játékukba.

Az ismert mesei motívumok, bábozása, dramatizálása, rajzolása kedvelt szórakozásaik közé tartozik. Ügyelünk a szavak gondos, tiszta ejtésére, az értelemszerű hangsúlyozásra, kerüljük az éneklő hanglejtést.

A nyelvi képességek fejlesztése:

A mese, vers, a bábozás, a dramatikus játékok fejlesztik a gyermekek nyelvi képességeit, érzelmi, értelmi, erkölcsi fejlődésének és fejlesztésének egyik legfőbb segítője. Ezeken keresztül elsajátítják a helyes ejtést, tiszta hallást s a nyelvtanilag helyes beszédet. Mondókázás közben javul beszédhibájuk, magán és mássalhangzók kiejtésük. Mesék, versek hallgatásával, mondogatásával bővül szókincsük, fejlődik kifejező képességük. Szívesen mondanak önálló mesét és verseket.

A fejlődés eredménye az óvodáskor végén:

- Szívesen mesélnek, verselnek, báboznak, dramatizálnak.
- Igénylik és várják a mesehallgatást.
- Tudnak meséket, történeteket kitalálni, azt Mindennapos mozgással megjeleníteni.
- A dramatizálás, bábozás készségével rendelkezzenek.

8.3. Ének, zene, népi játék, tánc

Az énekes népi játékok között helyet kapnak a kortárs művészeti alkotások, a nemzetiségi nevelést végző óvodák esetében a nemzetiségi zenei anyagok.

A tevékenység célja:

- zene iránti érdeklődés felkeltése
- befogadásra való képesség megalapozása
- zenei ízlésük formálása
- belső érzelmi világ megjelenítése a kreativitás által

Feladatunk:

A felhasznált zenei anyagok életkornak és adott csoport képességszintjének összeállítása

A megfelelő légkör kialakításával az érzelmi motiváltság biztosítása,

A gyermekek örömteli, lehetőleg tiszta éneklésének alakítása,

A közös éneklés, a közös énekes játékok megszerettetése,

A gyermekek zenei hallásának, ritmusérzékeinek, zenei emlékezetének, Mindennapos mozgáskultúrájának fejlesztése.

Változatos zenei műveket zenehallgatásként naponta is biztosítunk a gyermekek számára.

Óvodánkban a dalanyag feldolgozása elsősorban a Forrai Katalin: Ének az óvodában c. szakirodalom alapján történik.

A fejlesztés tartalma 3-4 éves korban:

Hallásfejlesztés

Halk, hangos megkülönböztetése beszédben, zörejeken,

Különböző zörejek és ritmushangszerek hangjának felismerése,

A közvetlen környezet hangjainak megfigyelése

Ritmusérzék fejlesztése

Érzékeljék az egyenletes lüktetést, mondókázás, éneklés közben játékos mozdulatokkal

Az óvónővel kisebb-nagyobb csoportban énekelgessenek.

Az óvónő gyakori énekelgetése keltse fel a gyermekek érdeklődését a zenehallgatás iránt.

A fejlesztés tartalma 4-5 éves korban:

Ismerjenek meg sokféle mondókát, kiszámolót.

Énekeljenek szívesen gyermekdalokat, műdalokat, ami 4-6 motívumból áll.

Hallásfejlesztés

Halk-hangos megkülönböztetése ének, beszéd során,

Magas-mély hang megfigyelése, érzékeltetése,

Szövegmotívumok visszaéneklése,

Dalok felismerése dúdolásról vagy hangszerjátékról,

Finomabb hangszínek különbségének meghallása, különböző zörejeknél beszédben zenei hangoknál,

Természet és a környezet hangjainak megfigyelése.

Ritmusérzékek fejlesztése

Egyenletes lüktetés járással, tapssal,

Dalok, mondókák ritmusának kiemelése

Ritmuseszközök használata,

Ismert dallam motívumok visszatapsolása egyénileg.

A körjátékok közül az óvónő már nehezebbeket is válogathat: például szerepcserés, párválasztó, sorgyarapító.

A tiszta éneklés érdekében a gyerekek minél gyakrabban énekeljenek önállóan.

A fejlesztés tartalma 5-6-7 éves korban:

Csúfolókat, népi rigmusokat kezdeményezzen énekes játékokat,

Hagyományokhoz, ünnepekhez kötődő dalokat, műdalokat.

Hallásfejlesztés

Halk-hangos,
Dallamfelismerés dúdolásról,
Dallambújtatás,
Finomabb zörejek felismerése, megkülönböztetése a természetben, a környezetben hallható zörejekben, beszéd és énekhangokban, valamint hangszeren játszott zenében,
Egyéni énekléssel a tiszta éneklés kialakítása.
Ritmusérzékek fejlesztése
Egyenletes lüktetés és a dalok ritmusának megkülönböztetése és összekapcsolása,
A dalok ritmusának hangoztatása belső hallás alapján,
Dalok, mondókák felismerése ritmusról,
Különböző tempók felismerése, kifejezése énekléssel, mozgással, ütőhangszerek használata önállóan, változatosan az éneklés kisérésére is, dallamok kitalálása versekhez, mondókákhoz, bábozáshoz, énekes beszélgetés, kérdés-felelet játék.
Ebben a korban már megismertetjük a gyermekeket kapus, hidas, sorgyarapító-fogyó, párcserés játékokkal, amelyek a gyermek néptánc elemeit tartalmazzák.
A zenehallgatás anyagánál a magyar népdalkincsre támaszkodunk. Az énekes játékok és mondókák bővítik a gyermeke szókincsét, kifejező készségét.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén:

- a gyermekek örömmel játszanak énekes játékokat,
- mernek és tudnak egyedül énekelni,
- különböző zenei műveket figyelmesen hallgatják,
- képesek megkülönböztetni zenei fogalompárokat,
- tudnak improvizálni mozgást, ritmust, dallamot,
- érzik az egyenletes lüktetést és a dalok ritmusát.

8.4. Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka

A rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, a kézi munka, mint az ábrázolás különböző fajtái, továbbá a műalkotásokkal, a népművészeti elemekkel, szokásokkal, hagyományokkal, nemzeti szimbólumokkal, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés is fontos eszköze a gyermeki személyiség fejlesztésének.

A gyermeki alkotás a belső képek gazdagítására épül. A gyermeki alkotás igényének kialakítása az önkifejezésre, a befogadásra. Törekedni kell a gyermeki alkotások közösségi rendezvényen való bemutatására és a tehetségek bátorítására.

A tevékenység célja:

Az ábrázoló tevékenység a tárgyi világ része. A tér, forma, szín, képzetének társítása, gazdagítása, esztétikai érzékenységük, szép iránti nyitottságuk alakítása.

Feladatunk:

A gyermeki alkotó, alakító tevékenység feltételeinek megteremtése.

Az alkotó, alakító tevékenységek tartalmának, minőségének fejlesztése.

Tevékenység szervezeti formáinak biztosítása.

A gyermeki alkotó, alakító tevékenység feltételeinek megteremtése:

Az alkotó tevékenységhez, méretben megfelelő eszközök szükségesek.

Az eszközök kiválasztásában a célszerűség, a praktikum és az esztétikum dominájon.

Az alkotó-alakító tevékenységhez meghitt, védett helyet biztosítunk.

Olyan légkört teremtünk, hogy a gyermekek önként, szívesen kapcsolódjanak be az alkotó munkába.

Elegendő időt biztosítunk különböző tevékenységekhez, hogy a gyermekek addig alkossanak, amíg kedvük tartja.

Változatos eszközöket biztosítunk, ezeket a gyermekek által elérhető helyen tároljuk. Megtanítjuk az eszközök biztonságos kezelését a gyermekek számára.

A fejlesztés tartalma 3-4 éves korban:

Lehetővé tesszük, hogy az óvodába kerülő 3-4 éves gyermekek játszva ismerkedhessek az anyagokkal, eszközökkel és a különböző technikákkal.

Kezdődjön el az esztétikum iránti érzékenység és értékelő képesség kialakítása. Megtervezzük a képalakító tevékenységek technikáját és eszközeit.

A gyermekeknek legyen lehetősége az élményeiknek, érdeklődésüknek megfelelő, szabad témaválasztásra.

A képalakítás jelenjen meg az ábrázoló tevékenységben.

Segítjük a gyermekek képalakító készségének megindulását.

A gyermekek tetszés szerint vegyenek részt plasztikai alakításban.

Ismerjék meg az anyagok alakíthatóságát.

Tudjanak beszélni az alkotásokról. Örüljenek a létrehozott produktumuknak.

A fejlesztés tartalma 4-5 éves korban:

Az óvónő a 4-5 éves gyermekek alkotó-alakító tevékenységét bővítse.

A gyermekeknél megjelenő szándékos képalakító tevékenységét segítse, élményeikhez kapcsolódó témákkal, s azokhoz megfelelően alkalmazkodó technikával.

Jelenjen meg a gyermekek rajzában az emberábrázolás, környezet, tárgyak, cselekmények saját elképzelések alapján történő megjelenítése.

A gyermekek gyönyörködjenek a gazdag formákban. A tevékenységekhez biztosítjuk a megfelelő, változatos eszközöket.

Alakítsanak képet tevékenységekből, fonalakból, természetes anyagok gazdag tárházának felhasználásával.

Plasztikai munkáikban a formák tagolódása megjelenik.

Játékokhoz kellékeket, valamint alkalmi ajándéktárgyakat készítenek. Használnak különböző formájú textilt, gallyat, terméseket plasztikai formák létrehozásához.

Építés során variálják a teret, az építés lehetőségeinek részletezését. Használjanak nagyobb méretű dobozokat, takarókat, berendezési tárgyakat.

A gyerekek segítsenek az eszközök előkészítésében, elrakásában.

A fejlesztés tartalma 5-6-7 éves korban:

Az 5-6-7 éves gyerekek alkotó-együttműködési készségét figyelembe véve az óvónő segítse a képi plasztikai és környezetalakításból eredő aktív tárgykészítés bővülését.

A képalakítás során a gyerekek minél többször alkossanak közös kompozíciót.

A gyermekek használjanak a képalkotáshoz minél eredetibb megoldásokat, jelenítsék meg a formák egyéni módra.

A gyermekek plasztikai munkájában is jelenjen meg a közös térbeli kompozíció.

Készítsenek ajándékot, éljék át minél gyakrabban az ajándékozás örömét.

Bevonjuk a szülőket az eszközök gyűjtésében az óvoda szépítésébe. Szabadon alakíthatnak ki búvóhelyeket, kuckókat.

A tevékenység szervezeti formáinak biztosítása:

Az alkotó- alakító tevékenységek a mindennapi szabad játékban valósuljanak meg.

Az óvónő egy héten egyszer tudatosan irányított kötetlen formájú tevékenységet szervezzen.

Az óvónő teremtse meg annak lehetőségét, hogy minden gyermek megalkothassa saját képi-plasztikai elképzeléseit. A gyermekek megjelenítik érzelmeiket, vágyaikat.

A fejlődés eredménye óvodáskor végén:

- rácsodálkoznak a szép látványra, gyönyörködnek bennük,
- beszélgetni tudnak alkotásokról,
- a közösen elkészített kompozíciónak örülnek,
- ebben a korban a képalkotásuk forma és részlet gazdag, a színhasználat egyéniségüket tükrözi,
- fokozott önállósággal tudják használni a megismert technikákat,
- élményeiket egyéni módon jelenítik meg, téralkotásban ötletesek.

8.5. Mindennapos mozgás

A tevékenység célja, hogy a gyermekek természetesen, harmonikusan mozogjanak, edzettek és egészségesek legyenek.

A Mindennapos mozgás tevékenységet két részre bontjuk:

- Mindennapi mozgás, ami megalapozza azt az igényt, hogy mindennap rendszeresen mozogni jó és szükséges.
- Mindennapos mozgás tevékenység (nagy testnevelés).

Játékos formában fejlesztjük testi képességeiket. A gyermekek alkalmazkodó képessége, tájékozódása is fejlődik a mozgás által, valamint erő, ügyesség, gyorsaság, állóképesség. Mindig arra törekszünk, hogy olyan mozgásos anyagot állítsunk össze, amelyet a gyerek kedvvel, örömmel végeznek. A mozgásfejlesztés során is megjelenik a társra figyelés.

Óvodáskor végéig elérendő célunkhoz a következő mozgásfejlesztő játékokat tervezzük.

Nagy mozgások:

Járás – Futás – Kúszás - Mászás

Amit lehet, az udvaron végzünk, mert ott nagy tér áll rendelkezésre. Az irányított tevékenység gyakorlása a szabad mozgásban lehetőséget ad a többszöri gyakorlásra, ismétlésre. A szabad mozgásra minden nap lehetőséget biztosítunk a csoportszobában és az udvaron egyaránt. A mozgást mindig a gyermekek életkorához, általános fejlettségéhez a csoport összetételéhez, a fejlődés üteméhez igazodva tervezzük meg.

Futás gyakorlatok: futás különböző irányba, futás feladattal, különböző futásformák gyakorlása, sorverseny, váltóverseny, gyors és lassú futás.

Ugrásgyakorlatok: szökdelés, sorozatugrás, rövid nekifutásból fellépés, majd leugrás, magas és távolugrás.

Törzsizomzatok erősítő gyakorlatokra nagy hangsúlyt fektetünk: Csúzsás, kúszás, mászás.
Labdagyakorlatok:

- hajítás helyből távolba,
- hajítás helyből célba,
- labdafeldobás elkapás,
- pattogtatás,
- labdaleütés.
- Járásgyakorlatok:
- egyensúlyozó járás,
- járás irányváltoztatással,
- lépésgyakorlatok.

Különböző alakzatok felvétele: (pók, rákjárás, talicskázás)
Támaszgyakorlatok (kúszás, csúszás, mászás),
Talajtorna elemei (gurulás a test hossztengelye körül), kézenállás előgyakorlata, csikórugdalózás.
Kapjon kiemelt szerepet az egyensúlyérzék fejlesztése, a szem-kéz, szem-láb koordináció differenciálódása.
Használjanak különböző kézi szereket: szalag, bot, karika, babzsák, kötél, tornakendő.
Zenés mozgások:
Az udvaron végzett mozgásos játékokba minden gyermek érdeklődéstő függően kapcsolódjon be, maga döntsön a mozgás mennyiségéről.
Sétákat szervezünk, hosszabb, rövidebb távra állóképességüktől függően. Az irányított mozgásos játékokat mindhárom korcsoportban heti egy alkalommal szervezzük meg különböző időkeretekkel.
Mozgás során alkalmazunk gimnasztikai elemeket:

- kar, törzs-térd mozgások, láb, kartartások, testhelyzetek.

A szabadban sok énekes játékot szervezzünk, amelyek szintén a mozgásigény kielégítését szolgálják.

Fejlődés eredménye az óvodáskor végén:

- a gyermekek szeressenek mozogni, kitartóak legyenek a mozgásos játékokban,
- harmonikus, összerendezett mozgás jellemezze a gyerekeket,
- képesek szabályok betartására, a különböző ügyességi és versenyjátékok során,

- tudnak ütemesen járni, mozgásos gyakorlatokat esztétikusan végezni,
- tudnak a térben tájékozódni,
- a mozgás során helyes légzéstechnikát alkalmaznak.

8.6.Külső világ tevékeny megismerése

A tevékenység célja: közvetlen és tágabb környezet felfedezése során a gyermekek pozitív érzelmi viszonyának kialakítása a természeti, emberi, tárgyi világ értékei iránt.
Olyan szokások, szokásrendszerek, viselkedési formák megalapozása, melyek a környezettel való harmonikus együttéléshez szükségesek és a családok környezettudatos életviteléhez hozzájárulnak.
A környezet megismerése közben a gyermekek mennyiségi, alaki, nagyságbeli, tér és síkbeli szemléletének alakítása.
A külső világ tevékeny megismerése során megjelenik a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok és néphagyományok, szokások, a közösséghez való tartozás élménye, a nemzeti, családi és a tárgyi kultúra értékei, megtanulja ezek szeretetét, védelmét.
A matematikai tapasztalatok szerzése és alkalmazása a gyermeki tevékenység során. Segítse elő a gyermek önálló véleményalkotását, döntési képességének fejlődését a kortárs kapcsolatokban és környezete alakításban.
Feladatunk:

- 3-6-7 éves korban tervezhető jellegzetes tartalmak biztosítása,
- a meglévő ismeretek mélyítése, rendezése,
- a külső világ és a matematikai ismereteiket a gyermekek a természetes környezetükben szerezhessék meg, a gyerekek az első tapasztalataikat az állat és a növényvilágról az otthoni környezetben szerzik meg,
- a környezettel való ismerkedés az életkor növekedésével egyre táguló, az ismeretszerzésben alapvetően mélyülő folyamat,
- segíti a gyermek spontán és irányítottan szerzett tapasztalatainak feldolgozását, fejleszti értelmi képességeiket,
- a gyermekek közvetlen környezetükben érzékeljék a környezet esztétikumát: színeket, hangokat, illatokat, formákat, az élet ritmikusságát.

A fejlesztés tartalma 3-4 éves korban:

- óvoda elfogadtatása, megszerettetése,
- ismerjék meg az óvoda dolgozóit és a csoportba járó társaikat,

- ismerjék az óvoda közvetlen környezetét,
- ismerjék a család tagjait, beszélgessen a családról,
- testünk-testrészek felismerése,
- figyeljék meg az évszakok szépségeit, színeit, jelenségeit, az időjárás és az öltözködés összefüggéseit,
- közvetlen környezetükben található növények, gyümölcsök, állatok ismerete,
- termések, levelek, kavicsok. stb. gyűjtése.
- beszélgessenek a környezetben látható formákról, nagyságbeli, mennyiségi jellemzőiről.
- védjék környezetük tisztaságát.

A fejlesztés tartalma 4-5 éves korban:

- tapasztalat és élményszerző séták az óvoda utcáján túl, az óvoda közvetlen környezetében,
- a helyes közlekedési szabályok szerinti viselkedés saját élményű magtapasztalása,
- a családról szerzett eddigi ismeretek bővítése, gazdagítása,
- testünk, testrészek megismerése, ezek funkciójának ismerete,
- az évszakok: az időjárás változásainak megismerése, összefüggések keresése, az időjárás változása, az emberek tevékenysége és az állatok életmódja között,
- gyűjtőmunkák gazdagítása, differenciálása,
- ismerjék és gyakorolják a gyalogos közlekedés szabályait, ismerkedjenek meg személy és teherszállító eszközökkel, azok funkciójával,
- folyamatos játék keretében lehetőséget teremtünk a környező valóság formáival és mennyiségi viszonyaival kapcsolatos tapasztalatszerzésre,
- matematikai ismeretekhez a gyerekek az egész nap folyamán spontán, játékos formában jutnak.

A fejlesztés tartalma 5-6-7 éves korban:

- ismerjék meg az óvoda tágabb környezetét (intézmények, középületek),
- a család nemek és kor szerinti csoportosítása, rokoni kapcsolatok
- testünk, testrészek pontos megnevezése, domináns kéz tudatosítása, érzékszervek használata, ápolása,
- beszélgetés a szülők munkahelyéről, munkájáról,

- évszakok: vegyék észre az évszakok szépségeit, színeit, a környezet szennyeződéseit (víz, levegő, föld), a növények fejlődési feltételeit.
- időjárás, öltözködés összefüggéseit,
- látogassanak el középületekbe (helytörténeti gyűjtemény, iskola, bolt stb.),
- közlekedés: szárazföldi, légi, vízi közlekedési szabályok megismerése,
- a gyerekeket felkészítjük, felvértezzük olyan képességekkel, amelyek iskolás korukban fontosak az önálló közlekedéshez,
- ismerkedjenek meg a háziállatok, a vadon és vízen élő állatok életmódjával, környezetével.
- lehetőséget adunk a gyerekeknek állatokról szóló filmek megtekintésére.

Az óvodai élet során a gyerekek a matematikai ismereteiket a természetes környezetben játék során, tapasztalás során szerzik, felismernek mennyiségi, alaki, nagyságbeli és térviszonyokat: kialakul az ítélőképessége, fejlődik tér-, sík-, és mennyiségszemlélete, majd ezeket tevékenységeiben alkalmazza.

Elősegítjük a gyermek önálló véleményalkotását, döntési képességeinek fejlődését, a kortárs kapcsolatokban és a környezet alakításában.

A fejlődés eredménye óvodáskor végére:

- a gyermekek tudják lakáscímüket, szüleik pontos nevét, foglalkozását, munkahelyét,
- tudják saját születési helyüket és idejét,
- tudjanak különbségeket tenni az évszakok között. Gyönyörködni tudjanak a természet szép színeiben,
- ismerjék a háziállatokat, vadállatokat, madarakat, bogarakat,
- ismerjék környezetük növényeit azok gondozását,
- gyakorlottak az alapvető közlekedési szabályok betartásában, ismerjék a közlekedési eszközöket,
- a tárgyakat meg tudják számlálni 10-ig, összehasonlítani mennyiségi, nagyság, forma, szín szerint,
- értik a névutókat (alá, fölé stb.).

8.7. Munka jellegű tevékenység

A tevékenység célja: a gyermeki munka megszerettetésén keresztül olyan készségek, tulajdonságok kialakítása, amelyek pozitívan befolyásolják a gyermekek közösségi kapcsolatát kötelesség teljesítését. A munka az óvodában játékos jellegű. A gyermekek a munkát éppúgy, mint a játékot örömmel végzik.

Feladatunk:

A különböző típusú munkajellegű tevékenységek tervezése, azok feltételének biztosítása.

Az óvodában előforduló munkajellegű tevékenységek:

- önkiszolgálás (testápolás, étkezés, öltözködés),
- önként vállalt naposi teendők,
- alkalomszerű munka és megbízások,
- környezetgondozás,
- termések, falevelek összegyűjtése az udvaron,
- óvodánk környezetének megóvása,

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végére:

- a gyerekek szeressenek közösen dolgozni,
- örülnek, ha a kötelességüket teljesítik,
- igényesek legyenek környezetük, önmaguk rendezettségére,
- igényesen végzik a naposi munkát,
- szívesen vállalkoznak egyéni munka elvégzésére,
- közreműködnek az óvoda környezetének rendben, tartásában,
- segítenek társaiknak,
- szeretnek meglepetést készíteni társaiknak, szüleiknek.

8.8. Tevékenységekben megvalósuló tanulás

Értelmezésünk szerint a tanulás egyenlő a tapasztalatszerzéssel, amely Mindennapos mozgással és játékkal alakítható és a teljes személyiség fejlődését, fejlesztését támogatja. Fontosnak tartjuk az ismeretek átadását, bővítését, de nem a mennyiséget tartjuk fontosnak, hanem a tanuláshoz szükséges alapkészségek, képességek, kulcskompetenciák fejlesztését. A fejlesztéseket megtapasztalásra építjük.

Célunk:

Az alap kultur technikák elsajátításához szükséges attitűdök erősítése, készségek, képességek fejlesztése. Az ismeretek adekvát alkalmazására, felhasználására felkészítés, a gyermekek

kompetenciáinak alakítása. Az ismeretlen iránti érdeklődési kedv fenntartása, a tanulni vágyás megalapozása.

Feladatunk:

Változatos, a gyermekek cselekvő aktivitására épülő, sok érzékszervet foglalkoztató tapasztalás lehetőségének biztosítása.

Szokások alakítása utánzásos minta – és modellkövetéses magatartással és viselkedéssel.

Spontán játékos helyzetek kialakítása, a gyermeki kérdésekre épülő ismeretátadás lehetőségeinek kiaknázása.

Tervezett játékokkal és tevékenységekkel felkészülés a mindennapos feladatokra.

Az egyéni fejlődési, érési ütem figyelembevétele a tevékenység felkínálása során.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végére:

A gyermekek érdeklődőek, bátran kérdeznek.

Szívesen vesznek részt tervezett, szervezett, kezdeményezett, irányított tevékenységben.

A tanuláshoz szükséges kompetenciáik koruknak megfelelően fejlett.

A részképesség – és tanulási zavaros gyermekek időben megfelelő szakemberhez kerültek.

9. A kiemelt figyelmet igénylő gyerekekkel kapcsolatos pedagógiai tevékenység helyi rendje

2011. évi CXC. Törvény a nemzeti köznevelésről § alapján intézményünkben elsődleges **alapfeladata** az óvodai nevelés: Alapító okiratunk alapján az alábbi gyermekek fejlesztését is vállalhatja az intézmény.

Kiemelt figyelmet igénylő gyermekek fejlesztése:

Különleges bánásmódot igénylő gyermekek fejlesztése:

- 1. sajátos nevelési igényű gyermek,
- 2. beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek,
- 3. kiemelten tehetséges gyermek,
- 4. hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek
- 5. tartós gyógykezelés alatt álló gyermek

9.1. Sajátos nevelési igényű gyermek intézményünkben:

Minden gyermek életében az első hat-hét év kiemelkedő jelentőségű a későbbi személyiségfejlődés szempontjából. SNI gyermekeink esetében ez még nagyobb jelentőséggel bír.

Nagyon fontos, hogy gyermekeink minél előbb, életük minél korábbi szakaszától kezdődően megkapják mind azt a támogatást, pedagógiai megsegítést, melynek segítségével képességeiknek maximumára fejlődhetnek.

Ebben szeretnénk mi őket legjobb tudásunk szerint segíteni.

Az óvodai integrációs nevelés a gyermekek életkori sajátossága révén kedvező feltételeket teremt gyermekeink számára a későbbi iskolai és társadalmi beilleszkedéshez. Valamint biztosítja az egyenlő hozzáférés, és az esélyegyenlőség biztosításának lehetőségét, megakadályozhatja a társadalmi kirekesztődést.

Integrálás jelentősége

Az SNI gyermekek az ép gyermekek közösségében megtanulják az együttélés szabályait, normáit, igen korán megtanulnak együtt élni fogyatékosságukkal, ugyanakkor húzóerőt, követendő példát és mintát látnak a közösségben. A társas érintkezés és együttműködés során megkezdődik reális énképük alakulása, fejlődik szociális érzékük.

Az óvodai élet adta tevékenységekben való aktív részvételükkel biztosítjuk számukra azt a lehetőséget, hogy elinduljanak képességeik maximális kibontakoztatása felé vezető úton, segítő, támogató, odafigyelésünkkel, speciális szükségleteiket figyelembe vevő módszerek, eszközök alkalmazásával.

A SNI gyermek egészséges közösségbe való intézményes nevelése, fejlesztése csökkenti a család terheit, és az elszigeteltség érzését. Ahogy a gyermek úgy a szülő is egyenrangúnak érezheti magát a gyermek, illetve a felnőtt közösségben. Az együttnevelés nemcsak a sajátos nevelési igényű gyermekek számára előnyös és fontos, hanem az egészséges gyermek személyiségfejlődésére is pozitív hatással van. A különbözőséggel való korai találkozás hozzásegíti gyermekeinket az egyéni különbségek elfogadásához.

Megtanulnak alkalmazkodni egymáshoz, gyakorolják a természetes segítségnyújtást, mely szocializációjuk szempontjából nagy jelentőségű. Az integrációs nevelés elterjedése egyben eszköz is a fogyatékosokkal szembeni előítéletek és társadalmi sztereotípiák felszámolásához, amelyet már kisgyermek korban el kell kezdeni.
Óvodánk alapító okiratában a szakfeladatok sorában megjelenik a többi gyermekkel együtt nevelhető sajátos nevelési igényű gyermekek integrált óvodai ellátása, SNI megállapítása, de az integráció csak gyógypedagógiai megsegítéssel valósítható meg. Az óvodai nevelés során a sajátos nevelési igényű gyermekeknél is a nevelés általános célkitűzéseinek megvalósítására törekszünk.

A nevelés hatására a sérült kisgyermeknél is fejlődik az alkalmazkodó készség, az akaraterő, az önállóságra törekvés, az érzelmi élet, az együttműködés. A sajátos nevelési igény szerinti környezet kialakítása, a szükséges tárgyi feltételek, és segédeszközök megléte akkor biztosítja a nevelési célok megvalósíthatóságát, ha a napirend során a gyermek mindig csak annyi segítséget kap, ami a további önálló cselekvéséhez szükséges.
A szülő választja ki a sajátos nevelési igényű gyermek számára megfelelő ellátást nyújtó nevelési-oktatási intézményt az illetékes szakértői bizottság szakértői véleménye alapján, a szülő és a gyermek igényeinek és lehetőségeinek figyelembevételével.
Egyéni előrehaladású képzéshez, integrált óvodai neveléshez, fejlesztő neveléshez, az illetékes szakértői bizottság által meghatározottak szerinti foglalkozáshoz szakirányú végzettségű gyógypedagógus, a foglalkozásokhoz speciális tanterv, valamint speciális eszközök szükségesek. Fejlesztési területek meghatározása a szakértői bizottság véleménye alapján történik.

Biztosítjuk, hogy:

- az elvárások igazodjanak a gyermekek fejlődésének üteméhez,
- fejlesztésük a számukra megfelelő területeken valósuljon meg,
- a sajátos nevelési igényű gyermekeket a nevelés, a fejlesztés ne terhelje túl,
- a rehabilitációs célú fejlesztő pedagógiai ellátások programjai váljanak az óvodák nevelési programjainak tartalmi elemeivé.
- Intézményünkben az együttnevelés – az illetékes szakértői és rehabilitációs bizottság szakvéleményének figyelembevételével – minden esetben egyéni döntést igényel a gyerek szükségletei szerint.

- A sajátos nevelési igény a szokásos tartalmi és eljárásbeli differenciálástól eltérő, nagyobb mértékű differenciálást, speciális eljárások alkalmazását, illetve kiegészítő fejlesztő, korrekciós, rehabilitációs, valamint terápiás célú fejlesztő pedagógiai ellátást tesz szükségessé.
- A gyermekek rehabilitációs célú fejlesztésének az alapja a szakértői bizottság szakvéleménye.

Az óvodai nevelőmunka során figyelemmel kell lenni arra, hogy:

- a sérült kisgyermek harmonikus személyiségfejlődését az elfogadó, az eredményeket értékelő környezet segíti;
- a gyermek iránti elvárást fogyatékosságának jellege, súlyosságának mértéke határozza meg;
- terhelhetőségét biológiai állapota, esetleges társuló fogyatékossága, személyiségjegyei befolyásolják.

A sajátos nevelési igényű gyerekek fejlesztése egyéni és/vagy csoportos fejlesztő pedagógiai ellátások keretében valósul meg.

Az egyéni fejlesztési terv elkészítéséhez a gyermek fogyatékosságának típusához igazodó szakképzettséggel rendelkező gyógypedagógus, gyógypedagógiai tanár, konduktor, konduktor-óvodapedagógus, konduktor-tanító, terapeuta együttműködése szükséges. Az egyéni fejlesztési tervben jelöljük a gyermek sajátos nevelési igényét és BNO- kódját.

Törekszünk:

- a különféle képességek egyensúlyának és összhangjának kialakítására.
- a szükséges eszközök elfogadtatására és használatuk megtanítására
- az egyéni sikereket segítő tulajdonságok, képességek fejlesztésére
- a tehetséges gyermekek támogatására.

SNI- igény felmerülése esetén intézményünk felveszi a kapcsolatot az egységes pedagógiai szakszolgálattal és nevelési tanácsadóval. Figyelembe vesszük a sajátos nevelési igényű gyermek fejlesztésének igényeit, külön gondot fordítunk arra, hogy a gyermek minden segítséget megkapjon hátrányainak leküzdéséhez. Az óvoda vezetője támogatja a pedagógusok részvételét az óvodai integrációt segítő szakmai programokon, akkreditált továbbképzéseken.

Sikerkritériumnak a gyermekek beilleszkedése, egyenlő hozzáférése a foglalkozásokhoz, önmagához mért fejlődése tekinthető, melynek eredményes megvalósítását az alábbiak

szolgálják: Az óvodavezető a gyermek fogyatékosságának típusához igazodó szakképesítéssel rendelkező szakirányú végzettségű gyógypedagógussal határozott idejű együttműködési megállapodást köt, aki, segíti a pedagógiai diagnózis értelmezését, és egyéni fejlesztési rehabilitációs naplót vezet.

Együttműködik az óvodapedagógusokkal, figyelembe veszi a gyermekkel foglalkozó óvodapedagógus tapasztalatait, észrevételeit, javaslatait, segít a helyi feltételek és a gyermek egyéni szükségleteinek összehangolásában, kapcsolatot tart a szülővel a rehabilitáció sikerességét szolgáló ismeretek átadásával.

9.1.1. A sajátos nevelési igényű gyermekek sérülés specifikus fejlesztésének elvei, feladatai óvodai nevelés során

a, A mozgásszervi fogyatékos (Mozgáskorlátozott) gyermek

Mindennapos mozgásszervi fogyatékos gyermek óvodai nevelése során kiemelt feladat a Mindennapos mozgásos akadályozottságból eredő hátrányok csökkentése, megszűntetése, a speciális, egyénre szabott eszközök használatának kipróbálása, megtanítása, s ezek segítségével a tágabb és szűkebb környezet minél sokrétűbb megismertetése, és ily módon az életkornak megfelelő tapasztalatszerzésre, a megtanult mozgás alkalmazására nevelés.

Mozgásfejlesztés: Óvodáskorban előtérbe kerül az életkori sajátosságoknak megfelelő tartási és mozgási funkciók segítése, a hely- és helyzetváltoztatás és a manipuláció javítása a nagy- és finom mozgások célirányos fejlesztésével, az írás megalapozását célzó egyéb fejlesztésekkel. A mozgásfejlesztésben hangsúlyt kell kapnia a különböző önellátást, önkiszolgálást, helyváltoztatást segítő-támogató eszközök szükség szerinti használata kialakításának is. Intézményünk akadálymentesített.

Önellátás, önkiszolgálás fejlesztés: A meglévő funkcióknak, a család igényeinek megfelelően és velük együttműködve szükséges az önellátási funkciók fejlesztése, az életkornak megfelelő mindennapos tevékenykedtetés.

Játéktevékenység: Az egyes tevékenységek során fontos a mozgáskorlátozott gyermek aktív szerepe, bekapcsolódása.

Nyelvi fejlesztés: Fontos feladat a mozgáskorlátozott gyermek bevonása minden nyelvi és kommunikációs képesség fejlesztését célzó tevékenységbe, szükség lehet sajátos fejlesztési célok kitűzésére, esetleg a logopédussal való együttműködésre.

Éneklés, zenei nevelés: A tevékenységek végzése közben szükséges lehet speciális testhelyzet felvétele, esetleg a gyermek állapota által meghatározott adaptált eszközök (hangszerek) használata.

Rajzolás, kézügyesség fejlesztés: Fontos a kézfunkciót és a manipulatív tevékenységek segítését célzó megfelelő testhelyzet megtalálása, a kóros izomfokozódások, együtt mozgások leépítése, szükséges lehet adaptált eszközök használata, esetleg az eszközök rögzítése, a finommotorika és grafomotoros képességek célirányos fejlesztése.

Minden tevékenység során kiemelt feladat a tapasztalatszerzés biztosítása, a cselekvéses ismeretszerzés lehetőségének megteremtése.

A mozgáskorlátozott gyermek eltérő tapasztalatokkal rendelkezik, észlelési problémái, testséma-zavarai lehetnek, kevesebb ismerettel rendelkezhet az őt körülvevő világról.

Alkalmat kell adni a minél sokrétűbb, mozgásos tapasztalatszerzésre, fejleszteni kell a kognitív funkciókat, különböző észlelési területeket, a figyelmet, emlékezetet, téri tájékozódást stb.

A halmozottan sérült mozgáskorlátozott gyermekek esetében a mozgáskorlátozottságon kívül még más – érzékszervi, beszéd- vagy értelmi sérülés – is nehezíti a fejlesztés lehetőségét. Fejlesztésük döntően a mozgáskorlátozottak pedagógiája és a társuló fogyatékosság gyógypedagógiai módszereinek egyénre szabott kombinációival történik. A gyermekek fejlesztése a Napsugár Mozgáskorlátozott Óvoda pedagógusaival közösen történik.

b, A hallássérült gyermek

A hallássérült gyermekek óvodai nevelésének központi feladata – a korai pedagógiai és audiológiai gondozásra építve – a nyelvi kommunikáció megalapozása, megindítása, fejlesztése. A fejlesztés eredményességét döntően meghatározza, hogy a gyermek az óvodába lépés időszakában milyen beszédmegértési, beszédkészenléti állapotban van. Ez függ a hallásállapottól és a beszéd kialakulását egyénenként is nagymértékben és eltérő módon befolyásoló egyéb tényezőktől (például kognitív és pszichés állapotáról, szociokulturális környezetéről és korai ellátástól stb.). Az anyanyelvi-kommunikációs fejlesztés az óvoda egész napi tevékenységében megjelenik. Minden, a szocializációt hatékonyan segítő munkajellegű tevékenységbe be kell vonni a hallássérült gyermekeket.

A fejlesztés feladatai:

Környezete igyekezzen a gyermek közölnivalóját, kommunikációs próbálkozásait megérteni.

Az óvodai nevelés egész időtartamát átfogó feladat a kognitív funkciók és az érzelmi élet fejlesztése, alapvető önkiszolgálási szokások elsajátítása, az aktív nyelvhasználat építése.

Ennek keretében kell fejleszteni a beszédértést, szókincset, szájról olvasási készséget.

Törekedni kell a beszédérthetőségének kialakítására, főleg a magánhangzók esetében.

A nagyothalló gyermekek óvodai fejlesztésében hangsúlyt kap a nyelvi kommunikáció megindítása, és/vagy fejlesztése a kommunikációs igény és tevékenység állandó erősítése, a beszédértés, a szókincsfejlesztés, a szintaktikai elemek nyelvhasználatba építése, a beszédérthetőség folyamatos javítása, melynek eredményeként a nagyothalló gyermekek különböző mértékben közelítik meg a halló társak nyelvi teljesítményét.

A hallássérült kisgyermek eredményes fejlesztésének feltétele a gyermeket körülvevő környezet minden elemében a nyelvi kommunikáció helyzetekhez kötött alkalmazása, szükség esetén a beszédértést és a konkrét megnyilvánulást segítő egyéb eszközrendszerek használata, valamint a családi szociális háttér bekapcsolása a kommunikáció-fejlesztés rendszerébe.

Fejlesztésük stratégiája döntően a beszédhallásra alapozott módszerek alkalmazásával történik. Beszédértésük, hangzó beszéd produkciójuk fejlődése hasonlóságot mutat a hallók beszédfejlődésével.

Fejlesztésük kívánatos színtere az ép hallásúak környezetében van Teljesítményüket döntően, befolyásolja intellektusuk, esetleges – a pszichés fejlődés zavara miatti – beszéd-, nyelvtanulási akadályozottságuk, valamint a családi háttér, a speciális pedagógiai megsegítés és a logopédiai megsegítés.

c, Látássérült gyermek

A gyengén látó gyermek fejlesztésének kiemelt területei az óvodában:

A gyengén látó gyermek gondolkodás- és beszédfejlődését a látásos élmények hiányossága jelentősen befolyásolja, ezért különösen fontos a környezet vizuális megismertetése.

Területei:

- Látásnevelés: a látás használatának megtanítása a távoli és a közeli környezetben.
- A nagymozgás fejlesztése: mozgáskoordináció, mozgásbiztonság.
- Térbeli tájékozódás a látás felhasználásával.
- A finom mozgás fejlesztése: a kézügyesség fejlesztése, az írás előkészítése.
- A látás - mozgáskoordináció fejlesztése: finommozgások és nagymozgások esetében egyaránt.

Az érzékelés egyéb területeinek fejlesztése

- A hallási figyelem és megkülönböztető képesség segíti a tájékozódást, tanulást.
- A tapintás által szerezhető információk kiegészítik a tárgyak tulajdonságairól szerzett ismereteket.

d, Az enyhén értelmi fogyatékos gyermek

Az enyhén értelmi fogyatékos gyermek fejlesztésében meghatározó és kívánatos a nem fogyatékos óvodás korúakkal történő együttnevelés. A spontán tanulást, a társakkal való együttműködést, a kommunikáció fejlődését segítik azok az élmények, tapasztalatok és minták, amelyeket a gyermek a kortárscsoportban megél. Az integrált óvodai nevelés keretében szükség szerint gondoskodni kell a folyamatos gyógypedagógiai megsegítésről.

e, Beszédfogyatékos gyermek: nyelvfejlődési és beszédzavarok óvodáskorban

Az óvodai nevelés/fejlesztés egész időtartama alatt kiemelt feladat az aktív nyelvhasználat és kommunikáció kialakítása, az értelmi fejlesztés, a Mindennapos mozgás és észlelési funkciók, valamint a vizuomotoros koordinációs készség javítása, az érzelmi élet fejlesztése, speciális eszközök és módszerek alkalmazásával egyéni és kiscsoportos fejlesztési formában.

A speciális nevelés keretében biztosított fejlesztés segíti az iskolába lépéshez szükséges fejlettségi szint elérését. A gyermek fejlődéséről a szülőket folyamatosan tájékoztatni kell, a gyermek fejlesztése a szülőkkel való együttműködés keretében, egyéni fejlesztési terv alapján valósulhat meg.

f, Az autizmus spektrum zavarral küzdő gyermek

Az autizmus spektrum zavarok meghatározó jellegzetessége a társas viselkedést, a kölcsönösséget igénylő kommunikációt és a rugalmas viselkedésszervezést megalapozó kognitív készségek minőségi károsodása, amely jellegzetes viselkedési tünetekben nyilvánul meg.

Az állapot hátterében az idegrendszer fejlődési zavara áll. Az autizmus spektrum zavarral küzdő gyermekre jellemző a kölcsönösséget igénylő társas helyzetek megértésének és azokban való részvételének zavara, a beszéd szintjéhez képest károsodott kölcsönös kommunikáció, a rugalmatlan, sztereotip viselkedés, a viselkedésszervezés és kivitelezés zavara és az egyenetlen képességprofil.

Autizmus spektrum zavar minden értelmi szinten előfordul, ami azt jelenti, hogy jelen lehet átlagos (vagy átlag feletti) intelligencia mellett épp úgy, mint értelmi sérüléssel együtt járva.

A fejlődési zavar átlagos, vagy átlag feletti intelligencia esetében is jelentősen befolyásolja, áthatja a gyermeki fejlődést, megváltoztatja a megismerés folyamatát és a társas viselkedés fejlődését, ezért sérülés-specifikus fejlesztésre minden érintett gyermeknek joga és szüksége van.

Autizmusban a beszédfejlődés gyakran megkésik, súlyos esetekben nem alakul ki beszélt nyelv. A központi probléma azonban nem a nyelv hiánya, vagy megkésett fejlődése, hanem a funkcionális, kölcsönös kommunikáció sérülése. Az alapvető problémák közé tartozhat a

nyelvhasználat színvonalától függetlenül, hogy hiányozhat a kommunikáció és a beszéd hasznának, hatalmának megértése, vagyis hiányozhat annak megértése, hogy mások érzéseit, gondolatait, tetteit kommunikáció útján befolyásolni lehet.
Az autizmus spektrum zavarral küzdő kisgyermek lehető legkorábbi diagnózist követő habilitációs terápiája megelőzheti egyes tünetek kialakulását, enyhítheti a fejlődés devianciáját. Ennek eredményeként a nem beszélő, vagy megkésett beszédfejlődésű gyermek (ha mentális szintje megengedi) óvodába lépéskor már rendelkezhet korlátozott mennyiségű, de célszerűen használt augmentált – vizuálisan segített – kommunikációs eszköztárral.
A gyermek a szociális interakció csecsemőkori fejlődési szintjének megfelelő egyes képességeket segítséggel használhat, és a kölcsönösséget igénylő társas viselkedési helyzetekben, illetve környezetében az egyéni fejlesztéshez szükséges viselkedéselemekkel képességeitől függően rendelkezhet.

A jó értelmi képességekkel rendelkező, jól beszélő autizmus spektrum zavarral küzdő kisgyermekek számára a kommunikációs, szociális és kognitív habilitációs terápia az óvodai nevelés elsődleges feladata. Ennek érdekében az óvodai nevelés, illetve ideálisan a szülőkkel való együttműködés eredményeképpen az egész ébren töltött idő – különösen a természetes élethelyzetek – használandóak a fejlesztésre. Az óvodai fejlesztés alapja minden esetben pszichológiai képességmérés.
A fejlődési szint és szociális alkalmazkodás követése egyéni felméréssel történik, speciális eszközök és módszerek használatával, egyéni fejlesztési helyzetben megalapozva. A gyermekek szükségleteinek megfelelő fejlesztéséhez az óvodai környezet megfelelő kialakítása, és a speciális módszerekben képzett szakember vagy fejlesztő asszisztens jelenléte szükséges.

g, A fejlődés egyéb pszichés zavarával (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartás szabályozás zavarral) küzdő gyermek

A sajátos nevelési igényű gyerekek e csoportját a különböző súlyosságú és komplexitású – az ismeretelsajátítást, a tanulást, az önirányítás képességeinek fejlődését nehezítő – részképesség-zavarok, vagy azok halmozott előfordulása jellemzi. Az érintett gyermekek az átlagnál nehezebben viselik el a várakozás és a kivárás okozta feszültségeket, a váratlan zajokat. Aktivációs szintjük erősebben ingadozik, nyugtalanabbak. Fokozottabban igénylik a tevékenységet meghatározó állandó kereteket, szabályokat, valamint a pozitív visszajelzést, a sikeres teljesítmények megerősítését, a dicséretet. A kognitív, az emocionális-szociális

képességek eltérő fejlődése a sikeres beilleszkedést, az iskolába lépésre való felkészülési folyamatot késleltetheti.

Az óvodai nevelés és fejlesztés során kiemelt feladat: a gyermek szakértői bizottsági véleményében foglaltakra alapozva a részképesség-zavarok egyéni fejlesztési terv szerinti korrekciója és kompenzálása tudományosan megalapozott szakmai módszerek alkalmazásával. A fejlesztés szakmai teamben, és a szülő aktív bevonásával történjen. További feladat megelőzni a teljesítménykudarcokra épülő másodlagos zavarok, inadaptív viselkedés kialakulását, és megalapozni az eredményes iskolai előmenetelhez szükséges készültséget.

Az egyéni fejlesztési terv célkitűzéseinek megvalósulását időszakosan, az ütemezési fázis befejezését követően ellenőrizni kell, és amennyiben szükséges, a fejlesztés további menetét erre alapozva kell meghatározni.

Az egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitáció a pszichés fejlődési zavar jellegét megállapító, komplex – gyógypedagógiai, pszichológiai és orvosi – szakértői véleményben foglaltak alapján történik.

9.2.1. Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek

Magatartászavaros gyermek:

Az óvoda, amelynek egyik legfontosabb feladata a szocializáció, alkalmazkodást igényel az általa előírt szokás- és szabályrendszerhez. Azok a gyermekek, akiknek szocializációja sérül, állandó konfliktusba keverednek a szabályrendszerekkel, és ez a társas viszonyaik zavaraihoz vezet.

Ha ezek mértéke meghaladja a pedagógus és a társak által tolerálható szintet, a gyermek problematikussá válik a rendszer számára, így az óvodai és iskolai közösségekben komoly problémává nőheti ki magát a magatartás-zavaros gyermekekkel való bánásmód.

A magatartászavar lehetséges formái, tünetei, kritériumai, alapsajátossága, kialakulásának okai:

A pedagógus számára talán a legtöbb, legnagyobb problémát a magatartásproblémás, viselkedészavaros gyermekek jelentik. Mégis a legnagyobb számban velük találkozhatunk a többségi óvodákban, sőt gyakran előfordul, hogy a szülő csak itt szembesül a ténnyel, hogy gyermekének különleges bánásmódra van szüksége.

A viselkedészavar mindazon viselkedésbeli módozatokat magában foglalja, amelyek a normatív mércétől való jelentősebb eltérést mutatnak. Ebből következik, hogy a

viselkedészavar megállapítása a felnőttek toleranciáján múlik, objektíven meghatározni nem lehet. Az idegrendszer csökkent terhelhetőségének, érési meglassúbbodásának általános jelei:

- A gyermek érzékenyebben reagál meteorológiai változásokra.
- Fáradékonyabb az átlagnál, nehezebben tűri a zajokat, nehezen viseli el a várakozási és egyéb feszültséget.
- Gyakran igényli a pihenést, szünetet, egyedüllétet.
- Fokozottabb szüksége van a tevékenységeket meghatározó állandó keretekre, érthető és követhető szabályokra.
- A pszichés fejlődés zavara miatt a nevelési, tanulási folyamatban tartósan és súlyosan akadályozott tanulók nevelésének prioritásai:
- Egészséges énkép és önbizalom kialakítása.
- A kudarctűrő képesség növelése.
- Önállóságra nevelés.

A figyelem jellegzetességei magatartás-zavaros gyermekeknél

- Nem figyel a részletekre.
- Figyelme hullámzó, elkalandozó.
- Gyakran nem veszi észre, ha beszélnek hozzá.
- Nem követi az utasításokat.
- Figyelme minden külső ingerre elterelődik.
- Feledékeny.
- Játék-, illetve feladathelyzetben nem vagy nehezen tartható.
- Az elkezdett tevékenységet nem fejezi be, csapong.
- Minden érdekli, de ez az érdeklődés nem tart sokáig.
- A feladatok megszervezésében komoly gondjai vannak.

A pszichés problémák, éretlenség tünetei

- Szófogadatlanság, ellenállás: akaratos, makacs, engedetlen, öntörvényű, nem tanul a hibáiból.
- Nem használ a jutalmazás és a büntetés. Általában jellemző a fokozott függetlenség és az önállósági törekvések. Többnyire nem okoz gondot a szülőktől, ismerősöktől való elszakadás.

- Más gyerekekkel lehet zsarnokoskodó, uralkodni akaró. A látszat ellenére nagyon is igényli a korlátokat, szabályokat, csak sokkal nehezebb betartatni vele, mert idő előtt feladja.
- Szociális éretlenség: túl könnyen barátkozik, de a kapcsolatait megtartani nem vagy csak nehezen tudja. Sokszor inkább kisebbekkel játszik, akiket tud irányítani, akiken uralkodhat. A felette való uralmat azonban nem viseli el.
- Váratlan helyzetekhez vagy egyáltalán nem tud alkalmazkodni, vagy egyből idomul.
- Érzelmi, hangulati problémák: ingadozó hangulat, érzelmi labilitás jellemzi. A jó és a rossz időszakok néha óráról órára, sőt percről percre váltakoznak, és az ok legtöbbször rejtve marad.
- Jellemző még a túlérzékenység, túlzott reagálás az ingerekre, rendkívüli izgalmi állapotok vagy éppen a félelemérzet hiánya, gátlástalanság.
- Kudarctűrésük alacsony. Ingerlékenyek, rövidzárlatok, dührohamok jelentkezhetnek. Ez azonban nem agresszivitás, a gyermek nem szándékosan rossz. A környezet gyakran félrekódolja a reakciókat. Állandó szeretetre, a velük való foglalkozásra vágynak.
- Az integráló pedagógus szakmai eszköztárából nem hiányozhat a differenciálás elmélete és gyakorlata.
- Elengedhetetlen az együttműködési készség a gyermekek nevelésében közreműködő más személyekkel és természetesen a szülői házzal.

9. 2. 2. Fejlesztőprogram

Célunk: a gyermekek adottságaihoz, egyéni képességeihez mért fejlesztése, önmaga lehetőségeihez mérten az optimális, magasabb szintre juttatása.

Feladataink:

- a gyermekek életkori és fejlettségi mutatóinak megállapítása
- a hátrányok kompenzálása, korrekciós fejlesztés
- fokozott együttműködés a szülőkkel

A valamilyen szempontból lemaradó gyermek esetében nagyobb figyelmet kell fordítani a tanulási képességekhez szükséges pszichikus funkciók (téri orientáció, grafomotoros koordináció, finom motorika, szerialitás, vizuális és akusztikus diszkrimináció...) fejlesztésére, speciális korrekciójára, a figyelem zavarainak korrigálására, a beszéd diszfunkcióinak (beszédészlelés, beszédértés, motorika) kiküszöbölésére, a megkésett beszédfejlődésre és a beszédhibák javítására.

Idejekorán észre kell venni a beilleszkedési zavarokat és a magatartási zavarokat (szorongás, hiperaktivitás, agresszió) és az okok felderítése után terápiás lehetőségekkel segítjük ezeket a gyermekeket. A mentális fejlesztést pl. mozgás-testséma-testhatárok, verbális programmal támogatjuk, sok időt hagyva a kigyakorlásra. A mozgásos játékokra épülő mozgáskoordináción keresztül, mozgásszabályozás, viselkedésszabályozás, önszabályozás valósítható meg. Minden mozgás feletti kontroll indirekt személyiségfejlesztést jelent. A mozgás közvetlenül hat a szocializációs folyamatra is, mint pl. együttműködés, siker- és kudarctűrés, konfliktuskezelés, problémamegoldás, szabálytudat, alkalmazkodóképesség, önfegyelem.
A részképességek fejlődésmenetét figyelemmel kell kísérni, és a zavarokat folyamatosan korrigálni. A gyermekek képesség béli jellemzői nagymértéken befolyásolják a pedagógiai munka tervezését.

Fejlesztés tartalma:

Percepciófejlesztés:

- vizuális észlelés
- szem-kéz koordináció
- alakállandóság
- hallási észlelés
- taktilis észlelés
- kinesztetikus észlelés
- beszédkészség

Megismerő funkciók fejlesztése:

- gondolkodás
- emlékezet
- figyelem
- nyelvi fejlettség

Szocializációhoz szükséges képességek fejlesztése:

- magatartás
- viselkedés
- társas kapcsolatok
- énkép

Testséma fejlesztés és egyensúlyérzék fejlesztése:

- iránydifferenciálás

- téri tájékozódó képesség

Motorium zavarai:

- nagymozgás
- finommotorika

Mindennapos mozgásfejlesztés:

Nagymozgások fejlesztése:

Célzott testmozgásokkal, amelyeknél a mozgások tempója, ritmusa, iránya változik.

Járás:

- kis és nagy lépésekkel,
- különböző irányokba fordulással,
- változó szélességű sávok, vonalak között,
- különböző tárgyak megkerülésével, átlépésével, tartásával.

Futás:

- különböző tempóban, majd közbeni tempóváltással,
- különböző irányokban, majd közbeni irányváltoztatással,
- változó szélességű sávok között,
- különböző tárgyak megkerülésével, átugrásával, átlépésével.

Ugrás:

- „távolugrás” (páros lábbal szökdelés) ugrás előre, hátra,
- „magasugrás”,
- ugróiskola, kicsiknél legegyszerűbb formában,
- különböző alakzatú térbe beugrás-kiugrás (kör, négyszög stb.),
- szökdelés egy lábon, oldalirányba szökdelés,
- mélyugrás.

Csúszás-kúszás, mászás különböző tempóban:

- különböző irányokba, majd irányváltoztatással,
- különböző szélességű és formájú helyeken és tárgyakon (mászóka, fa),
- különböző tárgyak megkerülésével, átmászásával.

Egyensúlygyakorlatok:

Állás:

- lábujjon, sarkon

- fél lábon
- Egyensúlyozó járás: padon, földre helyezett szivacson stb.
- Kúszás egyenes padon.
- Body Roll hengergyakorlatok, különböző sportok (roller, bicikli, korcsolya stb.).
- Forgások, fordulatok, testhelyzet változások.

Szem-kéz koordináció fejlesztése

- Babzsák célba dobása változó nagyságú körbe, változó távolságról, különböző tárgyak fölött (szék stb.).
- Babzsák csúsztatás két vonal közé. Babzsák dobás vízszintes és függőleges célra.
- Karika-dobás változó irányba vízszintes, függőleges célra változó távolságból.
- Kugli-játék.
- Labdajátékok: dobás és elkapás nagyobb, majd kisebb labdákkal változó távolságról, labda célba ütése bottal.

Szem-láb koordináció fejlesztése

- Ugrókötéllel: kötél fölött átugrás, változó magassággal.
- Karika különböző lábakkal belépés, kilépés, beugrás, kiugrás.
- Lábbal különböző formák rajzolása, alkalmi felületen, homokba, padlóra stb.
- Ugróiskola egyszerűbb és nehezített formában.
- Függeszkedés: átfogással tovahaladás.

Finommotorika fejlesztése

- Gyurmázás (elsődleges az anyag megtapasztalása, tetszés szerinti formák, alakzatok alakítása).
- Építőjátékokkal építés (összerakás, kirakás, eleinte minél nagyobb elemekkel, majd fokozatosan kisebbekkel.
- Papírhajtogatás- papírfűzés, mintaalakítás.
- Puzzle-játékok összerakása, fokozatosan növekvő elemszámokból.
- Mintakirakás lyukas táblán, egyszerűbb formáktól a bonyolultabbakig.

Testséma fejlesztés:

Testrészek ismerete:

Önmaga felismerése és azonosítása tükörgyakorlatokkal, játékos mondókákkal, jellegzetes külső tulajdonságainak megtanulásával (haj, szemszín, kicsi-nagy…)

Tevékenységek és testrészek megismerését célozva:

- testrészek megérintése és megnevezése a felnőtt által,
- a gyermek megismétli saját testén az érintést és megnevezést,
- utasításra a gyermek megérinti és megnevezi a testrészt,
- a felnőtt megnevezi és a gyermek megérinti a másik gyermek testrészét,
- az előzőek megismétlése csukott szemmel.

Meghatározott testrészekre koncentrálás:

- a különböző testhelyzetekben (hason, hanyatt-fekve, ülve, állva térdepelve) megtalálni a megnevezett testrészt, megérinteni és megnevezni, mozgásokat végezni,
- -valamilyen tárgyat megérintve, ráülve, ráállva, átbújva rajta megtapasztalnia különböző testhelyzeteket a testrészek és a tárgyak (környezet) viszonylatában.

A test személyi zónájának kialakítása:

Az „oldaliság” érzékeltetése

- színes szalaggal (gumipánttal) megjelölni jobb-bal oldalt, kézen, lábon,
- különböző mozgásfeladatot teljesíteni jobb-bal kézzel (labdát gurítani,
- babzsákot dobni, karikát felemelni stb.),
- lábra hasonló gyakorlatok: labdarúgás, ugrálás, emelés stb.

A test elülső és hátsó részeinek megismertetése játékos mozgásos feladatokkal:

- az eszközt helyezzék maguk elé, hátuk mögé,
- feküdjenek a hátukra, forduljanak hasra.

A test függőleges zónájának érzékeltetése:

- játékeszközök (karika, labda, babzsák) emelése a fej fölé, lehelyezése a lábra vagy a lábak elé.

Az előző gyakorlatok elvégzése becsukott szemmel.

Adott tárgyakhoz viszonyított testhelyzetek gyakorlása (szék, pad, asztal, alkalmazható).

- állj elé, mögé, rá, mellé, közé, mássz át stb.
- ülj elé, mögé, rá, alá, mellé, közé, mássz át stb.
- térdepelj elé, mögé, rá, mellé, közé, mássz át stb.

Testfogalom

- A testrészek tudatos ismerete, a test és testrészek funkcióinak tudatos ismerete. A fejlesztés a testrészek ismerete szerint történik, nagyobb hangsúlyt adva a funkciónak, a nyelvi megfogalmazásoknak.
- Játékos gyakorlatok: megnevezett testrészekhez megmondani a funkcióját.
- A funkció megemlítése után felismerni a testrészt: lokalizálni, megmutatni önmagán és másokon, megszámlálni.
- Képen rajzon felismerni az egyes testrészeket, a hiányzókat megszámlálni.
- Részekből összeállítani az emberfigurát, testrészeivel együtt.

Az egyes testrészek fejlesztésre alkalmas mozgások:

- Fej
  - fejfordítás és fejkörzés,
  - csukott szemmel megérinteni a szemeket, füleket, orrot, hajat, szemöldököt
  - váltott kézzel és egyszerre mindkét kézzel,
  - csukott szemmel a fej fordítása egy adott hang irányába, majd már előr ismert tárgy felé.
- Törzs
  - törzsfordítás lazán leengedett karral, illetve oldalsó-, majd mellső közép tartásban tartott karokkal,
  - A karokat magas tartásba emelve törzshajlítás balra és jobbra, előre és föl.
- Karok
  - karkörzés előre és hátra,
  - karok helyzetének utánzása,
  - oldalsó középtartásban nyújtott karral tölcsérkörzés először kis, majd nagy kör mentén,
  - különböző karlengetések ritmusra,
  - oldalsó vagy mellső középtartásból a kéz csípőre helyezése,
  - oldalsó középtartásból karkeresztezés, majd ismét karnyújtás,
  - karhúzás és tolás, páros munka.
- Ujjak
  - a kéz ökölbe szorítása,
  - az ujjak ide-oda mozgatása,

  - ujjak egyenkénti mozgatása ritmusra,
  - a Mindennapos mozgások változatai mindkét kézzel, majd váltva.
- Lábak
  - padlón fekve lábemelés, először páros láb, majd váltott láb emelése, gyorsan és lassan,
  - a padlón fekve lábkörzés a kis körtől a nagyig és vissza,
  - állva láblengetés, előre, hátra, oldalt és le,
  - térdhajlítás és nyújtás, miközben a kezet combon tartjuk,
  - padon ülve a lábak hajlítása és nyújtása, páros láb emelése és leengedése,
  - törzshajlítás bokafogással,
  - szökdelés váltott lábbal, láblengetés.
- Lábak és lábujjak
  - sarokemelés és leengedés,
  - a lábfej visszafeszítése (az ujjak emelése „pipálás”),
  - járás sarkon és lábujjhegyen,
  - a külső talp élen járás, a kar-tartás törzs mellett,
  - ugrálás páros lábbal, egyik másik lábon, váltott lábon,
  - törzshajlítás előre,
  - hanyatt fekve vagy állva a lábbal, vagy nagylábujjal rámutatni az adott célpontra,
  - babzsák fölmarkolása lábujjal.

Néhány gyakorlatot ezek közül lehet zenére is végezni!

Észlelésfejlesztés (percepciófejlesztés):

Az észlelés pontosabb működését 3-4 éveseknél elsősorban a mozgás és testséma fejlesztésén keresztül érhetjük el. 5-6 éveseknél már célzott, direktebb fejlesztés is szükséges. A látott, hallott, tapintott dolgok minkét szakaszában természetes velejárója a nyelvi fejlesztés. A látott, hallott, tapintott dolgok nyelvi kifejezésénél megtanítása, a szókészlet bővítése. A tanulási helyzetek többségében a vizuális észlelés összekapcsolódik valamilyen nyelvi(auditív) és motoros tevékenységgel.

Vizuális (látás) fejlesztés

Az olvasás elsősorban a jól funkcionáló balról jobbra irányuló szemmel követés és finom szem mozgás ellenőrzésének függvényeként alakul. Célszerű, hogy a gyermekek gyakorolják a szemmozgás kontrollját.

A szemmozgás tudatos kontrolljának kialakítása és erősítése. Mozgó tárgyak követése: balról-jobbra, jobbról-balra, fel, le, kör, diagonális stb. A fej mozdulatlan marad, csak szemmel követi a Mindennapos mozgás irányát a gyermek. Könnyítésül kezdetben végtag mozgással is kísérheti, amely egyre kisebbedő finomodó: karral, kézzel, ujjal. Az iránykövetést kísérje az irányok verbális megjelölése.

A szem fixációs működésének erősítése:

- ismert játékok vagy tárgyak közül egy kiemelése és annak fixálása 10 mp-ig (fel-le mozgatjuk),
- egy ismert tárgynak, tárgy képének egy részletét megkeresni és azt fixálni 10 mp-ig.
- A perifériás látás gyakorlására igen alkalmas, ha a gyermeknek ilyen megfigyelés feladatot adunk.

Vizuális zártság- egészlegesség észlelésének alakítása:

Mi hiányzik?

Ismert tárgyak, eszközök egy részletének hiányát felismertetni.

Hiányos képek felismertetése, mi hiányzik róla, mit ábrázolhat?

Rejtett figurák megtalálása (Dörmögő).

Vizuális időrendiség felismertetése.

Képeken elmesélt történetek kirakása: mi történt először…mi következik?

Vizuális ritmus:

- a legkülönbözőbb vizuális minták folytatása
- tárgyakból kirakott- gyöngyök, kockák, rudak, kártyák, minták folytatása…
- rajzos-képi minták elrendezése (fekvő alak…, ülő alak…, álló…, járó…),
- sorminták rajzolása.

Vizuális helyzet- pozíció felismerése:

- (négymezős tábla) (pl. matematikai foglalkozásokon a szimmetria)
- mágnes táblán a nevelő elhelyez egy alakzatot adott mezőbe,
- a gyermekek sajátjukon ugyanoda helyezik azt,
- az alakzatokat adott mezőben, más pozícióba elforgatni.

Vizuális memória fejlesztése:

- egyszerű testmozgást, bemutatás után emlékezetből leutánozni,
- Vizuális mintát rövid bemutatás után felismerni, felsorolni, kirakni stb.
- (Fokozatosan növelhető az elemszám és a bemutatás idejének csökkentése)

Az alaklátás és formaállandóság fejlesztése:

- A lehető legtöbbféle alak- forma méret motoros alakítása.
- formaalakítás Mindennapos mozgással (járás, futás, mászás, ugrás segítségével:
- felső végtagokkal való kialakítással, létrehozása testtel, testrésszel),
- padlóra rajzolt különböző alakzatok körbe mozgása, végig mozgása,
- padlóra rajzolt (különböző formák vagy alakzatok más-más méretben) felhasználása különböző
- Mindennapos mozgásos feladatok elvégzésére.

Különböző tárgyak, alakok, formák, méretek felismertetése a gyerekek környezetében:

- bemutatása, azonos megkeresése, párosítási, csoportosítási feladatok (lottó, dominó).
- Adott vizuális minta kirakása: forma, méret, szín szempontjából különböző minták
- Kirakása (lyukas tábla, de alkalmazásában a fokozatosság elengedhetetlen: egyszerűbb formáktól a bonyolultabbig, először egyetlen szempont figyelembevételét követelve,
- pl. csak szín, vagy csak forma stb. kevesebb elemtől az összetettebb formákig).
- Minták rajzolása, festése.
- Részekből különböző alakzatok összerakása.

A tapintásos – sztereognisztikus- észlelés fejlesztése:

- Az alapvető gyurmázási technikák megtanítása: gömbölyítés, sodrás, lapítás, mélyítés, mintázás gyakorlásával plasztilin, agyag, vizes homok felhasználásával.
- Különböző formák, méretek alakítása minta után.
- Különböző formák, méretek megváltoztatása. „Varázsoljuk el!”
- Ritmikus sorminta készítése, a minta folytatása az említett fejlesztési módnál főhangsúly a tapintásos tapasztalatszerzésen van.
- A vizualitás is jelen van, hiszen a kialakított formát látja is, vizuális benyomásokat szerezhet.
- A taktilis csatorna fejlesztése a vizualitás kizárásával.
- „Érzékelő zacskó”, „Elvarázsolt zsákocska”. pusztán tapintással felismerni a tárgyakat! Mi lehet, Milyen? Mérete, formája, felülete, anyaga stb.
- A tapintással felismert dolgokat: párosítani, sorba rendezni fokozatuk szerint, csoportosítani egy-egy minőségi jellemzőjük alapján.

Mindennapos mozgásos (kinesztetikus) észlelés fejlesztése:

- Behunyt szemmel a gyermek bizonyos dolgokat végez az óvodapedagógus segítségével: kézzel (kört ír a levegőbe stb.), lábbal (lépés előre, hátra stb.) nyitott szemmel mozgásokat megismétel.
- Hátára rajzolt formát kell mozgással megismételni, képi formáját felismerni.

Térészlelés- térviszonyok felismerésének fejlesztése:

- Az alapvető téri irányok megismerése saját testrészeinek közvetítésével:
- rácsos papíron, szöges táblán, lyukas táblán a két oldal megkülönböztetése nélkül a mellé helyezett kéz segítségével, a középvonal megjelölésével.
- A jobb-bal oldalirányok begyakorlása kiszínezéssel, színes korongok kirakásával,
- A négy fő iránymező megismertetése az említett módon.
- Térbeli irányok, viszonyok megismertetése a körülötte lévő tárgyakkal:
- Ismert játék eszközök kirakásával a négy irány gyakoroltatása.
- A tárgyak egymáshoz való viszonyának megismertetése, mágneses táblán való kirakás, elhelyezés segítésével, mellette, előtte, mögötte, alatta, felette.
- Függőleges és vízszintes sorok kirakása különböző színekből, formákból.
- A fentiek segítségével a szögek (sarkok) érzékeltetése.
- A téri viszonyokat jelentő verbális kifejezések tanítása.

A hallási észlelés (auditív) fejlesztése:

- *A hangzási analízis – szintézis fejlesztése:*
- Figyeltessük meg milyen hangot hallunk a mikor egy ember sóhajt, vagy tüsszent,
- különböző hangok működnek bennünk. Figyeljünk a természet hangjaira.
- Az óvodapedagógus által bemutatott ritmus letapsolása vagy lekopogása. Kezdetben szabályos ritmusokat használunk, majd később szabálytalan ritmusokat.
- Ritmus- visszaadás csukott szemmel.
- Mondjunk olyan szavakat, amelyek azonos hangzókkal kezdődnek, pl. baba, bögre, bogár, béka, róka, rózsa stb.
- Hány szót tudsz felsorolni, melyek úgy kezdődnek: ma…, te…si… stb.
- A megadott betűhangokból vagy fonémákból olyan, általuk ismert szót kell alkotniuk, amelyek tartalmazzák ezeket.
- A keresztcsatornák fejlesztése

- *Vizuális-tapintásos interszenzoros működések fejlesztése:*
- Tapintással exponált (felismert) tárgyat kell keresni a vizuális mintákban.
- Vizuálisan felismert tárgyat mintául véve, ki kell keresni tapintással az „érzékelő zacskóból".
- Egyre finomabb különbségek felismerésével gyakoroljuk a kétféle ingermodalitás átfordítását.
- *Vizuális- auditív interszenzoros működés fejlesztése:*
- Mutassunk a gyerekeknek ismert tárgyakat, állatok képét, különböző hangforrások vizuális képét és a megszólaltatott hanganyagban ismer fel az adott hangforrás képét.
- „Figyeljünk a hangokra!" A hallott hanganyaghoz keresse a hangforrást, „minek a hangja? „ (Társak megszólaltatása, hangjukról felismertetés).
- Auditív memória fejlesztése: dallamtöredék megismételtetése, különböző hangok megismételtetése, majd hangforrás kerestetése.
- *Vizuális kinesztetikus interszenzoros működés fejlesztése:*
- Bekötött szemű gyerek kezével formát rajzoljon a levegőbe és a hátára rajzolt formát felismerje a vizuális mintában.
- Mindennapos mozgásos élményanyag, forma felismerése vizuális mintában, verbalizálva a formát.
- Vizuális-kinesztetikus megközelítés a későbbiekben a betűk vagy szavak között finom különbségek megfigyeltetésére, észrevetetésére is használható.
- *Hallási-tapintásos interszenzoros működés fejlesztése:*
- A gyermekeknek elmondással jelezni kell azt a tárgyat, amit tapintás útján felismert és azonosított, vagy meg kell találnia tapintás útján azt a játékot vagy alakot, amit egy másik személy jellemez.
- *A szem-kéz koordináció fejlesztése:*
- A szem-kéz koordináció fejlesztésének finommotoros kontroll fejlettségével való összefüggését a Mindennapos mozgásfejlesztés című fejezetben is tárgyaltuk. A következő szem mozgáshoz szükséges tevékenységekről pedig a percepció fejlesztésénél beszéltünk.
- Számos gyermek úgy érkezik az iskolába, hogy ezek a készségei megfelelően fejlettek ahhoz, hogy képesek legyenek alakok lemásolására, egyszerű képek rajzolására és festésére, s talán még ahhoz is elég fejlettek ezek a készségek, hogy elkezdjen írni,

tanulni. Fontos tehát felmérnünk, hogy melyik gyermeknek van szüksége ilyen jellegű fejlesztésre.

Verbális fejlesztés:

- A tárgyak megnevezése
- A lakásban, az óvodában és közvetlen környezetben található tárgyak megnevezése:
- Ruházat, testrészek, cselekvések, térbeli viszonyok (irányok, idő), alapformák, alapszínek, méret, hasonlóság, különbözőség, ellentétesség…

9.2.3. Pedagógiai fejlesztés (egyéni célzott foglalkozás) fejlesztési területek szerint

Az óvoda utolsó évében hangsúlyosabbá kell tenni az iskolai nevelés-oktatásra való felkészítést.

Fejlesztő pedagógiai ellátás: a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő, és a sajátos nevelési igényű gyermek, tantárgyi felzárkóztatására és készségfejlesztésére irányuló kötelező foglalkozást tartunk.

A tankötelezettség teljesítésének megkezdéséhez szükséges értelmi, testi, lelki és szociális érettség elérésére irányuló, az óvodai nevelés időkeretében ágyazott célzott foglalkozásokat is biztosítunk.

A tankötelezettség teljesítésének megkezdéséhez szükséges értelmi, testi, lelki és szociális érettség elérésére irányuló, az óvodai nevelés időkeretébe ágyazott célzott foglalkozásokat is biztosítunk.

Figyelemfejlesztés:

Vizuális figyelem:

- Mi változott?
- Keresd a párját! (pl. memóriakártyákkal)
- Kakukktojás játékok
- Melyik nem illik a sorba?
- Keresd az egyformákat!
- Pontok összekötése
- Építs ugyanilyet (pl. pálcikából, kockából stb.)

- Labirintus játék: térben papíron, mágnessel
- Tréfás képek
- Nagy képen kis részlet megtalálása
- Képek átmásolása
- Felvillantott képek, információk megfigyelése (látótér növelése)
- Lényeges információ kiemelése szövegből, képekből
- Figyelemmegosztás fejlesztése több egyidejű információ megadásával

Auditív figyelem:

- Zörejek, hangok, beszéd hallgatása
- Kiemelt inger érzékelése, jelzése: taps, koppantás stb megbeszélt jelre, szóra
- Háttérzaj készítése számítógépen, kazettán pl. (témához illő effektek, zenei aláfestés, ének, beszéd, állathangok, forgalom zaja stb.)

Érzékelés, észlelés, tájékozódás:

Vizuális érzékelés, észlelés:

- Azonosság, különbözőség észlelése
- Kösd össze/jelöld az ugyanolyat!
- Színezd az egyformát egyforma színűre!
- Alakállandóság (azonos formák különböző méretben, helyzetben)
- Alak-háttér megkülönböztetése (mi bújt el?)
- Szemfixációs gyakorlatok pl. elemlámpa fényének követése, mozgás, képek követése
- Reprodukciós gyakorlatok térben, síkban
- Rész-egész pl. kép, rajz kiegészítése, mozaik játékok, puzzle
- Gestalt-látás (egységben látás) pl. formák, képek kiegészítése egésszé
- Alakkonstancia, alak- és formaállandóság: ábrák felismerés elforgatva, egymásra rajzolva, változó helyzetekben
- Vizuális ritmus követése, utánzása, folytatása
- Változás megfigyelése: hiányok pótlása minta alapján

Auditív észlelés:

- Légzésgyakorlat hangutánzással egybekötve
- Hangutánzás (állatok, járművek, zörejek)
- Magánhangzók képzése hallás alapján
- Ritmus visszatapsolása, kopogása
- Suttogó gyakorlatok

- Hangfelismerés, hangdifferenciálás (zöngés-zöngétlen, zörej, hangszerek, hangok, hangos-halk, magas-mély, gyors-lassú, rövid-hosszú)
- Akusztikus és diszkriminációs gyakorlatok, játékok pl. szó kiegészítése egésszé, hang, szó, szótag kihallása felolvasott, meghallgatott szövegből
- Akusztikus inger irányának észlelése
- Szekvenciák követése pl. hangok, szavak, mondatok ismétlése hallás után, hallási sorrend elismétlése, ismétlőgyakorlatok játékosan
- Számfogalom kialakítása, fejlesztése auditív megerősítéssel pl. kopogás, taps, egyéb hangingerek leszámolása

Taktilis észlelés:

- Hideg-meleg érzékeltetése
- Különféle formák, tárgyak felismerése tapintás alapján
- Mit rajzolok a hátadra, tenyeredbe?
- Recés anyagból kivágott formák felismerése csukott szemmel

Térészlelés, téri tájékozódás:

- Testséma kialakítása: fő és résztestrészek, funkciójuk, saját test elhelyezése térben, tájékozódás a saját testen
- Oldaliság kialakítása: egyik majd másik oldal, az oldalak változtatása, oldaliság gyakorlása változó helyzetekben pl. körben
- Tájékozódás térben: viszonyfogalmak pl. tedd a kockát a szék alá stb., test mozgatása megadott irányba, hármas tagozódás észrevétetése padon, szekrényben stb.
- Labirintus játék

Síkbeli tájékozódás:

- Vízszintes irányban: szőnyeges, homokban, asztalon, padon, füzetben, vonalközben
- Függőleges irányban: u.a.

Időérzékelés, tájékozódás időben:

- Eseménysor összeállítása (képek)
- Hét napjai, eseményei
- Évszakok, napszakok eseményei
- Tájékozódás egy napon belül: napszakok, napi események, időtartam
- Naptár használata
- Dátumok, események időrendje, időtartama

- Egyéni ünnepek, dátumok időrendje
- Az eltelt idő érzékeltetése

Keresztcsatornák működtetése, összhang fejlesztése:

- Hang-állatképek, hívókép egyeztetése
- Látott kép egyeztetése a hanggal
- Hallott, tapintott tárgy egyeztetése képpel
- Képek, események, jelek összekapcsolása
- Mérleg-játék: az egyik serpenyőben van egy szám, tegyünk a másikba annyi dolgot
- hogy a két oldal egyenlő legyen

Mindennapos mozgás:

Nagy mozgások:

- Szabad mozgásos játékok: csúszás, kúszás, mászás, futás, ugrálás, lépcsőn járás stb.
- Mozgásutánzó játékok álló helyzetben, mozgó helyzetben pl. állatok mozgásának utánzása, szoborjáték, szabályokhoz kötött mozgásos játékok (alap mozgások)
- Az egyensúlyozást fejlesztő játékok, gyakorlatok pl. padon, kötélen, útvonalon, guggolás, féllábon állás, ugrálás, szökdelés
- Koordinált mozgások fejlesztése pl. ellentétes végtag mozgás, hintázás, lépcsőn járás váltott lábbal, akadályfutás, ugrókötelezés, hullahopp karika használata
- Mozgássorok kitalálása, ütemezése
- Irányváltások, tempóváltások a mozgásban

Finommozgás:

- Önkiszolgálás
- Kézzel végzett mozgások
- Szabadon végezhető mozgások: pl. szappan forgatása, masni kötése,
- Gyurmázás: gömbölyítés, nyújtás, lapítás, formázás
- Színezés különböző nyomatékkal
- Formák, betűk, rajzok átírása
- Pontok összekötése
- Festés ujjal, szivaccsal, ecsettel,
- Labirintus játék
- Kéztorna, ujj-játékok, zongorázás, gépelés, ujj bábozás
- Tépés, csipegetés,

- Ollóhasználat, nyírás
- Fűzés
- Játék pálcikákkal, magokkal: forma, sor kirakása, folytatása, változtatása, Ragasztása,
- Marokkó
- Puzzle
- Gyöngyfűzés
- Célba dobó játékok
- Összerakó, építő- szerelőjátékok, makett készítése dobozokból
- Grafikus formák másolása szabadon, vonalközbe, négyzethálóba

Lábbal végzett mozgások:

- babzsák, ceruza, tárgyak felvétele lábbal, tapsolás, rajzolás lábbal

Szem-láb koordináció:

- Karikába lépés, ugrás, átlépés
- Testrészek megérintése, megnevezése, Mindennapos mozgássor leutánzása
- Előzőek csukott szemmel
- Előzőek tükör előtt
- Hiányzó testrészek pótlása rajzon

Testrészek és funkciójuk:

Artikulációs gyakorlatok:

- beszédszervek ügyesítése játékosan,
- ajak- és nyelvgyakorlatok pl. gyertyaláng táncoltatása, hangutánzó gyakorlatok, csoki le nyalása az ajak körül, fütty, cuppantás stb.

Gondolkodás:

Analízis, szintézis:

- Puzzle játék
- Keresd a kisképet a nagyképen
- Mi hiányzik a képről?
- Melyek az egyformák? (tréfás rajzok, tárgyak)

Csoportosítás, osztályozás, rendszerezés:

- Keresd a párját! (összetartozó tárgyak, állatok és kicsinyeik)
- Csoportosítás adott szempontok szerint (szín, forma, méret, azonosság, különbözőség)

- Csoportosítás, halmazalkotás tárgyakkal, színezéssel, főfogalom keresése
- Apró tárgyak válogatása, rendrakás, főfogalom alá sorolás
- Föld, víz levegő játé

Általánosítás:

- Gyűjtőfogalmak szerinti rendezés
- Gyűjtőfogalomhoz alárendelt fogalom keresése: dobókockára gyűjtőfogalmat jelentő képek ragasztása, gurítás, fogalomkeresés
- Analógiák létrehozása

Összehasonlítás:

- Mi a különbség? Mi az egyforma?
- Ellentétpárok
- Szabályfelismerési játékok: kakukktojás, barcohba
- Dominó: kép, szám,

Lényegkiemelés:

- Rövid mesék, olvasmány, dal tartalma
- Kép, tárgy és tulajdonságok párosítása
- Képsorok mondanivalójának verbális megfogalmazása

Ok-okozati összefüggés:

- Eseménysor összeállítása: képsor, mondatok
- Megkezdett mondat folytatása, befejezése
- Képhez tartozó igaz állítások megkeresése, gyűjtése, válogatása

Aritmetikai gondolkodás:

- Ugyanannyi, több, kevesebb fogalmának érzékeltetése változó helyzetekben
- Mennyiégek, képek, számok, kockák stb. sorba rendezése
- Variációs lehetőségek a soralkotásban
- Számkép-mennyiség-számnév egyeztetése
- Számlálás növekvő-csökkenő sorokban
- Viszonyfogalmak, összehasonlítások, mérések: nagyobb, több, rövidebb stb.
- Több érzékszerv bevonásával mennyiségek számlálása, egyeztetése pl. lépegetés, ugrálás, koppantás stb.

Emlékezet:

Vizuális emlékezet:

- Memória játékok
- Mi változott?
- Rontó játék
- Auditív emlékezet
- Tárgyak, nevek, sorozatok visszamondása
- Mondókák, énekek
- Szóvonat
- Mondatbővítő játék
- Szókereső

Komplex emlékezet:

- Ismert tárgyak, állatképek, fényképek bemutatása után a kapcsolódó hang felismerése
- Asszociációs játék: Erről jut eszembe…

Kommunikáció:

Beszédkészség:

- Utánzás: állathangok, beszédhangok,
- Mondókák, énekek, versek tanulása
- Képek megnevezése, értelmezése
- Párkereső,
- Rokonértelmű szavak gyűjtése
- Események, mese eljátszása,
- Szerepcsere
- Meselánc
- Barcohba
- Asszociációs játék: erről jut eszembe
- Szógyűjtés, szókincsbővítés adott témakörökben
- Párbeszédes szituációk
- Helyzetgyakorlatok, játékok
- Fehér, fekete, igen, nem játék (a letiltott szavakat lehet változtatni)

Nonverbális kommunikáció:

- Érzelmek kifejezése, eljátszása, leolvasása

<u>Általános tájékozottság:</u>

- Mondatkiegészítés
- Önismereti játékok
- Mondatfűzés: megadott szavak mondatba foglalása. A mondatok tartalmilag, kapcsolódjanak egymáshoz (tréfás is lehet)
- Igaz-hamis: állítások gyűjtése, készítése, eldöntése
- Szókitaláló: 3-4 kulcsszó alapján nevek, fogalmak kitalálása

9.3. Kiemelt feladatunk a sajátos nevelésű és magatartászavaros gyermekek fogadásával kapcsolatosan:

Minden SNI- gyermekek, és magatartászavaros gyermek fogadására fel kell készíteni a csoportot a megfelelő mértékben, nem túlhangsúlyozva SNI-társuk különbözőségét, gyámolításának szükségességét.
A csoport valamennyi tevékenységébe be kell vonni az integrált gyermeket, s mindig olyan feladattal kell ellátni, amelyet eredménnyel el tud végezni.
Figyelemmel kell kísérni a gyermek tanulási, figyelmi és fegyelmi teherbíró képességét.

A csoport nem sérült tagjaitól elvárható magatartásformák:

Abban, hogy az óvodáskorú gyermekek hogyan állnak hozzá a sajátos nevelési igényű gyermekhez, fontos szerepe van az óvodapedagógusnak.
Amennyiben a pedagógus segítő, óvó (de nem túlóvó) magatartást közvetít, a gyermekek sem fognak máshogy tenni. Az óvónő minta, akit az óvodás gondolkodás nélkül követ.
Figyelni kell arra, hogy a szorongó gyermeket a többi ne szégyenítse meg.
A legalapvetőbb elvárás tőlük, hogy gyermekként viselkedjenek, ugyanúgy közelítsenek integrált társukhoz, mint a többiekhez.
A magatartás-zavaros gyermek nagy kihívást jelent az óvodapedagógusoknak.
Óvodai nevelésük szakmailag felkészült, nyugodt és kiegyensúlyozott pedagógust kíván, olyan embert, aki határozott, döntésképes, érett személyiség.

A pedagógustól elvárható magatartásformák:

Az integráláshoz elengedhetetlen, hogy a pedagógus felkészült legyen a sérülés alapsajátosságaiból, tisztában legyen a pedagógiai korrekció lehetséges módszereivel. De mivel

minden egyes magatartászavar más, ezért abból a gyermekből kell felkészülni, aki a csoportba érkezik. Jó, ha a szülő őszintén el tudja mondani a gyermekére jellemző viselkedést, a várható reakciókat, a megnyugtatás esetleges változatait és azt, hogy mi a gyermek fő érdeklődési köre (a szükséges motivációt majd erre lehet építeni). Ehhez azonban a szülő megfelelő hozzáállására van szükség, ami nem mindig együttműködő.

Fontos szempontok magatartás-zavaros gyermek fogadásához:

- Lehetőség szerint a csoportban ne legyen több viselkedészavart mutató gyermek, mert felerősíthetik egymás tüneteit.
- Fontos, hogy a gyógypedagógussal és egyéb segítő szakemberekkel állandó kapcsolatot tartsanak az óvodapedagógusok.
- Alapvető dolog, hogy egy szorongó gyermek érzéseit, a szorongása tárgyát mindig komolyan kell venni, csúfolás tárgya soha ne legyen.
- A hyperkinetikus kisgyermek esetében elegendő mozgást kell biztosítani.
- Fontos a szabályok, határok nagyon pontos meghúzása, és annak következetes betartása is.
- Tudatosítani kell a gyermekben, hogy akkor is szeretjük, ha éppen ostobaságot követett el (nem rád haragszom, hanem arra, amit tettél).
- Hagyjunk minden lehetséges szituációban választási lehetőséget, hogy érezze a döntések következményeit, és érezze a bizalmat is!
- A magatartás-zavaros gyermekekkel szemben nélkülözhetetlen a türelem.
- Minden apró sikernek, minden apró viselkedésben beállt pozitív változásnak nagyon kell örülni, állandó és azonnali megerősítésre van szükség, mert ez motiválja majd a gyermeket a további változásra. Ezáltal tudja meg, hogy ahogyan viselkedett egy szituációban, az jó volt.

9.4. Tehetséggondozó tevékenység az óvodában

Hittel valljuk: "A kreativitással, a tehetség sorskérdéseivel már óvodáskorban foglalkozni kell, hiszen ezek a kérdések már az óvodában dőlnek el leginkább".
Óvodapedagógiai munkánk során a kiválóan kreatív, tehetségígéretes gyermekek saját csoportjukban élik óvodás életüket. Elsősorban játszanak, azzal foglalkoznak, amivel akarnak, szeretnek.

A gyermekek fejlesztése két síkon történik: óvodai csoportjaikban a napi tevékenységekbe ágyazva, illetve kiscsoportos kreativitást fejlesztő "tehetséggondozó" tevékenységek során valamilyen témához, jeles naphoz, ünnepekhez kapcsolódóan.

De mi is az a tehetség?

A tehetség és az intelligenciahányados közé nem lehet egyenlőségjelet tenni.

A tehetség nem egyetlen kiemelkedő tulajdonság (tehát nem csupán a kivételesen magas intelligenciát jelenti), hanem összetett személyiségjegy, amelyet egy amerikai pszichológus, Joseph Renzulli úgy határozott meg, hogy az átlagon felüli értelmi képesség (az intelligencia), a kreativitás (az eredetiség) és a feladat iránti elkötelezettség (szorgalom, kitartás) "együttállása", ami csak kedvező külső körülmények között tud megmaradni, továbbfejlődni és kiteljesedni.

Feladatunk az óvodában, minden lehetőséget megadni, hogy iskoláskor elejére képességeik kibontakozzanak. Ennek elérése érdekében az előző fejezetekben már felsorolt módszereket, tevékenységi, szervezési és kivitelezési formákat alkalmazzuk, bátorítjuk a tehetségeket.

1. Tehetséggondozó Programunk egyik legfontosabb célkitűzése:

A kiemelkedő képességű, kiválóan kreatív gyermekek felfedezése, személyiségük optimális fejlesztése, komplex személyiségfejlesztés. Megelőzzük a tehetségígéretek elkallódását, felismerjük az alul teljesítő gyermekekben bujkáló kiváló képességeket.

2. Feladataink:

- Felismerni a kreatív gyermekeket és gondozni a tehetségcsírákat óvodai keretek között, csoportjukban és kiscsoportos gazdagító foglalkozásokon.
- Ösztönözni, motiválni kreativitásukat.
- Kielégíteni szükségleteiket: megismerési, elfogadási, alkotási vágyaikat.
- Önmagára találtatás, hogy megbirkózzon a feladatok sokszínűségével.
- Elkallódás elhárítása.
- Harmonikus fejlesztés.
- Segíteni őket a különböző helyzetekben.
- A szülők tájékoztatása, segítése és bevonása a tehetséggondozásba.
- A tehetséges gyermek erős oldalának támogatása.

A gyermek egy-egy területen rengeteg ismeretanyagot halmoz fel. Segítenünk kell, hogy ezeket elmélyíteni tudja. Nem célunk, hogy korán „kis tudóst” neveljünk belőle, hanem hogy a sokféle dolgot megismerve később érdeklődési irányait tudja alakítani.

Vegyük körül őket minél több lehetőséggel, amelyekből tanulhatnak, a játék mindenekfelett, fontos tárgyi feltételek biztosítása, logikai szellemi játékok. Esetlegesen gyermek tehetségével összefüggő gyenge területek kiegyenlítésre kerülhetnek.

Óvodánkban a kiválóan kreatív, tehetség ígéretes gyermekek fejlesztése két síkon történik:

- óvodai csoportjaikban a napi tevékenységekbe ágyazva
- illetve mikrocsoportos, kreativitást fejlesztő „tehetséggondozó" foglalkozások keretében.

Az óvodapedagógusnak az a szerepe, hogy észrevegye, támogassa, és komplex ismeretekhez juttassa a gyermekeket, hagyja kalandozni a tudomány világában. A gondozás nem szűkül le korlátolt programtervezetekre, hanem egész nevelési évben folyamatos a gyermekek számára. Nagyon fontosnak tartjuk a gyermeket hajtó belső motivációját, de a külső motiváció tervezése is elengedhetetlen.
Minden gyermeknek, aki a tehetségfejlesztő foglalkozásokra jár, felkínáljuk a szabad választás lehetőségét. Ez azt jelenti, hogy a gyermekek szabadon dönthetnek arról, részt kívánnak-e venni a felkínált foglalkozásokon, vagy nem.

3. A tárgyi feltételek biztosítása a tehetséggondozásban

- Zenei tevékenységekhez sokféle ütős-és ritmushangszer, dallamcsövek, csengettyűk várják a gyerekeket,
- Megfigyelésekhez, kísérletezéshez nagyítók,
- A nagyvilág megismeréshez, természeti környezetünkben való kutakodáshoz földgömböt, térképeket, érdekes könyveket, CD-ket használhatnak a gyerekek.
- Logikájuk, gondolkodásuk, képességeik fejlesztéséhez változatos fejlesztőjátékok állnak a rendelkezésükre.
- Improvizációhoz, dramatikus-és szerepjátékhoz, bábozáshoz különböző színű és méretű anyagokat, jelmezeket, fej-kesztyű és ujj bábokat, paravánt vehetnek igénybe a gyerekek.
- Ábrázolás-kézimunka- művészi tevékenységek gyakorlásához változatos, jó minőségű írószerek, rajzeszközök, festékek, pasztellkréta, üvegfestékek, különleges rajz-és kartonpapírok, dekorációs termékek, művész agyag, fonalak, anyagok, formavágó gép stb. áll a gyerekek rendelkezésére.

Ezeket a tárgyi feltételeket a gyerekek az adott témakör feldolgozása során változatosan használhatják, segítségükkel ismereteiket, készségeiket sokrétűen bővíthetik, fejleszthetik, a különböző eszközök változatos, átlagtól eltérő használata során kreativitásuk szárnyalhat, tehetséget mutató területükön nagymértékben fejlődhetnek, belső késztetésből fakadó kíváncsiságukat maximálisan kielégíthetik.

9.5. Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek fejlesztése

- Az óvoda nagymértékben hozzájárulhat minden hátrányos helyzetű gyermek esélyének növeléséhez.
- A társas kapcsolatok kialakulása, a motiváción alapuló tevékenységek, ismeretszerzések, mind-mind elősegítik az egyéni fejlődési utakat, a készségek, képességek kialakulását.
- Az óvodai közösség, a gyermekek-felnőttek együttélése, egymásra hatása, a szokás-szabályrend kialakítása, a rendszeresség, az érdeklődés felkeltése és fenntartása nagyban hozzásegíti a gyerekeket az érzelmi stabilitás, az együttérzés és elfogadás, a tudásvágy alakulásában, formálódásában.

Célok:

- Az óvoda körzetében élő valamennyi 3-7 éves HHH gyermek rendszeresen járjon óvodába, ahol megfelelő minőségű óvodáztatással, tudatos óvodai nevelő-fejlesztő munkával biztosítjuk a gyermekek iskolai sikerességét, egyenlő esélyét az iskolakezdéshez.
- Az intézményen belül a szegregációmentesség és az egyenlő bánásmód elvének érvényesítése.
- A gyermekek differenciált fejlesztése egyéni képességeik figyelembevételével.
- Együttműködő partneri kapcsolat kiépítése - a szülői házzal, a Gyermekjóléti és Családsegítő Szolgálattal, Szakmai és Szakszolgálatokkal, Általános Iskolákkal, Nemzetiségi Önkormányzattal – annak érdekében, hogy a gyermekek sokoldalú fejlesztése, szociális támogatása sikeresen valósuljon meg.
- Gyermekközpontú, családorientált szemlélet kialakítása.

Feladatok:

- Elősegíteni minden HH/HHH gyermek beóvodáztatását, aki nem jelentkezik, azt felkeresni.
- Szegregációmentesség biztosítása.
- Egyéni, differenciált készség- és képességfejlesztés, egyénre tervezetten, mérések alapján, a gyermek fejlődésének folyamatos nyomon követésével.
- Hatékony együttműködés kiépítése a szülőkkel, társadalmi és civil szervezetekkel.

Az óvoda biztosítja:

- a gyermek fejlesztésével kapcsolatos pedagógiai feladatokat,
- a szociális hátrányok enyhítését segítő pedagógiai tevékenységeket,
- az együttműködések kialakítását azokkal a szolgálatokkal, amelyek a gyermekek óvodai nevelése során a szülőket támogatják, és a gyermekek számára szolgáltatásokat biztosítanak.

A további feladatainkat és tevékenységeinket a az IPR programunk részletezi.
Az IPR programon belül külön munkacsoportokat működtetünk.

- Beíratást segítő munkacsoport
- Óvoda – iskola átmenetet megkönnyítő munkacsoport

A munkacsoportok céljait, feladatait az adott munkacsoport éves terve tartalmazza.
Halmozott és hátrányosan halmozott helyzetű gyermek az a gyermek, aki esetében a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény 67/A§ (1)-(2). bekezdése alapján a gyámhatóság megállapítja azt.

9.6. Tartós gyógykezelés alatt álló gyermek

Az óvodai foglalkozáson való részvétel alól felmentett gyermeknek, az óvoda a szülő részére

- tanácsadást,
- konzultációt biztosít, továbbá
- terápiás vagy más kezelés szükségessége esetén tovább irányit a pedagógiai szakszolgálathoz vagy más szakellátást biztosító intézményhez.

10. Sajátos, speciális feladataink

10.1. Digitális eszközök az óvodában

Szerepe a nevelésben, képességfejlesztésben:

- segítse a gyermekek egyéni fejlesztését,
- a finommotorika fejlődését,
- a figyelemkoncentráció erősítését,
- a színek felismerését,
- a térirányok felismerését,
- az esztétikai érzék fejlődését,
- a mennyiségfogalom kialakulását: halmazképzés, több-kevesebb, kisebb-nagyobb biztonságos felismerését játékos oktatóprogramok által,
- tegye lehetővé a halmozottan hátrányos és /vagy roma gyermekek informatikai nevelését a környezeti hátrányok csökkentése érdekében, ezáltal erősítve önbizalmukat, segítve és megkönnyítve az iskolakezdést.

Tartalmi követelmények az óvodapedagógussal szemben:

- Gépkezelés: gép és perifériák biztonságos be-kikapcsolása, gyakoribb perifériák kezelése, a megismert programok indítása önállóan,
- a legfontosabb egészségügyi szabályok, ismeretek betartása,
- szövegszerkesztés, szövegformázás, dokumentum nyomtatása önállóan, grafikus elemek beillesztése kis segítséggel,
- multimédia: a programok közül legalább kettőnek önálló kezelése.

10.2. Roma nemzetiségi feladataink

Nemzetiség óvodai nevelésének irányelve és a nemzetiség iskolai oktatásának irányelve kiadásáról szóló 17/2013. (III. 1.) EMMI rendelet alapján, a nemzetiségi óvodai nevelést a következő formák szerint valósítjuk meg:

- **magyar nyelvű roma kulturális nevelést folytató óvoda.**
- a (3) bekezdés c) pontja szerinti óvodai nevelés keretében a programunk tartalmazza a roma kultúra, művészetek és hagyományok értékei közül azokat, amelyek a gyermekek életkori sajátosságaihoz igazodnak.

A magyar nyelvű roma kulturális nevelést folytató óvoda tevékenységi formáiban hangsúlyozottan szerepelnek a roma játékok, versek, mesék és dalok. A vizuális nevelésben a sajátos szín- és formavilág kap helyet.

Célunk:

- az óvodáskorú gyermekek életkori sajátosságainak és egyéni fejlettségeinek
- megfelelően a roma kultúra megismerése, elsajátítása,
- a kulturális hagyományok átörökítése, ápolása,
- az identitástudat kialakítása és fejlesztése,
- az óvoda által megfogalmazott szocializációs értékek, normák tudatosítása,
- tartós, személyes kapcsolat kialakítása.

Fő feladata az óvodáskorú gyermek testi és lelki szükségleteinek kielégítése.

Az óvodai nevelés feladata:

- A gyermek testi fejlődésének elősegítése:
- A gyermek gondozása, testi szükségleteinek, Mindennapos mozgásigényének kielégítése.
- A harmonikus, összerendezett Mindennapos mozgás fejlődésének elősegítése.
- A gyermek testi képességei fejlődésének segítése.
- A gyermek egészségének védelme, edzése.
- Az egészséges életmód, a testápolás, az egészségmegőrzés szokásainak kialakítása.
- A gyermek fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges egészséges és biztonságos környezet biztosítása.
- Feltétlenül szükséges a megfelelő szakemberek bevonása a prevenciós és korrekciós nevelési feladat ellátásához (logopédus, fejlesztő pedagógus).

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végére:

- Az etnikumhoz tartozó gyermekek megtalálják identitásukat, ősi gyökereiket, nem szégyellik etnikumi csoporthoz tartozásukat, kultúrájukat, népi hagyományaikat ápolják.
- Képesek meglátni a szépet, jól érzik magukat a harmonikus környezetben. Lelkiekben gazdagok, képesek egymás elfogadására, tisztelik a felnőtteket és a gyermekeket.
- Tudatában vannak annak, hogy értékes emberek.
- Optimistán szemlélik a világot, képesek önállóan dönteni.

- Fizikailag, pszichikailag és mentálisan fejlettségük eltérő. Tudatában vannak annak, hogy számukra az esélyegyenlőség jogilag biztosított a társadalom részéről.

A roma nemzetiségi nevelés feladatait a csoportnaplóban negyedévente tervezzük és megvalósítjuk. A tervezéskor az óvodák által elkészített segédanyagot használjuk.

10.3. Gyermekvédelem óvodánkban

Gyermekvédelmünk szemléleti alapjának a gyermeki személyiségfejlődés egészét segítő pedagógiai szemléletet tartjuk. Óvodánk funkcióját tekintve szocializációs, óvó-védő, nevelő – és személyiségfejlesztő szerephez jut. Iskolai életmódra való előkészítő szerepünket sem hagyhatjuk figyelmen kívül. Hiszen a szülők elsősorban e feladatunk megvalósulását kérik számon. Ezek a funkciók kölcsönhatásban fejlődnek egymással az óvodai évek során. Figyelembe vesszük, hogy a szocializációban – természetesen – erős a családi hatás, sajátos életmódjával, belső kapcsolataival, értékrendjével, rendszerével.

Ha gyermekeink szocializációja az elsődleges közösségben, a családban hiányos vagy hibás, óvodánk közösségi keretében módunk van a szocializációs zavarok megszüntetésére. Valljuk, hogy ha egy gyermeknek a feltételek otthonában nem biztosítottak ahhoz, hogy harmonikusan fejlődhessék, óvodánkban meg kell kapnia azt. Ezt szemléletváltozásunk, pozitív hozzáállásunk segítheti.

A megváltozott társadalmi, gazdasági viszonyokból adódóan másféle tevékenységekre van szükség a hátrányos élethelyzetben lévő gyermekek nevelésében, fejlesztésében a családokhoz való viszonyulás tekintetében, mint korábban. Az elmúlt évekhez képest sajnos nagy hátrányokkal indul egyre több családunk gyermeke. A hátrányos helyzetűek körében megjelentek a tartós munkanélküliek, mely tény nemcsak anyagi problémát vet fel, hanem komplex módon nyilvánul meg gyermekeink életében. Az állandó létbizonytalanság számtalan gondot vet fel: alkoholizmus, szegénység, kedvezőtlen családi légkör, fásultság, stressz, betegség a család elfordulása befelé fordulása, nemtörődömség…

Mindezek között ott az élet értelme: a gyermek! A gyermek, aki nem érti, mi történik körülötte, aki rosszul érzi magát a világban és beilleszkedési, magatartási, tanulási nehézségekkel küzd, reagál, s gyakran „betegségbe” menekül, melynek folytán kimarad a számára biztonságot nyújtó óvodai életből, s kezdődik minden elölről: visszatér a hátrányos élethelyzetben lévő családjába sokszor hetekre is. Kimarad a közösségi életből, ahol képességei, egyéni tempója szerint fejlődhetne.

Kimarad a feléje áramló derűs, szeretetteljes légkörből, s megtorpan a helyes pszichés-értelmi fejlődésben. Ezt a problémát mindnyájan átérezzük és mindent megteszünk azért, hogy lehetőségeinkhez mérten megakadályozzuk.

Munkánkban fontos szerepet tölt be a gyermekvédelem, hiszen a gyermek testi-lelki-szellemi szükségleteinek, jogainak maradéktalan kielégítése, érvényesítése, a boldog gyermekkor biztosításának alapfeltétele, a jövő nemzedék iránti elkötelezettségünk záloga, mely magában foglalja a családok, s a rászoruló gyermek szükség szerinti megsegítését.

Célunk:

- Hozzásegíteni a gyermeket testi, érzelmi, értelmi, erkölcsi fejlődésének, jólétének, a családjában történő nevelésének biztosításához.
- A gyermeki jogok maradéktalan tiszteletben tartása és betartatása.
- Minden olyan körülmény feltárása, amely a gyermek fejlődését hátrányosan befolyásolja.
- A családi nevelés erősítése, a gyermek iránti felelősség ébrentartása.
- A preventív gyermekvédelem megerősítése, elsődlegességének hangsúlyozása.

Feladatunk:

- A gyermek és családi körülményeinek figyelemmel kísérése.
- Az elakadás feltárásának folyamatában a családi nevelés feltérképezése.
- Őszinte, kölcsönös tiszteleten alapuló partneri viszony erősítésével az együttműködés hatékonyságának fokozása.
- A gyermeknek minden területen a szükséges segítség megadása.
- A preventív gyermekvédelmi munka előtérbe helyezése.
- Jó kapcsolat kialakítása mindazon szervezetekkel, hatósággal, intézménnyel, mely a gyermekvédelmi rendszerbe tartozik.
- A különbözőség tolerálása, elfogadása, az eltérő tulajdonságok tisztelete, fajra, nemre, nemzeti, etnikai hovatartozás megkülönböztetése nélküli nevelés.
- Mindenféle hátrányos megkülönböztetés kizárása, mely származás, nemzeti etnikai hovatartozás, hozzátartozók miatt, vagy egyéb okból adódhat.
- A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek családjának megnyerése nyitott óvodai programok szervezésével.
- Az óvodában a gyermekvédelmi munka koordinálását gyermekvédelmi felelős látja el.

A gyermekvédelmi felelős feladata:

- Minden évben a gyermekek családi helyzetének felmérése.
- A potenciálisan veszélyeztetett gyermekek körülményeinek, okainak feltárása.
- Gyermekvédelmi szempontból nyilvántartások vezetése.
- Egyéni esetmegbeszélések.
- Illetékeseknek adatszolgáltatás.
- Környezettanulmány készítés hatóság felkérésére.
- Intézményi kedvezmények, térítési díjak megállapításához tájékoztatás.
- Élő kapcsolattartás az illetékes szakemberekkel.
- Szoros munkakapcsolat az óvoda orvosával, védőnőjével.
- A hátrányos helyzetben lévő családok ügyeinek intézésében való közreműködés.
- Szorosabb kapcsolattartás a Gyermekjóléti, Családsegítő szolgálat, Védőnői szolgálat munkatársaival a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek felkutatásában, hogy a családok anyagi helyzete ne legyen gátja annak, hogy a gyermekek óvodába kerüljenek.

Szemléletmódunk, elveink:

- A gyermekről szerzett többoldalú információval a hatékony segítségnyújtás elősegítése.
- Az „értő figyelemmel” szemlélődő óvodapedagógus a hátrányos és potenciálisan veszélyeztetett helyzetű gyerekeket tünetei alapján történő kiszűrése, segítése, szükség esetén szakemberek igénybevétele.

A gyermekvédelmi munkához szükséges:

- A feltétel nélküli elfogadás, szeretet
- Támasznyújtás.
- Empátiás képesség.
- A családdal való jó kapcsolat kialakítása, a szülő megnyerése.
- Titoktartás.
- Az okok feltárásán túl a megfelelő segítségadás.

A gyermekek veszélyeztetettségének okait vizsgáló szempontok:

- Nevelési hiányosságok
- Erkölcstelen családi környezet
- Italozó szülők
- Bűnöző családi helyzet
- Rossz lakásviszonyok
- Egészségügyi okok

- Anyagi okok
- Megromlott családi kapcsolat

Óvodapedagógus magatartása a szülők irányában:

- Mintanyújtás a gyermek nevelésével kapcsolatban.
- Szemrehányásoktól mentes kapcsolat.
- A szülő magatartásba pozitív, értékelhető elemek találása, s ennek hangsúlyozása.
- Udvarias magatartás.
- A szülő problémáira odafigyelő, értő meghallgatás.
- A szülő rendszeres tájékoztatása gyermekéről, ügyelve arra, hogy lehetőleg pozitív információkat adjon.
- Tanácsokat adhatunk, de a döntést mindig a szülőre bízzuk.
- A jövőbe vetett hit erősítése.
- A családokkal való kapcsolattartás összhangjának megteremtése a családgondozó munkájával, esetleg a pszichológussal.

10.4. A gyermekek esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések

Alapvető célkitűzésünk:

1. tagintézményen belül a szegregáció mentesség biztosítása
2. egyenlőbánásmód elvének teljes körű érvényesítése
3. az intézmény szolgáltatásaihoz való hozzáférés egyenlőségének biztosítása

Feladatunk:

1. az esélyteremtés és támogató lépések, szolgáltatások megvalósítása a HH, HHH gyerekek hátrányainak kompenzálása érdekében.
2. az esélyegyenlőség előmozdítását az intézmény minden tevékenységével igyekszünk végezni:

- beiratkozásnál, tagóvodába sorolásnál
- a gyermekek egyéni fejlesztésében
- az ismeretközvetítés gyakorlatában
- az óvodai programban megfogalmazottak kiválasztásában, alkalmazásában és fejlesztésében
- az iskolai tovább haladás előkészítésében.

A Pedagógiai Programban leírtak, mind a gyermekek esélyegyenlőségét is biztosítják.

11. Hagyományaink, ünnepeink

Megteremtjük azt a miliőt, amelyben az óvodába lépés első pillanatától a nevelés szerves része a hagyományápolás. Így a modern világba ötvöződve tovább él a népi kultúra, s a mai gyerekek is megtalálják benne a szépséget, az örömöt és a követendőt.

Az óvoda természetes közege a hagyományőrzésnek. Az óvónő ismerje, szeresse a gyermekfolklórt, azonosuljon azzal. Ismerje a népszokások lényegét, azok eredetét.

Óvodai ünnepek, megemlékezések:

Az óvodai élet hagyományos ünnepei:

- Mikulás, Anyák napja, Ballagás, Gyermeknap
- Gyermekek név- és születésnapja

Néphagyományokhoz kapcsolódó ünnepek:

- Advent, karácsony, Farsang, Húsvét

Nemzeti ünnepeink:

- Március 15.
- Október 23.

Időszakos ünnepek, amelyek az adott alkalomhoz kapcsolódnak:

- Népmese napja
- Madarak és fák napja
- Föld napja

A fenti ünnepek szervezési szintjét az éves munkaterv határozza meg, mely szerint szerveződhetnek:

- Intézményi
- Tagintézményi
- Csoport szinten

12. Kapcsolatrendszerünk

Az óvodát szociális és nevelési funkciója összeköti a családdal és a gyermekekre ható más tényezőkkel. Fontos, hogy minden olyan intézményekkel kapcsolatunk legyen, amely az óvodai élet előtt, alatt és után meghatározó szerepet tölt be a gyermeki személyiség formálásában.

12.1. Óvoda - család kapcsolata:

Az óvodai nevelésünk szellemisége, elvei egyértelművé teszik, hogy a családi nevelés értékeire építünk, azt a nevelésben a család elsődlegességét hangsúlyozva fejlesztjük tovább.
A szülőt nevelőtársnak tekintjük, minden őt, s gyermekét érintő kérdésben véleményét kikérjük, javaslatát – ha az a gyermek érdekeit segíti és pedagógiai elveinket, nem sérti – beépítjük a nevelés folyamatába.
E partneri kapcsolatban az őszinte „odafordulás", az empátia, a segítőszándék és az együttműködési készség a meghatározó.
A nyitott óvoda, lehetőséget teremt a szülők fogadására.
A gyermekek egyénre szabott beszoktatása, rendszeres tájékoztatás a gyermekek fejlődéséről, a gyermek alkotásainak bemutatása, a szülők részvételi lehetősége foglalkozásokon, egyéni beszélgetések a gyermeknevelésről, szülős programok.
A programban kifejezi az intézmény, hogy az óvodapedagógus figyelembe veszi a családok sajátosságait, szokásait, az együttműködés során érvényesíti az intervenciós gyakorlatot, azaz a segítségnyújtás családhoz illeszthető megoldásait.
Célunk:

- A humanista értékrend elfogadása.
- A család és az óvoda nevelési elveinek közelítése.
- A szülői jogok és kötelességek érvényesítése.
- A halmozottan hátrányos helyzetben élő családok aktívabb, rendszeresebb bevonása az óvodai életbe.

Feladatunk:

- A gyermek nevelési körülményeinek – feltételeinek közös megtervezése, biztosítása.
- A szülő aktivizálása, biztatása az óvodai élet tevékeny közreműködésében.
- A gyermek egyéni fejlesztése érdekében az együttnevelés előtérbe helyezése.
- A szülő csoportba való bejárásának biztosításával mintaadás, gyermekismeret, kiteljesedés, pedagógiai, pszichológiai tájékozottság fokozása.
- A közös élmények megélésével a az óvodához fűződő pozitív viszony elősegítése.
- A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek beiratkozásának nyomon követése, rendszeres óvodába járásának elősegítése.

A kapcsolattartás formái:

Szülői megbeszélések, szülők tájékoztatása:

Első alkalommal a beiratkozást követően, az új gyermekek szüleinek tájékoztató, bemutatkozó találkozása (személyi-tárgyi feltételek- az óvoda nevelési programja, működési rendje, ízelítő az óvoda életéről).

Családtagok közreműködésével történő beszoktatás.

Csoport szülői megbeszélés: (évente háromszor)

Szokásrend, nevelési célok, család-óvoda kölcsönös elvárásainak megismerése.

Egyénileg a gyermek fejlődéséről tájékoztatás a szülő részére.

Családlátogatás:

Először a beiratkozás után, a gyermek óvodába kerülése előtt

Cél: gyermek és család megismerése

Későbbi családlátogatások: szükség szerint helyzettől, alkalomtól függően

A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekeket nevelő családok évközi látogatása nagyon fontos. Így nyomon követhető a család szociális hátterében történő esetleges negatív változás, valamint lehetőség nyílik a családok segítésére a megfelelő önkormányzati szervhez való irányítással.

„Nyílt napok"

Nevelési évente - tagintézményektől függően előre meghatározott alkalmakor - a szülők együtt tölthetik gyermekükkel az óvodás napokat

Nyitott óvodai programok:

Kirándulások, közös rendezvények, ünnepek együtt a szülőkkel, nagyszülőkkel.

Fogadóórák:

Intézményünk több telephelyen látja el feladatát, ezért az intézményvezető előre meghatározottak szerint heti egy alkalommal fogadóórát tart.

Fogadó órája van a tagintézmények vezetőinek és a gyermekvédelmi felelősöknek is.

<u>Szemléletmódunk, elveink:</u>

<u>*Szülők:*</u>

A szülőnek joga megválasztania azt az óvodát, ahová gyermekét szeretné beíratni.

Joga megismerni az óvoda nevelési sajátosságait, céljait, feladatait.

Joga, hogy tájékozódjon gyermeke fejlődéséről, hogy lássa gyermekének fejlődésével kapcsolatos dokumentumokat az oviKréta felületén is.

Ötletekkel, hagyományalakítással bekapcsolódhat a nevelési folyamatba.

Képviselheti az óvoda érdekeit.

Anyagi, tárgyi és tevőleges támogatással segítheti az óvoda célkitűzéseinek megvalósítását.

Tiszteletben tartja szülőtársainak és az óvoda dolgozóinak személyiségjogait.

Az óvoda pedagógusai és nevelőmunkát segítő dolgozói:

Tisztelje a szülőt, a családdal együtt, azt kiegészítve szolgálja a gyermekek fejlődését.

Segítse elő a szülői jogok érvényesülését.

Személyiségével, őszinte, elfogadó, megértő, segítő optimizmust sugárzó, pozitív mintát adó, őszinte partneri viszonyra törekedjen minden szülővel.

Az együttműködés kialakításában tapintatos és kezdeményező legyen.

A gyermekekről objektív tájékoztatást adjon a szülőnek, először a gyermekek értékeit hangsúlyozva.

Problémamegoldó készségében mindig a gyermekek érdekeit képviselje.

Bizalommal közeledjen a szülőkhöz, de ne legyen bizalmaskodó.

A tapintatra épülő kapcsolatot mélyítse a közös programok, együttes tevékenységek alkalmával is.

12.2. Óvoda - bölcsőde kapcsolata

Az óvodáskor előtti intézményes nevelés színtere a bölcsőde. Fontos, hogy megismerjük annak az intézménynek az életét, ahonnan a hozzánk kerülő gyermekek érkeznek. A kölcsönös megismerés, tájékoztatás, eszmecsere, szorosabbá fűzi a két intézmény kapcsolatát, biztosítva ezzel a gyermekek számára az átmenetet a beszoktatás időszakában.

12.3. Óvoda - általános iskola kapcsolata

Az óvoda közvetetten segíti az iskolai közösségbe történő beilleszkedéshez szükséges gyermeki személyiségvonások fejlődését. A gyermek hatéves korra belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben az óvodásból iskolássá érik. A rugalmas beiskolázás az életkor figyelembevétele mellett lehetőséget ad a fejlettség szerinti iskolakezdésre. Ennek megalapozásaként, kiscsoportban felmérjük a gyermekek képesség béli szintjét, melyet személyiséglapjukban rögzítünk. Folyamatos, tudatos, tervszerű nevelőmunkával fejlesztjük gyermekeinket, alapozzuk meg a tanuláshoz szükséges képességeiket, illetve szűrjük ki a tanulási vagy egyéb részképesség zavaraikat.

Célunk:

Olyan tartalmi kapcsolat kialakítása a város általános iskoláival, amely elősegíti a zökkenőmentes óvoda-iskola átmenetet.

Feladatunk:

Egymás munkája iránt kölcsönös érdeklődés.

A kölcsönösen gazdagító szakmai együttműködésben kezdeményező szerep felvállalása.

Egy-egy területre vonatkozóan együttműködési megállapodással erősíteni a már jól működő, élő, tartalmi kapcsolatot.

A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek sikeres iskolakezdésének megalapozására folyamatos konzultációk, szakmai megbeszélések kezdeményezése.

A kapcsolattartás formái:

Látogatások, tapasztalatcserék, tájékoztatások a gyermekek egyéni fejlődési üteméről, erősségeiről, várható alkalmazkodási nehézségeiről.

Egymás ünnepségein, rendezvényein történő megjelenés, közös programok szervezése az 1. és 2. osztályosokkal.

Az óvodából az iskolába kerülő gyermekek után-követése.

12.4. Az óvoda egyéb kapcsolatai

12.4.1. A nevelést segítő speciális kapcsolataink intézményei, szervezetei:

(szűrővizsgálatok, gyermekorvosi, védőnői tanácsadás, gyermekjóléti szolgáltatás kezdeményezése, szociális ellátórendszerrel kapcsolatos együttműködés, szakmai szolgáltatókkal kapcsolatos együttműködés, cigány nemzetiségi önkormányzattal kapcsolatos együttműködés)

Szakmai- és szakszolgáltatások

Tanulási Képességeket Vizsgáló Szakértői Bizottság, szakszolgálat, szakmai szolgáltatásokat nyújtó szervezetek.

Cél: Szakmai szolgáltatások biztosításának megtervezése és biztosítása

Feladat: A gyermek fejlesztésében való kooperatív együttműködés

Egészségügyi intézmények (orvos-védőnő)

Cél: A gyermekek egészségi állapotának folyamatos figyelemmel kísérése

Feladat: Egészségügyi szűrővizsgálatok kezdeményezése, megszervezése

Gyermekorvosi, védőnői tanácsadása szülők és pedagógusok számára

Gyermekjóléti Szolgálat

Cél: A partneri kapcsolat erősítése

Feladat: A gyermek - család problémáinak megoldása

Minden gyermek járjon óvodába már hároméves kortól, a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekeket nevelő családok kellő anyagi támogatást kaphassanak az óvodába járás feltételeinek megteremtéséhez.

Családsegítő-és Gondozási Központ

Cél: A szociális ellátó rendszerrel való aktív együttműködés

Feladat: Gyermekjóléti szolgáltatások kezdeményezése, szervezése

Őszinte tájékoztatás, konzultáció.
Javaslatok figyelembevétele, nevelőmunkánkba való beépítése.
A védőnői szolgálat segítségével kigyűjtjük és tájékozódunk azokról a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekekről, akik a tárgy évben elérik a 3 éves kort. A védőnők segítségét kérjük az érintett gyermekek, illetve a családok szociális környezetének megismeréséhez.
A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekekkel kapcsolatosan folyamatos konzultációk, a családok helyzetének kiemelt nyomon követése.
Segítő szakemberek:
A sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztésének megvalósításához a városban működő Pedagógiai Szakszolgálat nyújt segítséget, valamint biztosítja a felzárkóztató fejlesztést (gyógypedagógus, logopédus, pszichológus, fejlesztő pedagógus, alapozó terapeuta).
A gyógypedagógus és a fejlesztő pedagógus a tagóvodákban foglalkozik a gyermekekkel.
Konduktor szükség szerint a békéscsabai Napraforgó Gyermek rehabilitációs és Információs Centrum Mozgáskorlátozottak Békés Megyei Egyesülete révén tart terápiás foglalkozásokat.

12.4.2. Kapcsolat külhoni óvodákkal

Törekszünk a Kárpát-medence magyar nyelvű intézményei közötti oktatási tér kialakítása érdekében külhoni magyar óvodákkal kapcsolatot építeni, és – lehetőség szerint – szakmai kapcsolatot fenntartani.

12.4.3. Kapcsolat a fenntartó önkormányzattal

A fenntartó meghatározza munkánk feltételeit - tanügyi-igazgatási feladatok révén - annak betartását is.
Cél: a kölcsönös bizalmon alapuló információcserének és együttműködésnek köszönhetően az óvoda működésének optimális biztosítása.
Feladat:

- A hivatali kapcsolat mellett támogató segítő jellegű adatszolgáltatás.
- Problémamegoldásban mindig a konstruktivitásra, kooperálásra törekszünk.
- A hatékonyságot a rendszeresség és a folyamatosság biztosítja.

12.4.4. Kapcsolat a Roma Nemzetiségi Önkormányzattal

Cél: tartalmassá tenni az együttműködést újszerű formákkal, rendezvényekkel, programokkal.
Feladat:

- Bizalom elnyerése, segítő, támogató kapcsolat kialakítása.

- Szoros együttműködés kialakítása annak érdekében, hogy lehetőség szerint minden óvodás korú gyermek jelenjen meg az óvodai rendszerben, a hiányzások csökkenésének elérése.

12.4.5. Óvoda és a közművelődési intézmények kapcsolata

Cél: A nevelési feladataink sokoldalú, színes megoldásához a közművelődési intézményekkel való kapcsolat elmélyítése szükséges.

Feladatunk: Az intézmények kínálataiból való válogatás.

A művelődési ház, könyvtár, képtár és múzeum nyújtotta lehetőségek felhasználása a nevelőmunkánk hatékonyabbá tételéhez.

Lehetséges kapcsolatok köre: Bartók Béla Művelődési Központ, Városi Könyvtár, Városi Képtár, Márki Sándor helytörténeti gyűjtemény, Békéscsabai Jókai Színház, Napsugár Bábszínház.

Kapcsolattartás formái:

Látogatás, tájékoztatás, megbeszélések, rendezvényeken részvétel, kiállítások, tárlatok megtekintése.

A pedagógiai munka dokumentációi:

A pedagógiai munka dokumentumait kötelezően, elektronikusan generáljuk az oviKréta felületén.

13. Az óvoda-iskola átmenet megkönnyítését célzó fejlesztési program

Az óvoda-iskola átmenet kezelése prioritást kapott intézményünkben, arra törekszünk, hogy megvalósuljon a nevelési folyamat töretlensége, a két intézmény közötti zökkenőmentes átmenet. Az óvoda-iskola részletes programja a TÁMOP 3.1.4. projekt keretében került kidolgozásra. Részletes program leírását az Óvoda-iskola átmenet munkacsoport éves munkaterve tartalmazza. A Pedagógiai Program részletesen tartalmazza a visszamaradó nagycsoportosok számára javasolt célzott foglalkozások szervezéséhez kapcsolódó fejlesztési területeket.

A gyermekek a tanköteles korukat megelőző nevelési évben a későbbi eredményes iskolai előrehaladáshoz fontos képességeik és készségeik fejlesztése érdekében az óvodai csoportokban

*naponta összesen **45 perces időkeretben**, a feladatra differenciált, a gyermek egyéni terhelhetőségéhez igazodó – amennyiben az infrastrukturális adottságok lehetővé teszik, külön térben szervezett – iskola-előkészítő fejlesztő pedagógiai tevékenységben vesznek részt.*
A tanköteles korú, de az óvodában nevelkedő gyermekeket a tanköteles korukat megelőző nevelési évben járóknak kell tekinteni.
A gyermek fejlődésének nyomon követése a tanköteles kor betöltését megelőző nevelési évtől az iskolai tanulmányok megkezdéséhez szükséges készségek és képességek rögzítésével egészül ki a kötelező dokumentumban az iskola-előkészítő fejlesztő pedagógiai tevékenység tervezése érdekében.
A gyermekek fejlődésének vizsgálata céljából diagnosztikus mérési rendszert alkalmazunk.

Óvoda-iskola átmenet programunk célja:

- a gyerekek számára a szorongásmentes, derűs, élmény gazdag légkör kialakítása,
- a gyermekekben felébredjen a tanulási vágy és sikerélményhez jussanak,
- az óvoda legyen nyitott a szülői ház fele, és kiemelt feladatának tekintse a családias légkör megteremtését,
- az óvónők és a tanítók tudjanak és akarjanak együtt dolgozni a gyermekek érdekében.

Az óvoda-iskola átmenet program tömör tartalmi leírása:

„Iskolába pillantó” programokat szervezünk, ezekre a leendő kisiskolásokat játékos, fejlesztő programokkal várjuk, a szülők számára pedig pedagógiai tájékoztatókat szervezünk szakemberek bevonásával. Az iskolakezdéskor átvezető időszak segíti a zökkenőmentes beilleszkedést.

16. Legitimációs záradék

A Pedagógiai Programot készítette: az intézmény vezetője a nevelőtestülete bevonásával.

Az óvoda nevelőtestülete 2025. nevelési évet záró értekezletein (tagóvodánként) át nem ruházható jogkőreben 100 %-os igenlő szavazattal a Pedagógiai Programban az ONAP módositások mentén generált változtatásokat elfogadta.

Az elfogadas tényét a nevelőtestület tagjai az alábbiakban hitelesítő aláírásukkal tanúsítják

Sarkad, 2025. június 25.

Nevelőtestület nevében

A *Szülői Munkaközösség*, az intézmény Pedagógiai Programjának elfogadásához magasabb jogszabályban meghatározott kérdések rendelkezéséhez a véleményezési jogát korlátozás nélkül, a jogszabályban meghatározott határidő biztositásával gyakorolta. A dokumentummal kapcsolatban ellenvetést nem fogalmazott meg.

Szülői Munkaközösség

Sarkad, 2025. június 25.

Szülői Munkaközössóg elnőke

Az óvoda elfogadott Pedagógiai Programját át nem ruházható döntési hatáskörében jóváhagyta képviselő-testület a fenntartó nevében.

Sarkad, 2025. június 26.

fenntartó képviseletében

dr. Mokán István

polgármester

Sarkad Város Önkormányzata 6. Békés vármegye

17. 1. sz. melléklet Humán erőforrás

18. 2. sz. melléklet Egészségnevelési terv

18.2.1 Vöröskeresztes bázis óvoda

18.2.2. Boldogság óvoda

19. 3. sz. melléklet (a kompetencia alapú óvodai program adaptációja)

20. 4. sz. melléklet (IPR adaptációs terv)

21. 5. sz. melléklet (TÁMOP-3.1.4.-08/2-2009-0055 „Kompetencia alapú oktatás, egyenlő hozzáférés- innovatív intézményekben" című projekt fenntarthatósági terve)

22. 6. sz. melléklet (óvodai fejlesztő program)

23. 7. sz. melléklet (eszközlista az óvodai nevelőmunkát, a kompetencia alapú nevelést segítő játékok és egyéb eszközök)

1. sz. melléklet Humán erőforrás

Az óvodapedagógusok képzettsége	*Létszám*
Óvodapedagógusi főiskola	27
Pedagógus szakvizsgával rendelkező óvodapedagógus	1
Vezető óvodapedagógus	1
Gyógypedagógus	1
Óvodamenedzser	1
Óvodai IPR	21
Óvoda-iskola átmenet megkönnyítése	20
Együttnevelés inkluzív pedagógia	6
Kompetencia alapú oktatás	5
Tevékenység központú nevelés	6
Informatikai nevelés	5
Vezető képzés	3
Mese és játék az óvodában	10
OKOSKOCKA	4
Elsősegély alapismeretek	4
Tanulási differenciálás	2
Hátrányos helyzetű gyermekek integrációs felkészítése	2
Természetes anyagok felhasználása óvodában	1
Játékok – csudák - bábikák	1
Környezetismereti játékok elemzése és készítése	1
Tanügyigazgatás és esélyegyenlőség	1
Integrációs ismeretek SNI gyerekek óvodai együttnevelésnek elősegítésére	1
Tehetségek felismerése	2

A dajkák képzettsége	*Létszám*
Dajka szakmunkás bizonyítvány	13
Gimnáziumi érettségi	8
Élelmiszer higiéniai minőségügyi tanfolyam	4
Gyógypedagógiai asszisztens	2
Csecsemő- és gyermekápoló	1
Gyermek- és ifjúságvédelmi felügyelő	1
Tűzoltó tanfolyam	1

2. SZ. MELLÉKLET



Sarkad Város Önkormányzat Óvoda

EGÉSZSÉGNEVELÉSI TERV

KÜLDETÉS

„Óvodáinkban szeretettel fogadjuk a kisgyermekeket, akiknek olyan derűs és biztonságos légkört kívánunk biztosítani, amelyben kibontakoztathatják egyéni képességeiket.
Mindent megteszünk, hogy megfelelő környezetet, szakszerű segítséget, példamutatást és segítséget adjunk. Arra törekszünk, hogy gyermekeink fogékonyak legyenek a világ dolgai iránt, sokoldalúan fejlődjenek, kreatívak és önálló gondolkodásra képessé váljanak. Mindezek mellett testi, lelki épségük és társas kapcsolataik megfelelő kialakításához is hozzá szeretnénk járulni, tudásunkkal és lehetséges eszközeinkkel.

Ebben a folyamatban erős partnerséget alakítunk ki a gyermekek családjaival is."

Az egészséget értékként kezeljük, s értékként közvetítjük a gyermekek és családjaik felé. Feladatunk a gyermekek egészségének védelme, megóvása, edzettségének kialakítása. Egészséges biztonságos környezet kialakítása, nyugodt érzelmi biztonságot nyújtó családias légkör megteremtése, melyet az akkori helyi nevelési programban is megfogalmaztunk és azóta is része a nevelésünknek.

Programunk részletesen tartalmazta, hogy melyek azok az eljárások az egészséges életmód feladatainak megvalósítása során, melyet az óvodákban alkalmazunk.
A gyermekek fejlődéséhez, fejlesztéséhez egészséges környezetet biztosítunk, otthonos életkörülményeket alakítunk ki a gyermekek számára.
A szabad játék során az óvónők biztosítják a feltételeket és tudatosan beépítik a napi tevékenységekbe a csoportnaplóban megfogalmazott egészséges életmódra nevelés legfontosabb feladatait.

A nemzeti köznevelési törvény szerint a köznevelési rendszer segítse elő a gyermekek harmonikus testi, lelki és értelmi fejlődését, ismereteit, jártasságait, képességeit, készségeit, érzelmi és akarati tulajdonságait, műveltségük életkori sajátosságainak megfelelően. Az előírások kiemelik, hogy a nevelési intézményekbe biztonságban és egészséges környezetben kell nevelődniük a gyerekeknek.

A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI - rendelet 128. § - a bevezeti az óvodai teljes körű egészségfejlesztés fogalmát és részletszabályait.

(1) A teljes körű egészségfejlesztés célja, hogy a nevelési-oktatási intézményben eltöltött időben minden gyermek részesüljön a teljes testi-lelki jóllétét, egészségét, egészségi állapotát hatékonyan fejlesztő, a nevelési-oktatási intézmény mindennapjaiban rendszerszerűen működő egészségfejlesztő tevékenységekben.

(2) A nevelési-oktatási intézmény teljes körű egészségfejlesztéssel kapcsolatos feladatait koordinált, nyomon követhető és mérhető, értékelhető módon kell megtervezni a helyi program részét képező egészségfejlesztő program keretében.

(3) A nevelési-oktatási intézmény által működtetett teljes körű egészségfejlesztés olyan folyamat, amelynek eredményeképpen a pedagógusok a nevelési-oktatási intézményben végzett tevékenységet, a helyi pedagógiai programot és szervezeti működést, a gyermek és a szülő részvételét a nevelési-oktatási intézmény életében úgy befolyásolják, hogy az a gyermek egészségi állapotának kedvező irányú változását idézze elő.
Az EMMI - rendelet megfogalmazza a teljes körű egészségfejlesztés célját, kiemelve, hogy az egészségfejlesztés akkor hatékony, ha teljes körű.

Teljes körű, ha áthatja az óvodai élet egészét:

- ha minden gyermek részt vesz benne,
- a teljes nevelőtestület aktív, összehangolt munkájának eredménye,
- megvalósul a felvilágosító tevékenység,
- betartják és betartatják a munka- és balesetvédelmi előírásokat, feltárják és elhárítják a veszélyhelyzeteket,
- az óvodán belüli közösségen kívül bevonják a szülőket és az óvoda közelében működő, erre alkalmas civil szervezeteket, valamint az óvoda társadalmi környezetét is.

A rendelet szerint megfogalmazott célokat intézményünkben a következő módon kívánjuk megvalósítani:

Hosszú távú célok

- Az óvodába járó gyermekek egészségi állapota javuljon.
- Az óvodában rendszeres egészségfejlesztési tevékenység hatására az óvodát használók köre szemléletváltáson menjen keresztül.

Középtávú célok:

- A gyermekek tudásszintje és igénye növekedjen az egészséges életfeltételek megteremtéséhez.
- A családok váljanak partnerekké az óvoda egészségfejlesztési törekvéseihez.
- Az óvoda valamennyi csoportjának bevonása a programokba.

Rövidtávú célok:

- A pedagógia programban leírtak folyamatos megvalósítása.
- TÁMOP 6.1.2. pályázat fenntartása.
- A pályázatba bevont óvodapedagógusok átadják tudásukat kollegáik részére.

AZ EGÉSZSÉGFEJLESZTÉSI TERV

A gyermek a jövő záloga, ezért hangsúlyozottan kell kezelni minden olyan kérdést, ami őt segíti a felemelkedésben. A változó társadalmi kihívások, a civilizációs ártalmak felhívják arra a figyelmet, hogy a társadalmi beilleszkedés, a személyiségfejlődés mindennek alapját képezik. Ezért nagyon fontos, hogy akkor, amikor az egészség fejlesztéséről beszélünk, akkor megfogalmazzuk, hogy a teljes ember testi, lelki és szociális jóllétére gondolunk. Az egészséges életmód kialakításának leghatékonyabb módja az óvodáskor.

Ebben az életkorban ugyanis a gyermek belép egy olyan értelmi világba, ahol kialakulnak a saját képzetei, amikor bizonyos viselkedésformákat és szokásokat a magévá tesz. A 3-7 éves életkorban, nagyon fontos, hogy milyen mintákat lát a gyermek és milyen viszonyulása van a körülötte lévő felnőttekhez. Mindehhez természetesen hozzájárulnak azok a feltételek, amelyek biztosítják a gyermek számára az egészséges életvitel kialakításához szükséges feltételeket.

A hátrányos helyzetben élő gyermekek nagy többsége nem kapja meg otthonról a szükséges mintát és támogatást, ezért különösen fontos, hogy akkor, amikor a gyermeket egészséges életmódra szeretnének nevelni, a szülőket, a családjaikat is vonjuk be ebbe a tevékenységbe.

Az óvodapedagógusok személyisége meghatározó a gyermek életében. Az óvónők elhivatottságot éreznek a gyermeknevelésre, és mindeközben támaszt és szeretetet nyújtanak a gyermeknek.

A gyermek rendkívül fogékony az érzelmi megnyilvánulásokra, ezért a nem őszinte, megjátszott érzelmeket azonnal észreveszi. Észreveszi a hitetlenséget is. A hamis érzelmek

negatív reakciót és hatásokat váltanak ki a gyermekből, míg az őszinte érzelmekre szeretettel és utánzással reagál a gyermek. Ezért igen fontos, hogy az egészséges gyermek hiteles példákkal és személyiségekkel találkozzon, azok vezessék őt a megfelelő egészséges életmód programokra. A hatékonyság csak ebben az esetben várható el.

Az egészségfejlesztési pedagógia program szerves része az óvodai gondozásnak és a nevelési programnak is. Nem tervez különlegességeket, csupán a helyzethez és a helyi igényekhez igazodva, megkísérli megfogalmazni a legfontosabb teendőket ahhoz, hogy a gyermekek minél jobb életkilátásokkal lépjenek az iskolába, a felnőtt élet felé.

Ennek megfelelően nem lehet egészséges életmódról beszélni, ha nem vesszük számba az egészséget komolyan befolyásoló és meghatározó tényezőket. Ezért az intézmény egészségfejlesztési tervéhez kapcsolódva hangsúlyozottan megfogalmazásra kerülnek azok a tényezők, amelyek nagyban meghatározzák a gyermek életvitelét.

Az egészségvédelmi program tartalma:

❖ **Helyes napirend, heti rend kialakítása**

Az egészséges életmódhoz szükséges a szervezet számára, hogy meghatározott ritmusban történjen. Már a csecsemő és kisdedkorban is alapvetően fontosak a gyermek számára a megfelelő időpontok, szokások. Kisgyermek korban még alakítani lehet a rossz szokásokat, a közösséghez alkalmazkodnak a gyermekek. De a tudatuk ébredésével a kialakult jó szokásokat rögzíteni is lehet, azaz befolyásolni lehet az egészségmagatartásukat. Ezért nagyon fontos, hogy a megfelelő tevékenységek váljanak el egymástól, legyen kellő idő az étkezésre, a játékra, a pihenésre, s ha kell a személyes foglalkozásra is. Ehhez szükséges a szülő partnerségének az elnyerése, hogy mindez folytatódjon otthon is a gyermek életében.

❖ **Egészséges táplálkozás**

Napjainkban a családok nagy részében egyre nagyobb teret kap az egészségtelen élelmiszerek fogyasztása, a nassolás. A gyermek megszokja már kisdedkorban, hogy cukrot, csokit, ropit, chipszet kap. Így nagyon fontos, hogy a gyermekközösségben egyrészt megfelelő legyen a közétkeztetés, és ugyanakkor örömet is jelentsen számukra az egészséges ételek elfogyasztása s megismerhessék azokat. A közétkeztetési intézmény teljes partner ezen terület kapcsán, mivel a lassan országossá vált mintamenza program alapítója közzé tartozik.

Mi az egészség?

Definíció: A teljes testi, lelki és szociális jóllét állapota.

Meghatározza:

- makro- és mikrokörnyezetünk,
- a társadalom berendezése,
- szociális érzékenységünk
- személyes kapcsolataink,
- öröklött tulajdonságaink.

Fajtái, dimenziói:

- Biológiai egészség: a szervezet megfelelő működése.
- Lelki egészség: a tudat nyugalmának és önmagunkkal szembeni békének a jele.
- Mentális egészség: tiszta és következetes gondolkodás.
- Emocionális egészség: érzések felismerése.
- Szociális egészség: másokkal való kapcsolatok kialakítása.

Egészséges táplálkozás

Definíció: különféle ételek, italok megfelelő arányban és mennyiségben, kellő változatossággal történő rendszeres fogyasztása.

Egészséges táplálkozás alapjai:

- Minél változatosabb étrend.
- Kevésbé zsíros étel.
- Kevés só használata.
- Ételeinket csekély mértékben cukrozzuk, édességet hetente 1-2 alakalommal együnk.
- Naponta fogyasszunk tejet vagy tejterméket.
- Rendszeresen, naponta többször együnk zöldséget, gyümölcsöt.
- Együnk gabonafélét.
- Naponta 4-5 alkalommal étkezzünk. Étkezésünk ne legyen túlságosan bőséges vagy nagyon kevés.
- Együnk nyugodtan, ne kapkodjunk.
- Legyen meg a napi megszokott étkezési menetrendünk (azonos időben étkezzünk).
- Szomjúság ellen vizet igyunk.
- Előnybe részesítsük gyümölcsöt, zöldséget, halat, barna kenyeret.
- Mérsékelten fogyasszunk a sovány húsokat, zsírszegény tejet, tejterméket, olajat, tojást.

- Kerülni kell az édességet, zsíros húsokat, cukros üdítőket, sót, alkoholt.
- A helyes táplálkozás fedezi a szervezet élettani folyamataihoz szükséges energiát és tápanyagot.

Mit, miért fogyasszunk?

- Gabonafélék: Ezek alkotják az egészséges táplálkozás alapját.
- Zöldségek- gyümölcsök: sok vitamint, ásványi anyagot, élelmi rostot tartalmaznak.
- Tej, tejtermékek: sok fehérjét tartalmaz, a kalcium és a D vitamin forrása.
- Hús, húskészítmények: naponta ajánlott fogyasztani. Sok benne a fehérje, a vas ellátottsága szempontjából jelentős szerepe van. Sovány húsok fogyasztása ajánlott: csirke, hal, pulyka, sovány sertés és marhahús.
- Tojás és tojáskészítmények: a fehérje szempontjából fontos, de a sárgájában magas a koleszterin. A tojásból készült termékek fogyasztása csak mértékkel javasolt (száraztészta, sütemény, krémek stb.).
- Zsír- zsiradékok: Magyarországon sok zsírt fogyasztunk. 1,5-2 % - al többet, mint amennyire szükségünk van.
    - telített zsírok: sertészsír szalonna, vaj, tejszín, Ezeknek magas a koleszterintartalma, fogyasztását mellőzzük.
    - telítetlen zsírok: napraforgó és repce olaj, margarin, halolaj fogyasztása ajánlott.
- Só: nagyon fontos nátrium bevitel szempontjából, de túlzott fogyasztása veszélyes.
- Cukor, édességek: a megfelelő szénhidrát bevitele a kiegyensúlyozott táplálkozás része. Túlzott fogyasztása veszélyes.
- Folyadék: napi 1,5-2 liter folyadék bevitele szükséges. Legjobb szomjoltó a tiszta víz. Ihatunk frissen préselt gyümölcs- zöldségleveket is. Ne fogyasszunk alkoholt és cukros üdítőket.

Miért táplálkozzunk egészségesen? Egyre több ember szenved a túlsúlytól, az elhízástól.

A korai elhalálozás kiváltó tényezője:

- magas vérnyomás
- megemelkedett koleszterinszint
- kedvezőtlen testtömeg
- cukorbetegség.

Az egészséges táplálkozással a betegségek kockázatát minimálisra csökkenthetjük, megőrizhetjük egészségünket, növelhetjük szellemi, fizikai teljesítményünket.

Ajánlott foglalkozási anyagok:

1. Az egészséges táplálkozás szerepe a mindennapi életünkben:

Célja: annak tudatosítása, hogy a különféle gyümölcsök és zöldségek szervezetünk számára elengedhetetlenül fontos tápanyagokat tartalmaznak: vitaminokat, ásványi anyagokat, rostokat és nagy mennyiségű vizet. Fogyasszunk sok zöldséget és gyümölcsöt ezáltal megelőzhetjük a betegségeket és jó lesz a közérzetünk.

Tevékenységek:

- Az egészség, mint fogalom megbeszélése.
- Zöldséges boltban való vásárlás. Ismerkedés az idény zöldségekkel, gyümölcsökkel.
- Felismerő játék (tapintással, szaglással, ízérzékeléssel).
- Gyümölcs, zöldség saláta készítése.
- Zöldségemberke rajz (minden testrész egy zöldségféle).
- Piacon való vásárlás.
- Veteményeskertbe látogatás.

A tevékenységekhez kapcsolódó mese, vers, dal, mondóka:

- Szutyejev: Az alma
- Drégely László: Az almafácska
- Komatálat hoztam…
- Piszkos a kezem…
- Piros alma…

2. Az egészséges táplálkozás alapjai:

Célja: egészségtudatos magatartás kialakítása és fejlesztése.

Mit tegyünk annak érdekében, hogy egészségesen táplálkozzunk?

- Táplálkozzunk egészségesen!
- Együnk bőségesen gyümölcsöt, zöldséget!
- Naponta igyunk tejet, együnk tejterméket!

- Sovány húsokból, húskészítményekből naponta érdemes fogyasztani kisebb mennyiséget, legalább heti egyszer együnk halat!
- Zsír helyett olajjal készítsük az ételeket!
- Kevés sót használjunk!
- Igyunk naponta többször vizet, a cukros üdítők fogyasztását csökkentsük!
- Legyen idő minden nap a nyugodt reggelizésre!

Tevékenységek:

- Egészséges ételek vásárlása boltban, zöldségesnél.
- Ételcsoportok szerinti válogatás újságokból, majd a képek kivágása, és felragasztása kartonra.
- Vetőmagok ültetése cserépbe, folyamatok megfigyelése, gondozás.
- Zöldség, gyümölcs készítése gyurmából.

A tevékenységekhez kapcsolódó mese, vers, dal, mondóka:

- Mókus Péter kiskertje
- A nyúl és a káposzta
- Borsót főztem…
- Hagymás, hagymás…
- Én kis kertet…
- Komatálat hoztam…
- Kiskertemben uborka…

3. Egészséges és egészségtelen ételek:

Célja: annak tudatosítása, hogy melyek az egészséges és egészségre káros élelmiszerek. A vitaminokban gazdag táplálkozás fontosságának, „egészségmegőrzés” hatásának hangsúlyozása.

Tevékenységek:

- Egészséges és egészségtelen ételek megismerése.
- Mi mitől egészséges és mitől egészségtelen.
- Válogatás az ételek között.
- Veteményeskertbe való látogatás.

- Képek nézegetése, válogatás megadott szempont szerint, plakát készítése.
- Só-liszt gyurmából egészséges ételek készítése.

A tevékenységekhez kapcsolódó mese, vers, dal, mondóka:

- Kiskertemben uborka…
- Digi-dagi daganat…
- Hely a sályi piacon…
- Piros alma…
- Nyuszi fülét hegyezi…

4. Ételpiramis:

Célja: Táplálkozási piramis értelmezése, az egészséges étkezés vizuális megjelenítése, a kiegyensúlyozott diéta alapja

Tevékenységek:

- Összefoglalás: az egészséges táplálkozásról hallott ismereteink.
- Megismerkedés az ételpiramissal, az ételek elhelyezkedési szintjeivel.
- Ételpiramis készítése nagyméretű kartonra, újságból kivágott élelmiszerek, majd ezek felragasztása a megfelelő helyre.

A piramis felépítése:

A piramis alján a kenyérfélék, tehát a szénhidrátok találhatók. Ezekből kell a legtöbbet fogyasztani.

A második szinten a zöldségek és gyümölcsök találhatók. Ezekből kevesebbet kell enni – a piramis szerint -, mint a szénhidrátokból, de majdnem ugyanannyit.

Ezután következnek a tejtermékek és a húsok, azaz a fehérjék. Ezekből még kevesebbet kell fogyasztani.

A piramis tetején találjuk a zsírokat, olajokat, édességeket. Ezekből kell tehát a legkevesebbet fogyasztani.

Az évek során a kutatások eredményei módosultak, a következő, az új ételpiramis megjelenítése:

Az új piramis szerint a legfontosabb a testmozgás, azután következnek a zöldségek és a gyümölcsök, velük együtt az olajok, zsírok, és a teljes kiőrlésű gabonafélék.
A harmadik emeleten találhatóak az olajos magvak, hüvelyesek, halak, szárnyasok és a tojás.
A negyedik emeleten a tejtermékek találhatóak, és a piramis csúcsán a vörös húsok, a vaj, a tésztafélék, a rizs, és a fehérkenyér.

❖ **Mindennapos mozgásprogramok**

A 3-6 éves életkorban a legmozgékonyabb a gyermek. Tele van energiával. Játékos örömmel. Ha ezt helyes irányba tereljük, akkor már sokat tettünk azért, hogy egészségesebbek legyenek. A testnevelés, a heti tervezett mozgás foglalkozás szervezése, szabad mozgás az udvaron része a megvalósítandó feladatainknak. Ugyanakkor egyre több a tartási rendellenesség a gyermekeknél, ezért jó, ha már célzott programok kerülnek bevezetésre az óvodai nevelés során, ezekhez ajánljuk a prevenciós torna elemeket, melyet be tudunk építeni a mindennapjainkba.

Prevenciós tartásjavító torna:

A szűrővizsgálatok azt jelzik, hogy egyre gyakrabban fordul elő a hanyag tartás. A gyerekek hamarabb érnek, biológiai fejlődésük felgyorsult, de izomerejük nincs arányban testmagasságuk fejlődésével. A Mindennapos mozgásszegény életmód negatívan befolyásolja az izomzat fejlődését, azáltal, hogy a gyermekek testtartása nem megfelelő, kevés fizikai megterhelést bírnak el. A fejletlen izomzatú gyermekeknél sajátságos „hanyag" tartás alakul ki. Hanyag tartásnál nincsenek rögzült deformitások, a fokozott gerincgörbület korrigálható.

A rendszeres tornával a gerinc izomzat megerősítésével biztosítható a jó testtartás. A tartáshibák létrejöttében nagy szerepet játszik a helytelen ülés, ezért fontos a helyes ülés megtanítása is.
Fontos törődni a gyermekek testedzésével, melyet korán el kell kezdeni, mert már első éveikben kialakulnak azok a képességek, amelyek meghatározzák későbbi fizikai és szellemi alkatukat.

Gyakorlatajánlás:

1. Lábujjhegyen járás.
2. Járás sarkon.
3. A láb külső élén járás behajlított lábujjakkal.

4. Karok magas tartásban, kis terpeszállás, törzsdöntés előre, hátra (többszöri ismétléssel).
5. Törzs fordítása jobbra, balra.
6. Törzskörzés.
7. Törpejárás, guggoló járás, guggolásban haladás.
8. Törökülés karok a térden a hát domborítása és homorítása.
9. Térdelőtámasz a hát domborítása és homorítása.
10. Mászás a talajon.
11. Fókajárás.
12. Hason fekvés a karok magas tartásban (fül mellett) mellkas, fej emelés és leengedés a földre.
13. Ülésben nyújtott láb emelése felváltva.
14. Ülésben az egyik láb emelése és homlokkal való megérintése (másik lábbal is).
15. Pók járás.
16. Rákjárás.
17. Bölcsőringatózás (hason fekvésben a térdek behajlítása, boka megfogása nyújtott karral, közben a fej váll mellkas comb felemelésével billenés előre, hátra).
18. Háton fekvés a has mellkas kiemelésével nyújtózkodás.
19. Nyújtott ülésben döntés előre nyújtott lábbal a lábujjak megérintésével.
20. Felállás. Légző gyakorlat végzése. Orron keresztül beszívjuk mélyen a levegőt a karok magasba emelésével, a szánkon kifújjuk a karok leengedésével.

A légző gyakorlatok szerepe:

- A gyakorlatok előtt, közben és utána is végezzünk légző gyakorlatokat.
- A helyes légzés a testi fejlődés szempontjából rendkívül fontos, a Mindennapos mozgásokat kevesebb fáradsággal végezhetjük helyes légzéssel.
- A gyakorlatok végrehajtását nyitott ablaknál végezzük.
- Fontos, hogy a gyakorlat végzése közben a hátunk egyenes legyen, mivel a levegő így tud végig menni a légzőszervünk minden részén.
- A gyakorlatokat többször ismételve végezzük és csak a rendszeresség hozhat várt eredményt.

Prevenciós lúdtalpjavító torna:

Normális esetben a láb három fő támaszkodási ponton ér le a talajra: a nagylábujj „bütykénél”, a kisujj mögött; a külső talpszélen, valamint a sarokcsont végénél. A két külső támaszkodási pont között feszül a harántboltozat, a két elülső és a hátsó támaszkodási pont között pedig a hosszanti boltozat íve.

Ha ezek a boltozatok – egyenként vagy együttesen - lelapulnak, romlik a láb keringése, a mozgás rugalmassága, izomegyensúly zavarok keletkezhetnek.

A lúdtalp leggyakrabban két deformitásra vezethető vissza:

1. A talp haránt- és esetleg a hosszanti boltozatának ellapulására.
2. A láb alaki deformitására (A sarok befelé dől, az Achilles-ín ív alakban fut le, befelé néző domborulattal, a belső boka erősen kiugrik.).

Gyakorlatajánlás:

- Mielőtt lábtornához kezdünk első alkalommal ismerkedjünk meg a lábunkkal. (talp, lábfej, boka, lábujjak, hogyan mozgathatók, a láb részei) ezután kezdhetjük közösen a tornát gyermekünkkel, zokni nélkül.

1. Alapgyakorlat: ülő helyzetben, mezítláb, nyújtott vagy behajlított térddel a lábujjak hajlítása, a lábfej lefeszítése és visszaengedése (spicc, pipa) -karmolás- a talp ökölbe szorítása.

2. Ülő helyzetben, hajlított térddel hajlított lábujjakkal a talp, illetve a láb beforgatása, a talp megtekintése.

3. Ülő helyzetben, nyújtott vagy hajlított térddel a lábujjak legyezőszerű terpesztése.

- Az alapmozdulatok elvégzésének gyakran akadálya, hogy nincs bemelegítve a talp, ezért sok lazító gyakorlatot kell végezni, hogy az izmok hosszabb ideig tudjanak dolgozni.

4. Ülő helyzetben nyújtott vagy hajlított térddel a lábunkat két kezünkbe véve az ujjaktól a sarkok felé haladva lassan dörzsöljük, masszírozzuk a talpat.

5. A gyakorlatokat többször megszakítjuk és a talpat a talajhoz ütögetjük, mellyel fokozzuk a talp ellazítását.

6. Papírzsebkendőt veszünk elő (és csak a lábunkkal nyúlunk hozzá), széthajtogatjuk a földön, a fogjuk meg egyik lábunkkal és adjuk át a másikba. Majd vegyük fel újra a földről és integethetünk vele, majd lábcsere. A földön lévő zsebkendőt gyűrjük be a lábunk alá. Majd lábunkkal tépjük össze és darabjait rejtsük a talpunk alá. Ezt követően pedig lábunkkal ügyesen dobjuk ki a szemétkosárba.

7. Ehhez hasonló módon tudunk üveggolyóval, fagyönggyel, labdával, plüssállattal, karikával, ceruzával is gyakorlatokat végezni, lábbal fogjuk meg tornázzunk vele.

8. Légző gyakorlat: nyújtott ülésben karok magas tartásban levegőt kifújjuk, miközben igyekszünk megérinteni a lábujjunkat. Majd karokat visszaemeljük magas tartásba és beszívjuk a levegőt.

- Érdemes edzeni a csupasz talpat, hogy megelőzzük a lúdtalp kialakulását. Megtehetjük ezt seprűnyélre lépve, teniszlabdával, a talp hajlítgatásával, gyöngy összeszedés lábbal stb.…
- Sajnos a mezítláb járás teljesen kiment a divatból, bár önmagában kevés lenne a lábboltozatok karbantartására. Ha viszont mezítláb, homokos talajon vagy mogyorónyi kavicsokon járunk, akkor már napi 5-10 perces helyben járással aktív módját találtuk meg a lábboltozatunk védelmére.
- Az általunk ajánlott gyakorlatok többszöri ismétlésével, rendszeres gyakorlásával a láb izomzata megerősíthető, deformálódása megelőzhető.

❖ **Lelki egészség védelme**

Az életkori sajátosságnak megfelelően, a személyes gondozás, a szeretetteljes légkör, a szülőkkel való jó kapcsolat biztosítani tudja a gyermekek egészséges lelki fejlődését, melyet a megfelelő Mindennapos mozgásprogramokkal erősíteni lehet.

A testi, lelki, mentális egészség fejlesztése

Célja: elősegítse a kiegyensúlyozott pszichés fejlődést, támogassa a gyermek környezetéhez történő alkalmazkodást, és pozitív hatást gyakoroljon a gyermek személyiségének fejlődésére.

A magatartási függőség a szenvedélybetegségek kialakulásához vezető szerek fogyasztásának és a gyermeket veszélyeztető bántalmazásnak a megszüntetése.

Az EMMI – rendelet a pedagógus feladatait határozza meg a testi, lelki, mentális egészség fejlesztése, a magatartási függőség, a szenvedélybetegség kialakulásához vezető szerek fogyasztásának és a gyermekveszélyeztető bántalmazásnak a megelőzése terén.
Abban az esetben, ha a pedagógus a gyermek, bántalmazását vagy deviáns viselkedésformákat észlel, az adott csoport nevelésében, oktatásában közreműködők bevonásával esetmegbeszélést kezdeményez, majd a pedagógusokkal közösen feltárja azokat a lehetséges okokat, amelyek a viselkedés sajátos formájához vezethettek A konfliktusban érintett gyermekek kiemelt segítségben részesülnek.
Amennyiben az érintett gyermeknél a viselkedési problémák ismétlődő jellegűek, az intézmény vezetője értesíti óvodás gyermek esetén az illetékes szervet.

Mentális egészség

A pedagógus kötelessége, hogy a gyermek testi, lelki egészségének fejlesztése és megóvása érdekében tegyen meg minden lehetséges erőfeszítést:

- felvilágosítással
- munka- és balesetvédelmi előírások betartásával és betartatásával
- veszélyhelyzetek feltárásával és elhárításával
- a szülő – és szükség esetén más szakemberek – bevonásával.

A WHO a mentális egészséget úgy definiálja, mint a jóllét állapotát, amelyben az egyén meg tudja valósítani képességeit, meg tud birkózni a normális élet stresszhelyzeteivel, termékenyen képes dolgozni, és hozzá tud járulni a közösségének életéhez. A pozitív mentális egészség fogalma olyan személyiségműködési folyamatra, illetve olyan készségek, képességek meglétére utal, amelyek egyéni képességeinek és társas kapcsolatainak kibontakozásával a kiteljesedését biztosítják.

A mentális egészség számos készséget és képességet foglal magába, ezek közül a legfontosabbak:

- a pszichés, az érzelmi, intellektuális és spirituális fejlődés képessége és jóllét fenntartása,

- kölcsönösen kielégítő társas és közösségi kapcsolatok kialakítása és fenntartása,
- az élettel együtt járó stresszel való megküzdés képessége és a kihívásoknak a személyes fejlődés szempontjából való tendencia,
- pozitív hatást gyakoroljon a személyiséget érintő változásokra.

❖ **Személyi higiéné, higiénés szokások kialakítása**

A higiéné az orvostudománynak az a része, amely az egészség megvédését, a károsodások megelőzését kívánja elérni.

Személyi higiéné: A személyi higiéné az egyénre vonatkoztatott, életkori sajátosságoknak megfelelő egészségügyi szabályok összessége.

Célja: A gyermek megismertetése, a mindennapi tisztálkodás fontosságával.

A személyi higiéné területei:

- testi higiéné: Beszélgetés a gyerekekkel, hogyan kell fürdeni. (Mindennapos tisztálkodás)
- bőrápolás, bőrvédelem (UV védelem).
- hajápolás: beszélgetés a gyerekekkel, hogy ki mikor szokott hajat mosni és ki segít neki. Játék a babákkal. A babák hajának megmosása.
- szájápolás, a fogak és ápolásuk: Megbeszéljük, hogy egy nap hányszor kell fogat mosni, valamint megmutatjuk a gyerekeknek a helyes fogmosási technikákat. Mivel és hogyan kell fogat mosni. Ez szükséges ahhoz, hogy a fognyüvő manó ne tegyen kárt a fogakba. Mit szabad és mit nem szabad enni.
- kézápolás: Beszélgetés arról, hogy miért kell kezet mosni és mikor. Bacilusok elkerülése miatt. A mosdóban elgyakoroljuk, hogy hogyan kell kezet mosni.
- szem: Reggel az arcmosásnál a szemünket is megmossuk, hogy a benne lévő kórokozókat ki tudjuk mosni.
- fül: Minden nap szintén meg kell mosni a füleket, hetente egyszer pedig alaposan ki kell mosni.
- orrápolás: Az orrot mindig ki kell fújni. A helyes orrfújás technikájának gyakorlása.
- a nemi szervek higiéniája
- közvetlen környezetünk tisztasága

Tevékenységekhez kapcsolódó mondókák, versek, mesék:

- Dal: Piszkos a kezem…
- Mese: Fésűs Éva: A fogfájós nyuszi
- Vers: Tisztaság Manó versike
- Vizuális tevékenység: Tisztaság Manó festése

❖ **Balesetvédelem, baleset megelőzés**

A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI - rendelet 168. §- a rögzíti, hogy az óvodában a nyitvatartási időben biztosítani kell a gyermekek felügyeletét, védelmét, figyelemmel a baleset-megelőzés szempontjaira. Olyan környezetet kell teremteni, amely alkalmas a balesetbiztonsággal kapcsolatos szokások, magatartási formák kialakítására, fejleszteni kell a gyermekek biztonságra törekvő viselkedését.

A kisgyermekek közlekedésének biztonsága szinte teljesen a felnőttek kezében van, hiszen ő dönt arról, hogy hol tolja a babakocsit, vagy megy át az úton kisgyermekével, beszereli és rendszeresen használja-e a biztonsági gyermekülést, a kerékpáron megfelelő ülésben és csak akkor szállítja-e a gyermeket, amikor az már elég érett hozzá, egyenesen, biztosan ül.

A nagyobb gyermekek és fiatalok biztonságát pedig a kisgyermekkorban alapozzuk meg. Az önálló közlekedésre nevelés hosszú folyamat, ahol a gyermek készségeit, érettségét, temperamentumát maximálisan figyelembe kell venni.

A játéknak, a szabadidőtöltésnek fontos szerepe van a gyermekek és fiatalok életében. Az is fontos azonban, hogy mindeközben biztonságban legyenek, ne érje őket baleset, sérülés. Ahány féle játék, szabadidős tevékenység, annyi féle veszély, lehetséges.

Ajánlott foglalkozási anyagok:

1. **Gyalogos közlekedés szabályainak gyakorlása**

Célja: A helyes közlekedés szabályainak megismertetése a gyerekekkel. Ismerkedés a közlekedési táblákkal, gyalogos közlekedés alapvető szabályaival.

Tevékenységek:

- Játékos formában a gyerekek megismerkednek a gyalogos közlekedés alapvető szabályaival.
- Megnevezik és megkülönböztetik a piros és zöld színt, valamint ezek jelentését a közlekedésben.

- Megismerkednek a közlekedési táblával, illetve egyéb táblákkal és a kijelölt gyalogos átkelőhely használatával.
- Megbeszéljük, ki-hol közlekedik (gyalogos, kerékpáros, autós)
- A gyalogos közlekedés szabályainak gyakoroltatása séta alkalmával.
- Az úttesten, ott ahol nincs kijelölt átjáró, ott ahol van gyalogos átkelőhely, és ott ahol a gyalogos átkelőhely, és lámpa van. Mindhárom esetben megbeszéljük a lehetséges veszélyhelyzeteket, valamint az áthaladás szabályait.
- Gyakoroljuk úgy is az áthaladást, ha valami miatt az út széléről nem látunk jól szétnézni.
- Felhívjuk a gyerekek figyelmét, arra, hogy a közlekedési szabályok a gyalogosokra is vonatkoznak. Így előzhetjük meg a baleseteket.
- Az óvodába visszaérve a csoportszobában még mesekönyvet nézegetünk, amelyben közlekedési táblákat és közlekedési eszközöket találhatunk.
- Beszélgető körben felidézhetjük a séta során szerzett tapasztalatainkat.

Tevékenységhez kapcsolódó mese, vers, mondók:

- Filmvetítés: Zebra Zoli címmel
- Könyvnézegetés: Mit jelent?
- Mondóka: Sétálunk, sétálunk…
- Vers: Tamkó S. Károly: Csöpp kis Márta
- Dal: 100 Folk Celsius: Balra nézek, jobbra nézek…

2. Közterületi balesetek és megelőzésük: szabályrendszerek, magatartási normák a közterületeken

Célja: Gyerekek ismerjék meg a helyes magatartási formákat, hogyan kell viselkedni közlekedés közben. A helyes viselkedés alkalmazásával megelőzhetőek a balesetek.

Tevékenységek:

Beszélgető kör kérdései:

Mi idézheti elő a balesetet?

Mire kell figyelni, milyen szabályokat kell betartani?

Mit kell tenni és kinek kell szólni baleset esetén?

Hogyan lehet megelőzni a balesetet?

- Játszó udvaron való viselkedési szabályokkal, szokásokkal való ismerkedés, az eszközök helyes használatának bemutatása, megbeszélése.

- A séta előtt átismételjük a gyalogos közlekedés szabályait. megbeszéljük, ki hol közlekedik (gyalogos, kerékpáros, autós)
- Sétálni megyünk, hogy megfigyelhessük az utcán való közlekedést.
- Megbeszéljük, hogy milyen közlekedési eszközöket ismerünk. (vízi, légi, szárazföldi), játék alkalmával, készíthetünk plakátot is.

Tevékenységhez kapcsolódó mese, vers, mondóka

- Mese: Velem nem játszik senki
- Vers: A mozdony
- Vizuális nevelés: Autó készítése ragasztással

3. Elektromos balesetek, tűzesetek, hő ártalmak, mérgezések (gáz, gőz, növények, gyógyszerek, gyertya) veszélyes helyszínek, helyzetek

Célja: **Balesetek megelőzése. Segítség hívás gyakorlása (mentő, rendőr, tűzoltó).**

Tevékenységek:

- Beszélgetést kezdeményezünk baleseti lehetőségekről, veszélyforrásokról, vegyszerekről, gyógyszerekről, valamint a tűzről az otthoni háztartásban.
  Mire kell figyelni?
  Hogyan lehet megelőzni?
  Mi a teendő, ha mégis valami baj történik?
- Baleseti szituációs játékokkal tudunk nyomatékot adni az elhangzottaknak.
- Bemutatjuk a gyerekeknek a tüzet, annak veszélyeit és a tűzgyújtás szabályait.
- Megbeszéljük, hogy milyen helyzetbe hívjuk a tűzoltót, a mentőt, és a rendőrséget.
- Elgyakoroljuk a tűzoltó és a mentő hívását.
- Elmondjuk a gyerekeknek, hogy vannak olyan növények, amelyek mérgezőek. Valamint azt is, hogy a gyógyszert a gyerekek csak akkor vehetik be, ha felnőtt van a közelbe és engedélyt kapott rá.

Tevékenységhez kapcsolódó mese, vers, mondóka:

- Mesék: Kismalac és a farkasok
  A varázsigét mondó nyulacska
- Vizuális nevelés: Tűz rajzolás
- Dal: Ég a város…

4. **Baleseti mechanizmusok értékelése lehetséges következményük**

Célja: a megelőzés a helyes viselkedés formáinak megismerése és megerősítése.
Tevékenységek:

- Felelevenítjük a múltkori tevékenységeken tapasztaltakat.
- Beszélgető körben a leggyakrabban előforduló balesetekről kezdeményezünk beszélgetést. Tudatosítjuk, hogy a baleset akár súlyos következményi is lehetnek.
- Veszélyhelyzete felismerése a balesetek elkerülése érdekében.
- Megbeszéljük, hogy ki hol találkozhat baleseti veszélyforrásokkal.
- A gyerekeknek játéktevékenység közben megmutatjuk, hogy milyen baleseti mechanizmusok vannak. Vannak balesetek, ahol az ütközés ereje lehet kisebb és nagyobb is.
- Lassabban haladó autó kisebb erővel ütközik össze egy másik autóval. Ilyenkor vagy nincs sérülés, vagy csak kismértékű (kéz-lábtörés, zúzódások keletkezhetnek). Játékos formában balesetet színlelünk és ellátunk egy gyermeket, akinek könnyű sérülés van a kezén, melyet sterilizálás után bekötünk.
- Gyorsabban haladó autó nagyobb erővel ütközik egy másik autóval. Ilyenkor súlyosabb sérülés is előfordulhat, az autó nagyon megrongálódik. Ezután felelevenítjük a már tanultakat is.
- A magasból való kiesés, nehéz tárgy esett a sérültre (nem mászunk fel a korlátra, nem hajolunk ki rajta, fentről tilos játékot kidobni, mert balesetveszélyes).
- Szituációs játékkal elevenítjük fel, ha egy gyermek elcsúszik, beütheti a fejét és elvesztetheti az eszméletét. (stabil oldalfekvés)

Tevékenységhez kapcsolódó mese, vers, mondóka:

- Mese: Robi Szánkózik
- Dal: Tüzet viszek

❖ **Elsősegélynyújtás**

Ajánlott foglalkozási anyagok:

1. **Az elsősegélynyújtás etikai és balesetvédelmi vonatkozásai**

Célja: A bajba jutott embereken való segítségnyújtás. Mentő hívásának gyakorlása.
Tevékenységek:

- Beszélgetés arról, ha baleset történik, hogyan kell viselkednünk
- Baleset esetén a helyes magatartás elsajátítása, alapvető emberi jogok tiszteletben tartása.
- Szeretnénk, hogy a gyerekek számára váljék a segítségnyújtás természetessé. Értsék meg mit jelent egy sérült ember kiszolgáltatott helyzete mit szabad és mit nem illik ilyen esetben tennünk. Ezáltal fejlesztjük empatikus és együttműködési készségüket
- A bajba jutott emberek viselkedéséről való beszélgetés. Aki bajban van annak kicsit zavart a viselkedése. Az első dolgunk megnyugtatni.
- Miután megnyugtattuk a bajba jutottat megkérdezni, hogy mi történt. Ha szükséges tudjunk hozzá orvost, vagy mentőt hívni.
- Gyerekeknél, ha baj történik, mindig a legközelebbi felnőttnek szóljon
- Megismertetjük a gyerekeket az elsősegélynyújtás alapfogalmaival (fertőzés, balesetvédelem stb.) Fontos, hogy minden esetben használjunk gumikesztyűt. A foglalkozás által a gyerekek szókincse is bővül (steril, kórokozók stb.).
- Szituációs játék során balesetet színlelve tudatosítottuk a gyermekekben, hogy mindenképpen próbáljanak segítséget nyújtani – természetesen az ő életkori sajátosságaikhoz mérten.

  Segítségnyújtás alkalmával tartsák tiszteletben a sérült személyiség jogait (ne nevessék ki, ne csúfolják, őrizzék meg a sérült emberi méltóságát).
- Mentő számának megismerés, mentőhívás szabályainak gyakorlása.
- A gyermekek elmesélhették a velük történteket. Saját tapasztalatok megbeszélése.

Tevékenységhez kapcsolódó vers, mese, dal, mondóka:

- Mese: Mese a beteg kakukk madárról

  Mese a vízilóról, aki félt az oltástól
- Vers: Egy lázas beteg vallomása
- Vizuális tevékenység: A gyerekek lerajzolják az őket ért baleseteket.

2. A helyszíni tevékenység szabályai

Célja: Az elsősegélynyújtás felismerésének fontossága.

Tevékenységek:

- A foglalkozás kezdetén megbeszéljük a gyerekekkel a „helyszín” fogalmát. Ezután eljátsszuk a helyszíni tevékenység lépéseit. Megbeszéljük, hogy mikor mit kell tenni, baleset esetén (szituációs játék keretén belül).

- Az elsősegélynyújtás szükségének felismerése.
- A gyermekek segélynyújtói hajlandóságának, empatikus, segítőkész attitűdjének kialakítása, az esetleges félelmek leküzdése. Az elsősegélynyújtás fontosságának tudatosítása, annak elmélyítése, hogy első a nyugalom megőrzése, majd a **felnőtt értesítése**.
- Milyen eszközök szükségesek az elsősegélynyújtáshoz?
- Elsősegély doboz tartalma: Gumikesztyű, fertőtlenítő szer, steril mull lap stb.
- Szituációs játék alkalmával eljátszottuk, hogy egy gyermek leesett a mászókáról és mi a teendő vele.
- Mentőállomásra való látogatás, ismerkedés a mentőautóval, mentők telefonszámával, mentőhívás szabályainak gyakorlása.

Tevékenységhez kapcsolódó mondóka, vers, mese:

- Vizuális nevelés során a gyerekek lerajzolták a mentőautót és a mentőautóban látottakat.
- Mese: Szirénázó Szupercsapat: Uzsgyi a labda után

3. Az elsősegélynyújtás eszközei, használatuk.

Célja: Az elsősegély doboz tartalmának megismerése, és használatának fontossága.

Tevékenységek:

- Balesetvédelmi oktatás megtartása az óvodában. (Baleset estén mi a teendő.)
- Felhívjuk a gyerekek figyelmét arra, hogy nem szabad pánikba esni, hanem segítséget kell nyújtani a sérülteknek. Meg kell győződni arról, hogy milyen sérülése van, elsősegélynyújtásba kell részesíteni.
- Megnézzük a gyerekekkel, hogy mi található az elsősegély dobozban.
- Hogyan kell ellátni a sérülteket.
- Megvizsgálás, átnézés, megtapogatás.
- Új szavakkal való ismerkedés. (fertőtlenítő szer, mull-lap, steril kötöző)
- Szituációs játék során a sérülés ellátásának gyakorlása.
- Látogatás a mentőállomásra.
- Mentő hívószámának gyakorlása.
- Élményeik tapasztalataik elmesélése.

4. Anatómiai, élettani, korélettani ismeretek

Célja: A testünkkel való megismerkedés. Belső szerveink.

Tevékenységek:

- Beszélgetés arról, hogy milyen belső szervek találhatóak az emberi testben. Megnevezzük őket, miért fontos a működésük.
- Létfontosságú szerveink feladata, védelme. (vérszivattyúzás, légzés, emésztés, kiválasztás, raktározás) táplálék útjának megismerése Benny Maci segítségével
- Megismerkedés a légzés szerveivel.
- Szituációs játék alkalmával: Apró tárgy lenyelése esetén mi a teendő.
- Stabil oldalfektetés bemutatása, gyakorlása.
- Az újraélesztés technikájának gyakorlása.

Tevékenységhez kapcsolódó ajánlás:

- Vizuális tevékenység: Hogyan nézünk ki… festés, rajzolás, gyurmázás
- Mondóka: Itt a pislogója…
- Dal: Kicsi orr, kicsi száj…

5. Sebek, sérülések, vérzések, kötözések

Célja: A sérülések helyes ellátása.

Tevékenységek:

- Átismételjük az eddig tanultakat. Még egyszer bemutatunk mindent. (stabil oldalfekvés, újraélesztés)
- Megbeszéljük a sérülés fogalmát és fajtáit. Mikor és mitől sérülhetünk meg.
- Megismerkedünk a seb fogalmával és kiváltható tényezőivel.
- Vannak horzsolt, metszett, vágott, zúzott, szúrt sebek, melyik hogyan néz ki és mi a teendő vele.
- Megmutatjuk a sebkötözést, és minden gyerek kipróbálhatja.
- Beszélgetünk a csontokról és az ízületekről. Mindenki végig tapogatja a lábát és a kezét, közben elmondják, hogy hol érzik a csontjukat.
- Szituációs játék: a csoportszobában baleset történt. Mi a teendő ilyenkor. Kinek kell szólni? Mit kell tenni? A seb ellátása, ha szükséges mentőhívás

6. Eszközök nélküli légút biztosítása

Célja: A gyerekekben való segélynyújtó szemlélet kialakítása az elsősegélynyújtás

fontosságának tudatosítása.

Tevékenységek:

- A gyerekekkel összefoglaljuk az elsősegélynyújtás kapcsán tanult ismereteket.
- Elmagyarázzuk, hogy mikor eszméletlen a beteg és, hogy mikor van eszméleténél.
- Mit kell tenni egy eszméletlen beteggel, amíg a mentő kiérkezik. (stabil oldalfektetés, légút biztosítása)
- Mentő hívásának felelevenítése, gyakorlása
- Szituációs játék során felelevenítjük a tanultakat (stabil oldalfektetés, újra élesztés) Mindezeket alkalmazzuk a gyakorlatban is.

Az előző tevékenységekben található mondókák, dalok, versek átismétlése.

18.2.1 Vöröskeresztes bázis óvoda

A Magyar Ifjúsági Vöröskereszt Bázisóvoda Program 2019 szeptemberében indult.

Ovielnök: Krisztován - Dobi Judit,

Titkár: Baracsi Mónika - szülő

Az alapszervezet neve: Magyar Vöröskereszt Sarkad Epres ovi lakóhelyi alapszervezet.

A program egy nyitott szakmai hálózat, melynek célja a Vöröskereszt által képviselt értékek és tevékenységeinek terjesztése a legkisebbek körében.

Az egészség népszerűsítéséhez kapcsolódóan egy nevelési évben több családi és nyílt napokat is szervezünk. A programokat kiegészítjük véradással és a Vöröskereszt által megfogalmazott célok, feladatok megvalósítására tudjuk fordítani.

Munkánk során a következő témákat valósítjuk meg:

- ✓ elsősegélynyújtás
- ✓ biztonságos közlekedés
- ✓ napfény védelem
- ✓ megfelelő öltözködés
- ✓ egészséges életmód
- ✓ járványok terjedésének lassítása
- ✓ nyílt „egészség napok”
- ✓ véradások és jótékonysági akciók rendezése a szülők bevonásával.

18.2.2. Boldogság óvoda

A Boldogságórák csökkentik a gyerekek szorongását, miközben erősíti önbizalmukat. Így nemcsak kiegyensúlyozottabbá válnak a gyerekek, de az iskolába kerüléskor is jobban teljesítenek. A

Boldogságórák célja, hogy vezérfonalat adjon a gyermekeknek, hogy könnyebben nézzenek szembe a kihívásokkal, képesek legyenek megbirkózni a problémákkal, valamint a testi-lelki egészségmegtartás tényezőinek tanulmányozására adjon lehetőséget.

A pozitív pszichológia kutatásainak eredményeire építve és annak módszereit alkalmazva a gyermekek csoportosan és egyénileg ismerjék meg a boldogság fő összetevőit. Mindeközben olyan gyakorlatok elvégzésére inspiráljuk őket, amelyek – a boldogságkutatók tapasztalatai alapján – hozzájárulnak a gyerekek boldogságszintjének növekedéséhez. (Bagdy Emőke ajánlásával)

A teljes Boldogságóra program 10 egymásra épülő témából áll, amelyek fokról fokra ismertetik meg a boldogság különböző összetevőit, feltételeit.

Az egyes témakörök sorrendben:

1. Boldogságfokozó hála
2. Optimizmus gyakorlása
3. Kapcsolatok ápolása
4. Boldogító jócselekedetek
5. Célok kitűzése és elérése
6. Megküzdési stratégiák
7. Apró örömök élvezete
8. Megbocsátás
9. Testmozgás
10. Fenntartható boldogság

Megvalósítás helyszíne a Vasút Utcai Tagóvoda 2019. szeptember 1-től.

3. **számú melléklet**

A KOMPETENCIA ALAPÚ ÓVODAI PROGRAM ADAPTÁCIÓJA

készült a TÁMOP 3.1.4-08/2-2009-0055 „Kompetencia alapú oktatás, egyenlő hozzáférés - innovatív intézményekben” c. pályázat keretében.

Pályázó neve, címe: Sarkad Város Önkormányzata 5720 Sarkad, Kossuth u. 27.

Feladat-ellátási helyek neve, címe: **Sarkad Város Önkormányzat Óvoda 5720** Sarkad, Epreskert u. 2.

Implementációban résztvevő óvodai csoportok száma: 3 csoport

Implementációban résztvevő pedagógusok száma: 6 fő óvodapedagógus

A program elemei	Az adaptáció mértéke	Az adaptáció módja	Mely óvodai dokumentumokban jelenik meg? (illesztés)	ELVÁRT EREDMÉNY
I. Elméleti alapvetések 1.Óvoda-iskola átmenet szakmai koncepciója	teljes	koncepcionálisan	- Helyi óvodai nevelési program - Fejlődési napló - Csoportnapló	A szakmai koncepció szellemisége az óvoda nevelési gyakorlatát áthatja.
2.Inkluzív nevelés, integráció szakmai koncepciója	teljes	koncepcionálisan	- Helyi óvodai nevelési program - Fejlődési napló - Csoportnapló	A szakmai koncepció szellemisége az óvoda nevelési gyakorlatát áthatja.
3.Játék, erkölcsi-érzelmi nevelés szakmai koncepciója	teljes	koncepcionálisan	- Helyi óvodai nevelési program - Fejlődési napló - Csoportnapló	A szakmai koncepció szellemisége az óvoda nevelési gyakorlatát áthatja

II. Tématerv-javaslatok A külső világ tevékeny megismerése	részleges	módszertani gyűjteményként kötetlen formában	Csoportnapló	Változatos gyermeki tevékenység-rendszer biztosítása
Vizuális nevelés	részleges	módszertani gyűjteményként, kötetlen formában	Csoportnapló	Változatos gyermeki tevékenység -rendszer
Irodalom-anyanyelv	részleges	módszertani gyűjteményként kötetlen formában	Csoportnapló	Változatos gyermeki tevékenység -rendszer
III.Kiegészítő kiadványok 1.Játszunk? Természetesen	részleges	módszertani gyűjteményként kötetlen formában	Csoportnapló	Változatos gyermeki tevékenység -rendszer
2.Zenevarázs és Hangos melléklet	részleges	koncepcionálisan és módszertani gyűjteményként kötetlen formában	- Helyi óvodai nevelési program - Csoportnapló	Változatos gyermeki tevékenység-rendszer
3.Bábjáték	részleges	koncepcionálisan	- Helyi óvodai nevelési program	Módszertani elemek beépülése a nevelési gyakorlatba.
4.Néphagyomány	részleges	koncepcionálisan és módszertani gyűjteményként kötetlen formában	- Helyi óvodai nevelési program - Csoportnapló	Változatos gyermeki tevékenység-rendszer Módszertani elemek beépülése a nevelési gyakorlatba.

5.Kiegészítő segédlet	részleges	módszertani gyűjteményként kötetlen formában	- Csoportnapló	Változatos gyermeki tevékenység-rendszer
6. Játék bábokkal, játékok a Meseládikóval	részleges	módszertani gyűjteményként kötetlen formában	- Csoportnapló	Változatos gyermeki tevékenység-rendszer
7. Varázseszközök az óvodában	részleges	koncepcionális	- Helyi óvodai nevelési program	Módszertani elemek beépülése a nevelési gyakorlatba.
8. Kóstolgató	részleges	koncepcionális, módszertani gyűjteményként kötetlen formában	- Helyi óvodai nevelési program - Csoportnapló	Változatos gyermeki tevékenység-rendszer Módszertani elemek beépülése a nevelési gyakorlatba.
9. Játék, tánc, élet	részleges	módszertani gyűjteményként kötetlen formában	- Helyi óvodai nevelési program - Csoportnapló	Változatos gyermeki tevékenység-rendszer Módszertani elemek beépülése a nevelési gyakorlatba.
10. Felfedezések a természetben	részleges	módszertani gyűjteményként kötetlen formában	- Csoportnapló	Változatos gyermeki tevékenység-rendszer.
11. A gyermek fejlődésének nyomon követése	részleges	koncepcionálisan, a megfigyelési szempontok alkalmazásával	- Helyi óvodai nevelési program - Fejlődési napló	Hatékonyabb gyermek-megismerésre alapozott egyénre szabott differenciált fejlesztés.

12. Anyanyelvi nevelés	részleges	koncepcionális, módszertani gyűjteményként kötetlen formában	- Helyi óvodai nevelési program - Csoportnapló	Változatos gyermeki tevékenység-rendszer Módszertani elemek beépülése a nevelési gyakorlatba.
IV. Módszerek differenciálás	részleges	kompetencia-fejlesztés egyéni fejlesztési tervek alapján.	- Helyi óvodai nevelési program - Fejlődési napló - Csoportnapló	A gyermekek képességek szerinti egyéni fejlesztése.
projekt	részleges	koncepcionálisan projekt tervezés és megvalósítás módszertana	- Helyi óvodai nevelési program -Csoportnapló	A projekttervezés gyakorlattá válása. Komplex tevékenységrendszerek kidolgozása gyermeki kezdeményezésre.
kooperatív technikák	részleges	koncepcionálisan és módszertani gyűjteményként	- Helyi óvodai nevelési program - Csoportnapló	Együttműködési stratégiák tudatos fokozása a gyermekek nevelése során.

4. **számú melléklet**

IPR ADAPTÁCIÓS TERV - Cselekvési és ütemterv

Adaptációs lépés	Módszere	Ideje	Érintettek köre/ Felelőse	Elvárt eredmény	A megvalósítás értékelése
1. Helyzetelemzés, jövőkép-alkotás	SWOT-analízis a SEGÉDLET-tábla szerint	2010. január	nevelőtestület/ szakmai vezető, mentor	Az intézményről derüljön ki, hogy milyen a hátrányos helyzetű gyermekek nevelésével kapcsolatos meglévő gyakorlata. Összevetésre kerül az IPR és az iskola gyakorlata, találkozási pontok keresésével lehetőség nyílik fejlődési fejlesztési irány kijelölésére.	
2. Pedagógusok egyéni módszertani fejlesztési tervének elkészítése	listázás, súlyozás, erőforrás-leltár	2010. február	bevont pedagógusok /szakmai vezető,	A kooperatív továbbképzésen, mini-tréningen tanultak beépítésének lehetőségeinek tervezése a napi gyakorlatba, saját tevékenységvázlatok, fejlesztési tervekbe.	
3. Belső képzések rendszernek	értekezlet, team-munka	2010. március	munkaközösség/ szakmai	A hospitálások alkalmával a horizontális tanulás, a közös értelmezés megvalósítása,	

tervezése, működtetése.			vezető, mentor	színes módszertani gyűjtemény készítése.	
4. IPR módszertani team működtetése.	értekezlet, team-munka	2010. áprilistól	módszertani team/szakmai vezető, mentor	A módszertani elemek kipróbálására ajánlások készítése mellett az osztálytermi megvalósulás ellenőrzése, értékelés a hatékonyság érdekében. Az intézmény módszertani gyűjteményének szerkesztése.	
5. Az intézmény alapdokumentumainak vizsgálata. Az intézményi PP, SzMSz.	dokumentum-elemzés	2010. április-május	óvodavezetés / szakmai vezető, mentor	Az IPR szellemiségének megfelelő tartalmak, nevelőtestületi tapasztalatok átvezetése az alapdokumentumokon. A módszerek fenntarthatóságának biztosítása.	
6. A gyermekek egyéni fejlesztési tervének elkészítése, a fejlesztés megvalósítása.	Team-munka, pedagógiai tervezés	2010. áprilistól folyamatosan	valamennyi óvodapedagógus	Az IPR program által előírt egyénre szabott differenciált fejlesztés megvalósítását biztosítja.	

5. számú melléklet



A TÁMOP-3.1.4-08/2-2009-0055 „Kompetencia alapú oktatás, egyenlő hozzáférés – innovatív intézményekben” című projekt

FENNTARTHATÓSÁGI TERVE

Sarkad Város Önkormányzat Óvoda 5720 Sarkad, Epreskert u. 2.

A projekt feladat	Az adaptációt igazoló dokumentum	A fenntartásért felelős személy	Fenntartási időszak					Indikátorok	Indikátorok teljesülését igazoló dokumentumok
			2011	2012	2013	2014	2015		
A kompetencia alapú nevelés implementációja									

Az óvodai kompetencia fejlesztő programcsomag bevezetése 3 óvodai csoportban 6 óvodapedagógus bevonásával	- helyi óvodai nevelési program - csoportnapló - projekt szakmai beszámoló	bevont óvodapedagógusok, szakmai vezető	adaptációs terv szerint	adaptációs terv szerint	adaptációs terv szerint	adaptációs terv szerint	adaptációs terv szerint	3 gyermekcsoport 6 pedagógus	- helyi Pedagógiai Program - csoportnapló
Innováció: átfogó intézmény-fejlesztés									
1. Helyi óvodai nevelési program módosítása	- helyi Pedagógiai program - projekt szakmai beszámolója	bevont óvodapedagógusok, szakmai vezető	kötelező érvényű PP	kötelező érvényű PP	kötelező érvényű PP	kötelező érvényű PP	kötelező érvényű PP	nem releváns	nem releváns

2. A pedagógusok fejlesztési, innovációs tevékenységének támogatása: - Tavaszváró hetek – projekt - Közlekedési projekt -„Ünnep ismét, itt a húsvét!” – projekt	- Helyi Pedagógiai program - Csoportnapló	bevont óvodapedagógusok, szakmai vezető	1 alkalommal megvalósí-tandó projekt	1 alkalommal megvalósí-tandó projekt	1 alkalommal megvalósí-tandó projekt	1 alkalommal megvalósí-tandó projekt	1 alkalommal megvalósí-tandó projekt	1 projekt	- Csoportnapló - Projekt dokumentáció
A hátrányos helyzetű és SNI gyermekek esélyegyenlőségének javítása									

IPR program adaptálása	- helyi Pedagógiai Program, - projekt szakmai beszámoló - IPR módszertani munkacsoport munkaterve - egyéni fejlesztési tervek	bevont óvodapedagógusok, szakmai vezető	adaptációs terv szerint	adaptációs terv szerint	adaptációs terv szerint	adaptációs terv szerint	adaptációs terv szerint	IPR módszerrel támogatott tevékenységek száma a gyermekcsoport összes tevékenységéhez képest	- helyi Pedagógiai Program - csoportnapló -IPR módszertani munkacsoport munkaterve
Innováció: saját fejlesztések:									
1.**”Nyitott szemmel a világban**.” Halmozottan hátrányos	- Helyi Pedagógiai program	bevont óvodapedagógusok, szakmai vezető	PP és éves munkaterv szerint	PP és éves munkaterv szerint	PP és éves munkaterv szerint	PP és éves munkaterv szerint	PP és éves munkaterv szerint	nem releváns	nem releváns

helyzetű gyermekek környezeti nevelése 2. **Közlekedés a mindennapokban** 3. **„Epreskerti színes világ”** – művészeti nevelés és tehetséggondozás programja OVI-GALÉRIA									
Innováció: jó gyakorlatok átvétele:									

„Hagyományok, mesterségek, szokások-multikulturális nevelés óvodai megvalósítása” **Közös értékeink - CD** **2. „Környezet-tudatos nevelés a Zöld Óvodában”** **3. „A mesehét”**	- Helyi óvodai nevelési program - Intézményi minőség-irányítási program - Adaptációs terv	bevont óvodapedagógusok, szakmai vezető	adaptációs terv szerint	adaptációs terv szerint	adaptációs terv szerint	adaptációs terv szerint	adaptációs terv szerint	nem releváns	nem releváns

6. sz. melléklet

ÓVODAI FEJLESZTŐ PROGRAM

Célok:

- Minden HH és HHH gyermek 3 évesen óvodába kerüljön
- Az óvoda körzetében valamennyi HHH 3-7 éves gyermek rendszeresen járjon óvodába, ahol megfelelő minőségű óvodáztatással tudatos óvodai nevelő, fejlesztő munkával biztosítjuk a gyermekek iskolai sikerességét, egyenlő esélyét az iskolakezdéshez
- Az egyéni fejlesztések eredményeként év végére a fejlődés legyen megfigyelhető
- Kommunikációs képesség fejlesztése, szókincs bővítése
- Társadalmi érzékenység tudatos fejlesztése
- Csökkenjen az óvodai igazolatlan hiányzás
- Óvodáskor végére minden gyermek rendelkezzen az iskolai élet megkezdéséhez szükséges képességekkel, készségekkel

Tevékenység	Felelős	Határidő	Eredménymutató	Keletkezett dokumentum	Ellenőriz
Az óvodai nyitvatartási idő megállapítása	Óvodavezető	09. 01.	A napi 11 órás nyitva tartási idő a szülők munkába állását nem akadályozza	Éves intézményi munkaterv	IPR önértékelő

Tevékenység	Felelős	Határidő	Eredménymutató	Keletkezett dokumentum	Ellenőriz
Helyzetelemzés elkészítése	vezetőség	09. 10.	Meghatározásra kerülnek a helyzetelemzésre épülő intézményi célok	Helyzetelemzés, IPR célok listája	óvodavezető
Az éves intézményi célok alapján az éves munkaterv elkészítése	vezetőség	09. 15.	Elkészül az éves munkaterv	IPR éves munkaterv	óvodavezető
Partnerhálózattal kapcsolatfelvétel, közös találkozó szervezése:	vezetőség	09. 30.	GYERMEKORVOS, VÉDŐNŐK, A GYERMEKJÓLÉTI ÉS CSALÁDSEGÍTŐ SZOLGÁLAT, ÁLTALÁNOS ISKOLA, SZAKMAI ÉS SZAKSZOLGÁLATOK	Jegyzőkönyvek	óvodavezető

Tevékenység	Felelős	Határidő	Eredménymutató	Keletkezett dokumentum	Ellenőriz
Az óvoda és a családi házzal való kapcsolattartás, melynek formája a családlátogatás, mely a Helyi Óvodai Nevelési Programban szabályozott. Háromhavonta fogadóóra, tájékoztatjuk a szülőket a gyermek fejlődéséről Nyílt napok szervezése Szülői értekezlet Szülői Szervezet tagjainak megválasztása	Csoportos óvodapedagógusok	augusztus Folyamatos	Az év végi elégedettségmérés eredménye a HHH szülők körében 90%-os A Helyi Óvodai Nevelési Program Integrációs Programjában, a „Szülőkkel való kapcsolattartás, együttműködés” fejezet szabályozása 100%-ban teljesül	Csoportnaplók bejegyzései, családlátogatás tapasztalatai Minőségfejlesztési dokumentumok, értékelések	óvodavezető
Csoportszervezés Integrációt elősegítő óvodai csoportok kialakítása	Óvodavezető	06. 15.	A HHH gyermekek csoporton belüli aránya a jogszabályi előírásoknak megfelel	Csoportok felvételi és mulasztási naplója	

Tevékenység	Felelős	Határidő	Eredménymutató	Keletkezett dokumentum	Ellenőriz
Óvodai rendezvények: - Farsang - Anyák Napja - Gyermeknap	Csoportos óvodapedagógusok	Aktualitás szerint	A szervezési feladatokban a HHH gyermekek szülei is szerepet vállalnak	Fotók	Vezetői team
A gyermek testi fejlődésének nyomon követése	óvónő	kéthavonta	A vizsgálatok határidőre megtörténnek	A gyermekek mérőlapja	Óvodavezető
Egészségügyi szűrővizsgálatok - általános - tisztasági - szakorvosi	védőnő szakorvos	- kéthetente - évente 1 alkalommal	Minden gyermek részt vesz a szűrésen	A gyermek Egészségügyi Szűrővizsgálatok Regisztrációs lapja	Óvodavezető
A Gyámügyi előadó nyilvántartása alapján a HHH gyermekek felmérése	gyámügyi előadó	06. 15.	Minden HHH gyermek nyilvántartásba került	Jegyzői határozat.	Óvodavezető
Férőhelyük függvényében óvodai felvételük biztosítása	Óvodavezető	06. 15. .	Minden HHH gyermek felvételre kerül	Határozat az óvodai felvételről	Jegyző
Az óvodai igazolatlan hiányzások csökkentése	Csoportos óvodapedagógus	folyamatos	Nincs igazolatlan hiányzás a HHH gyermekek körében	Mulasztási napló Felszólítások	Óvodavezető

Tevékenység	Felelős	Határidő	Eredménymutató	Keletkezett dokumentum	Ellenőriz
az óvodai hiányzások vezetése Gyermekjóléti Szolgálat jelzőrendszer működtetése	Csoportos óvodapedagógusok	folyamatos	A HHH gyermekek 80%-a rendszeresen jár óvodába	A HHH gyermekek hiányzásának naplója	Munkaközösség vezetők
Az új HHH gyermekek befogadása az intézményi befogadási tervnek megfelelően	Csoportos óvodapedagógusok	11. 30.	Az új HHH gyermekek 90%-a november végére szívesen és rendszeresen jár óvodába	Hiányzások nyilvántartása	óvodavezető
Az óvodába lépő új HHH gyermekek komplex állapotfelmérése Anamnézis felvétele	Az érintett óvodapedagógusok	11. 30.	Valamennyi új HHH gyermekek komplex állapotfelmérése megtörténik	Bemeneti mérés	óvodavezető
A tehetséges HHH gyermekek képességkibontakoztatása	óvodapedagógusok	Tanév vége Pályázatfüggő	Eredményes iskolakezdés képességkibontakoztatás	Együttműködési megállapodás Értékelőlap, Beszámoló	Óvodavezető
A szociális hátrányból adódó lemaradások kompenzálása	Nevelési Tanácsadó szakembere	Heti 2 óra Pályázatfüggő	A gyermekek iskolaéretté válnak	Együttműködési megállapodás Beszámoló	Óvodavezető

Tevékenység	Felelős	Határidő	Eredménymutató	Keletkezett dokumentum	Ellenőriz
Óvodai kulturális programok szervezése	vezető helyettes	Pályázatfüggő	MINDEN HHH GYERMEK RÉSZÉRE BIZTOSÍTJUK AZ INGYENES RÉSZVÉTELT	Fotók	Óvodavezető
Ismeretek elsajátítása közvetlen tapasztalatszerzéssel (kirándulások, megfigyelések)	Csoportos óvodapedagógusok	Folyamatos	Minden HHH gyermek részére biztosítjuk az ingyenes részvételt	Fotók	Munkaközösség vezetők
Egyéni lemaradásokból adódó hátrányok kompenzálása.	óvodapedagógusok	Folyamatos	Minden HHH gyermek részére biztosítjuk az ingyenes részvételt Önmagához képest fejlődik A HHH gyermekek tervszerű, tudatos egyéni fejlesztésének megvalósításával az alapvető készségek biztosítják az sikeres iskolakezdést	DIFER mérőlapok	óvodavezető

Tevékenység	Felelős	Határidő	Eredménymutató	Keletkezett dokumentum	Ellenőriz
Környezetbarát eszközök, berendezési tárgyak, fejlesztő eszközök vásárlása	óvodapedagógusok	Pályázatfüggő Folyamatos	Esztétikus csoportbelső	Fotók	óvodavezető
Továbbképzéseken való részvétel		Pályázatfüggő	AZ IPR eredményes megvalósításához szükséges kompetenciák köre bővül (ennek mértéke pályázati támogatás függő)	Tanúsítvány	óvodavezető

7. sz. melléklet

ESZKÖZLISTA

az óvodai nevelőmunkát, a kompetencia alapú nevelést
segítő játékok és egyéb eszközök

készült a 11/1994. (VI. 8.) MKM
a nevelési-oktatási intézmények kötelező (minimális) eszközeiről és felszereléséről
rendelet alapján

I. Játékok, játékeszközök

Eszközök, felszerelések	Mennyiségi mutató	Megjegyzés
1. Különféle játékformák eszközei		
Mindennapos mozgásos játékok eszközei		
kültéri mászóka	1 db csoportonként	
kültéri hinta	1 db csoportonként	
kültéri csúszda	1 db csoportonként	
beltéri többfunkciós mászóka (Greiswald vagy Tinikondi, …)	1 db óvodánként	
labdák	25-25 db óvodánként	
Szerepjáték eszközei		
baba és kellékei	4 db csoportonként	
babakocsi	2 db csoportonként	
vasaló és vasalódeszka	1 db csoportonként	
eladó pult és bolti termékek	1 db csoportonként	
bevásárló kosár	3 db csoportonként	
mini konyha és berendezései	1 db csoportonként	
fodrászos kellékek	1 db csoportonként	
orvosi táska	1 db csoportonként	
barkácskészlet	1 db csoportonként	

autó (dömper, daru, tűzoltó, mentő, rendőrségi, traktor, …)	20 db csoportonként	
autópálya	1 db csoportonként	
vasúti készlet	1 db csoportonként	
állatok (házi, vadon élő, állatkerti, vízi, …)	1-1 db csoportonként	
homokozó készlet (lapát, gereblye, vödör, dömper, daru)	1 db csoportonként	
talicska	1 db csoportonként	
közlekedési tábla, lámpa	1 db óvodánként	
horgászos	1 db csoportonként	
Építő-konstruáló játékok		
faépítő készlet	2 db csoportonként	
Legó készlet	2 db csoportonként	
szivacsépítő	1 db csoportonként	
tüske építő	1 db csoportonként	
Szabályjátékok		
„Játszva megismerjük” társasjátékok	1 db csoportonként	
Colorama	1 db csoportonként	
Ki nevet a végén?	1 db csoportonként	
dominó	2 db csoportonként	
malom	1 db csoportonként	
mesekártya	3 db csoportonként	
Dramatizálás és bábozás eszközei		
fejmaszkok	15 db óvodánként	
jelmezek	15 db óvodánként	
kesztyűs bábkészlet	1 db csoportonként	
ujjbáb készlet	1 db csoportonként	
bábparaván	1 db óvodánként	
Meseládikó	1 db	Kompetencia
Barkácsolás eszközei		
olló (gyermekkézre jobbos és balos)	25 db csoportonként	
ragasztó (kenőfejes, és folyékony tubusos)	25 db csoportonként	

ragasztópisztoly (pedagógusnak)	1 db óvodánként	
természetes anyagok (vessző, háncs, filcgyapjú)	25 gyermek számára	
2. Mindennapos mozgáskultúrát, Mindennapos mozgásfejlődést segítő, Mindennapos mozgásigényt kielégítő eszközök		
- tükör	1 db csoportonként	
- bordásfal	1 db óvodánként	
- tornaszőnyeg	1 db csoportonként	
- akadálykészlet (bóják, karikák, rudak)	1 db óvodánként	
- trambulin	1 db óvodánként	
- tornakarika	1 db csoportonként	
- ugráló labda	1 db csoportonként	
- lépegető bója	1 db csoportonként	
- szalagok	25 db csoportonként	
- Ayres eszközök (billenőrács)	1 db óvodánként	
- ugrálókötél	25 db csoportonként	
- kör- és húzókötél	1-1 db óvodánként	
- tornapad 2 m	2 db óvodánként	
- testhenger, hordó	1 db óvodánként	
- talpérzékelő ösvény	1-1 db óvodánként	
3. Ének, zene, énekes játékok eszközei		
ritmushangszer készlet (dobok, triangulumok, cintányérok, kasztanyetták, ritmusbotok, metallofon, …)	1 db óvodánként	
- furulya	1 db pedagógusonként	
- CD-lejátszó hordozható	1 db csoportonként	
- zenei CD-lemezek	15 db csoportonként	
4. Az anyanyelv fejlesztésének, a kommunikációs képességek fejlesztésének eszközei		
- képes mesekönyvek, leporellók, verses kötetek	100 db csoportonként	
-. Diavetítő	1 db óvodánként	
- vetítővászon	1 db óvodánként	
- diafilmek	30 db óvodánként	

5. Értelmi képességeket (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás) és a kreativitást fejlesztő anyagok, eszközök		
- formaegyeztető játék	1 db csoportonként	
- kirakó (puzzle)	5 db csoportonként	
- mozaik játék	2 db csoportonként	
- homokozó és vizes asztal	1 db óvodánként	
- mérleg	1 db csoportonként	
- tapintós játékok (dominó, torony, kocka)	1db csoportonként	
- tapintó	1 db csoportonként	
- memória játék	5 db csoportonként	
- dominó	2 db csoportonként	
- íráselőkészítő-játék	2 db csoportonként	
- Mi hiányzik?	1 db csoportonként	
- lottó játék	1 db óvodánként	
- mozaik kirakó	1 db csoportonként	
- párosító játék	2 db csoportonként	
- logikai készlet	1 db csoportonként	
- Logico játékok	1 db csoportonként	
- Okos kocka	1 db csoportonként	
- abakusz	1 db óvodánként	
- kétkarú mérleg	1 db óvodánként	
- DVD-k CD-k (hangok, környezet ..)	1 db csoportonként	
6. Ábrázoló tevékenységet fejlesztő (rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, kézimunka) anyagok, eszközök		
rajzolás eszközei, anyagai		
- színes ceruza készlet (három oldalú is)	10 db csoportonként	
- rajzlap	50 db gyermekenként	
- grafit ceruza	1 db gyermekenként	
- zsírkréta, marokkréta, porkréta, olajkréta,..)	10 db csoportonként	
- filctoll készlet	10 db csoportonként	
- rajztábla	10 db csoportonként	
festés eszközei, anyagai		

- 12 színű gombfesték	10 db csoportonként	
- 12 színű tempera	10 db csoportonként	
- festőecset	25 db csoportonként	
mintázás eszközei, anyagai		
- gyurma (plasztilin, só-liszt, hőre keményedő)	10 db csoportonként	
- gyurmakés	10 db csoportonként	
- gyurmakinyomó szett	1 db csoportonként	
- gyurmatábla	10 db csoportonként	
képalakítás		
- magvak, természetes anyagok	gyermek számára	
- kartonok	minden gyermek számára	
- színes papírok	minden gyermek számára	
- mintalyukasztó	5 db csoportonként	
kézimunka		
- tű	5 db csoportonként	
- cérna	minden gyermek számára	
- fonal	minden gyermek számára	
- színes gyöngyök	minden gyermek számára	
- textil	minden gyermek számára	
7. A természeti-emberi-tárgyi környezet megismerését, a környezetvédelemre nevelést elősegítő eszközök, anyagok		
- élősarok állvány	1 db csoportonként	
- akvárium	1 db óvodánként	
- nagyító, nagyító doboz	1 db csoportonként	
8. Munka jellegű tevékenységek eszközei		

- takarítóeszközök (gyermek méretű seprű, lapát, felmosó)	1-1 db csoportonként	
- kerti szerszámok (gyermek méretű kapa, gereblye, talicska, locsoló)	3-3 db óvodánként	

2. A nevelőmunkát segítő egyéb eszközök

egyéni fejlesztést szolgáló speciális felszerelések		
- fűzögető, válogató játék	2 db óvodánként	
a fogyatékosság típusának megfelelő, a tanulási képességet fejlesztő eszközökkel	szükség szerint	évente átdolgozni
fogyatékos gyermeket nevelő óvodában; a nevelési programban foglaltak szerint	szükség szerint	évente átdolgozni
Fogyatékos gyermekek nevelésének egyéb speciális eszközei		
1. Beszédfogyatékosok		
Tükör 120x180 cm	1 db óvodánként	szükség szerint

KIVONAT

Sarkad Város Önkormányzat Képviselő-testületének
2025. június 26-án megtartott soros, nyilt ülésének jegyzőkönyvéből

119/2025. (VI.26.) KT számú határozat:
Sarkad Város Önkormányzatának Képviselő – testülete Sarkad Város Önkormányzat Óvoda Pedagógiai programját az 1. melléklet szerint módositja.

Határidő: azonnal
Felelős: dr. Mokán István polgármester
Puj Erzsébet Katalin igazgató

K.m.f.

Dr. Mokán István sk.
polgármester

Dr. Major Ágnes sk.
jegyző

A kiadmány hiteléül:
Sarkad, 2025. június 26.
ügyintéző

Polgármesteri Hivatal 1. Békés vármegye